

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ERGENLERDE SOSYAL MEDYAYA YÖNELİK
TUTUMLARIN, YALNIZLIK, DEPRESYON VE BEĞENİLME
ARZUSUYLA İLİŞKİSİ**

DENİZ ŞAHİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2019

**ERGENLERDE SOSYAL MEDYAYA YÖNELİK
TUTUMLARIN, YALNIZLIK, DEPRESYON VE BEĞENİLME
ARZUSUYLA İLİŞİKİSİ**

DENİZ ŞAHİN

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. FATMAGÜL CİRHİNLİOĞLU

LEFKOŞA
2019

KABUL VE ONAY

Deniz ŞAHİN tarafından hazırlanan “Ergenlerde Sosyal Medyaya Yönelik Tutumların, Yalnızlık, Depresyon Ve Beğenilme Arzusuyula İlişkisi” başlıklı bu çalışma,/...../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans / Doktora / Sanatta Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

.....
Ünvan Ad Soyad (Danışman)
Üniversite Adı
Fakülte ve Bölüm Adı

.....
Ünvan Ad Soyad (Başkan)
Üniversite Adı
Fakülte ve Bölüm Adı

.....
Ünvan Ad Soyad
Üniversite Adı
Fakülte ve Bölüm Adı

.....
Ünvan Ad Soyad
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.

- ✓ Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

28/09/2019

Deniz ŞAHİN

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında ilgi ve desteğiyle çalışmamı bilimsel yönde şekillendiren ve pozitif enerjisiyle bana cesaret veren değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Fatma Gül CİRHİNLİOĞLU'na engin bilgi ve tecrübelerinden her fırsatta yararlanmamı sağlayarak değerli zamanlarını benden esirgemeyen, kendilerinden feyz aldığım kıymetli hocalarım Sayın Prof. Dr. Ebru ÇAKICI ve Prof. Dr. Mehmet ÇAKICI'ya; yaşamım boyunca bana güç veren, varlıklarıyla hayatıma anlam katan sevgili aileme ve her zaman yanımda olan dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Deniz Şahin

Lefkoşa, 2019

ÖZ

ERGENLERDE SOSYAL MEDYA'YA YÖNELİK TUTUMLARIN, YALNIZLIK, DEPRESYON VE BEĞENİLME ARZUSUYLA İLİŞİKİSİ

Bu araştırmanın amacı depresyon, yalnızlık, beğenilme arzusu ve sosyal medya tutumu arasındaki ilişkileri araştırmaktır. Araştırma Hatay'da ikamet eden 15-17 yaş arası 450 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların %54,67'i (246) erkek, %45,33'u (204) kadındır. Araştırmada veri toplamak için Kişisel Bilgi Formu, Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Katılımcıların demografik bilgilere göre cinsiyet, yaş, yaşadığı yer, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, kaldığı yer, ailenin aylık geliri, bilgisayara erişim ve kullanım süresine bağlı olarak anlamlı düzeyde farkın ortaya çıktığı görülmüştür.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin puanları arasında karşılaştırılma yapılmıştır. Katılımcıların Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanlar ile Ucla Yalnızlık Envanterinden ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yetkinlik ve öğretmenlerle ilişki alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı pozitif korelasyon saptanmıştır. Öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar ile Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif korelasyonlar saptanmıştır. Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarını Beck Depresyon Envanteri ve Ucla Yalnızlık Envanteri puanları negatif yönde, Beğenilme Arzusu Ölçeği puanları ise pozitif yönde yordamıştır. Bulgular literatür çerçevesinde tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yalnızlık, Depresyon, Beğenilme Arzusu, Sosyal Medya.

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL MEDIA ATTITUDES AND LONELINESS, DEPRESSION, AND DESIRE OF BEING LIKED IN ADOLESCENTS

The aim of this study is to investigate the relationship between depression, loneliness, desire of being liked and social media attitude. The study was conducted with 450 participants between the ages of 15-17 living in Hatay. 54.67% (246) of the participants were male and 45.33% (204) were female. Personal Information Form, Beck Depression Inventory, UCLA Loneliness Inventory, Desire of Being Liked Scale and Social Media Attitude Scale were used to collect data in the study.

In terms of the demographic information of the participants, a significant difference was observed depending on gender, age, place of residence, mother's education level, father's education level, place of residence, monthly income of the family, access to computer and usage time.

A comparison was made between the scores of the scales used in the study. Significant positive correlation was found between the scores obtained from Beck Depression Inventory and the scores obtained from UCLA Loneliness Inventory, Social Media Attitude Scale in general and 'social competence' and 'relationship with teachers' subscales.

Statistically significant positive correlations were found between the scores obtained from the Desire of Being Liked Scale and the scores obtained from Social Media Attitude Scale in general and 'social competence', 'sharing need', 'relationship with teachers' and 'social isolation' sub-scales.

The Beck Depression Inventory and UCLA Loneliness Inventory scores predicted the Social Media Attitude Scale scores negatively and the Desire of Being Liked Scale scores positively. The findings were discussed in the light of the literature and recommendations were presented.

Key Words: Loneliness, Depression, Desire of Being Liked, Social Media

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY

BİLDİRİM

TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR	xii

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu	3
1.2 Araştırmanın Amacı	4
1.3 Araştırmanın Önemi	5
1.4 Sınırlılıklar	5
1.5 Tanımlar.....	6

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Ergenlik Kavramı	7
2.1. 1 Ergenlikte Fiziksel Gelişim	9
2.1.2 Ergenlikte Bilişsel Gelişim	9
2.1.3 Ergenlerde Sosyal ve Duyusal Gelişim	10
2.2 Depresyon.....	11
2.2.1 Depresyonun Tanımı	12
2.2 2 Depresyonun Tarihçesi.....	13
2.2.3 Depresyonun Etyopatogenezi	14
2.3 Yalnızlık Kavramı.....	16
2.3.1 Yalnızlığın Kuramsal Temelleri	17
2.3.2 Yalnızlığın Türleri.....	20
2.3.3 Ergenlerde Yalnızlık	23

2.4 Beğenilme Arzusu	24
2.5 Sosyal Medya.....	33
2.5.1 Teknolojik Değişimler.....	33
2.5.2 Teknolojik Değişimle Gelen İletişim	34
2.5.3 Geleneksel ve Sosyal Medya	36
2.5.4 Sosyal Medyanın Tarihçesi	38
2.5.5 Sosyal Medya Kavramı	40
2.5.6 Sosyal Medya Araçları ve Ortamları	41
2.5.7 Sosyal Medyanın Etkileri	42
2.6 İlgili Araştırmalar.....	44

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli.....	51
3.2 Evren ve Örneklem	51
3.3 Veri Toplama Araçları.....	53
3.3.1 Kişisel Bilgi Formu	53
3.3.2 Beck Depresyon Ölçeği	53
3.3.3 Sosyal Medya Tutum Ölçeği.....	55
3.3.4 UCLA Yalnızlık Ölçeği	55
3.3.5 Beğenilme Arzusu Ölçeği	56
3.4 Verilerin Toplanması.....	56
3.5 Verilerin Analizi.....	56

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1 Tanımlayıcı İstatistik Bulguları.....	58
--	-----------

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

5.1 Tartışma.....	83
--------------------------	-----------

6. BÖLÜM**SONUÇ**

6.1 Sonuç.....	87
-----------------------	-----------

6.2 Öneriler.....	88
--------------------------	-----------

KAYNAKÇA.....	90
----------------------	-----------

EKLER.....	103
-------------------	------------

EK 1. Katılımcı Bilgilendirme Formu	103
--	------------

EK 2. Kişisel Bilgi Formu	104
--	------------

EK 3. Beck Depresyon Envanteri	105
---	------------

EK 4. Sosyal Medya Tutum Ölçeği	105
--	------------

EK 5. UCLA Yalnızlık Ölçeği	106
--	------------

EK 6. Beğenilme Arzusu Ölçeği.....	107
---	------------

EK 7. Ölçek izinleri	108
-----------------------------------	------------

T.C.Milli Eğitim Bakanlığı İzni	111
--	------------

ÖZGEÇMİŞ	112
-----------------------	------------

İNTİHAL RAPORU.....	113
----------------------------	------------

ETİK KURUL RAPORU	114
--------------------------------	------------

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Geleneksel medya ile sosyal medyanın karşılaştırılması	38
Tablo 2. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı	52
Tablo 3. Katılımcıların Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları	59
Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyetine göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması	60
Tablo 5. Katılımcıların Yaş gurubuna göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum puanlarının karşılaştırılması	61
Tablo 6. Katılımcıların yaşadıkları yere göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal medya Tutum ölçeği puanlarının karşılaştırılması	63
Tablo 7. Katılımcıların anne eğitim durumuna göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum ölçeği puanlarının karşılaştırılması	65
Tablo 8. Katılımcıların baba eğitim durumuna göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum ölçeği puanlarının karşılaştırılması	67
Tablo 9. Katılımcıların anne-baba birliktelik göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum ölçeği puanlarının karşılaştırılması	69

Tablo 10. Katılımcıların kaldıkları yere göre Beck Depresyon	
Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu	
ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının	
karşılaştırılması	70
Tablo 11. Katılımcıların ailesinin gelirine göre Beck Depresyon	
Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu	
ve Sosyal Medya Tututum Ölçeği puanlarının	
karşılaştırılması	71
Tablo 12. Katılımcıların evinde bilgisayar olması durumuna	
göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri,	
Beğenilme Arzusu ölçeği ve Sosyal Medya Tutum	
Ölçeği puanlarının karşılaştırılması	74
Tablo 13. Katılımcıların internet kullanım süresine göre	
Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri,	
Beğenilme Arzusu Ölçeği ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği	
puanlarının karşılaştırılması	75
Tablo 14. Katılımcıların Beck Depresyon Envanteri, Ucla	
Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya	
Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişki	77
Tablo 15. Katılımcıların Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının	
Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri,	
Beğenilme Arzusu Ölçeği puanlarını yordama durumu	79
Tablo 16. Katılımcıların Beck Depresyon Envanteri, Ucla	
Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu Ölçeği puanlarının	
Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarını yordama durumu.....	75

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumlarının dağılımı.....59

KISALTMALAR

APA : American Psychological Association (Amerikan Psikoloji Birliği).

WHO : World Health Organization (Dünya Sağlık Örgütü).

SMTÖ : Sosyal Medya Tutum Ölçeği.

UCLAYÖ : Ucla Yalnızlık Ölçeği.

BDÖ : Beck Depresyon Ölçeği.

DSM : Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (zihinsel hastalıklar için bir tanı ölçütüdür).

IRC : Internet Relay Chat (İnternet aktarmalı sohbet).

ASAGM : Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Son yıllarda, İnternet milyarlarca insana yayılmış ve hayatımızın her alanına nüfus etmeye başlamış, sosyal ağlar iletişimde odak haline gelmiştir. Özellikle son 10 yılda yaşanan bu değişiklikler, insan ilişkilerini, sosyalleşmelerini ve hatta yaşam biçimlerini etkilemiştir.

Modernleşmeyle birlikte teknolojide yaşanan gelişimler, toplumsal yaşamda dönüşümlere yol açmış, iş hayatında, eğitim ve sosyal alışkanlıklarımızda değişiklikler yaratmıştır. İnsanların geleneksel iletişimden uzaklaşarak sosyal medya aracılığıyla iletişim kurmayı tercih etmeye başlamasıyla yüz yüze iletişimi kaybetmeye başlamıştır. Hızlı iletişim, zaman ve mekân kavramının anlamını kaybetmesine neden olmuş, bu anlık iletişim bireylerin davranışlarını da sanal davranışlar ve sanal duygular olarak değiştirmiştir. Jestler ve mimiklerin kullanılmadığı sanal ortamda gerçekleştirilen bu iletişim, bireyi yalnızlığa ve yabancılaşmaya götürmüştür.

Sosyal Medyanın günümüzün vazgeçilmez bir parçası olduğu bir realitedir. Artık kafeler gibi sosyalleşme alanlarının yerini Whatsapp ve Facebook gibi sosyal medya araç ve ortamları almış durumdadır. Büyük şehirlerde yaşamın getirdiği zaman sorunu da dikkate alındığında, sosyal medya paylaşım ağlarının hayatımızın her alanına girdiği görülmektedir. Sosyal medya ortamları insanlara zaman kazandırırken, sosyal ilişkiler üzerinde olumsuz etkilere sahiptir. Sosyal paylaşım araç ve ortamları, insanların bir araya gelmediği “manuel” toplumları yaratmaktadır. Bu durum bireyde başlayan ve toplumun neredeyse tamamını etkileyen “yalnızlık” hastalığı ortaya çıkarmaktadır.

İnsan doğası gereği iletişim yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır. Çağdaş dünyada kentleşme ve sanayileşme yoluyla gerçekleşen bireyselleşmiş toplumlar, sosyal hayattan soyutlanmış bireyleri de ortaya çıkarmıştır. Bireyler yalnızlık duygusundan kurtulmak için insanlarla iletişim kurma gereği duyar ancak yaşadığımız dijital dünyada bu iletişim gereği kolayca karşılanmaktadır. Taşınabilir cihazlar toplumsal hayatı tamamen kuşatırken bireyin iletişim gereksinimini sosyal medya aracılığıyla karşıladığını göstermektedir. Tüm bu gelişmeler göz önüne alındığında, bireyin sosyal medya karşısında zorunlu bir pasif role büründüğü kaçınılmaz bir gerçektir.

Modern yaşamla birlikte bireylerin daha fazla iletişim kurdukları gerçeği ortaya konulsa da, toplumsal değişme ve daha fazla para kazanma isteği bireysel uyum mekanizmalarını bozmakta ve hatta bireyi kendi çıkarları için harekete zorlamaktadır. Böylesi bir düzende, bireyin kendine olan güveni onun hakkında başkalarının övgüsü ile belirlenmeye başlamış, birey artık kendi değerini belirleyemez hale gelmiştir. Günümüzde bireyler iletişim ihtiyaçlarını ve kendilerine olan güven duygusunu tatmin etme ihtiyaçlarını yeni sosyal alanlar olarak değerlendirilen sosyal medya ortamlarıyla gerçekleştirerek yalnızlık ve yabancılaşma hislerini azaltmaya çalışmaktadırlar. Sosyal medya ortamları bireye olmak istediği kişileri taklit etme fırsatı sağlayan yani bireyin kendini eksik hissettiği duygularına hitap etmektedir. Birey, yalnızlık duygusunu sosyal medya ortamları vasıtasıyla giderdiğini düşünse de, telefon, bilgisayar, tablet gibi sosyal medya araçlarından ayrıldığında tekrar yalnızlık olgusuyla yüzleşecek, bu durum yalnızlık duygusunun daha da derinleşmesine neden olacaktır.

Kuramsal olarak, yalnızlık duygusu ve depresyonun ergenlik döneminde yaşamın diğer evrelerine göre daha büyük önem taşıdığı yapılan çalışmalar sonucunda bilinmektedir. Bu evrede ergen, hem insanlara gereksinim duymakta hem de ideal kişi olduğunu varsaydığı insanların gerçekte ideal kişiler olmaktan uzak olduğunu görerek birçok düş kırıklığına uğramaktadır. Bireyin yalnızlık duygusu ve depresyon, dost-arkadaş sayısından çok, sahip olunan ilişkilerin nitelik ve niceliği açılarından kişinin ideallerine uyup uymaması ile ilgilidir. Mevcut araştırmada, algılanan yalnızlık ile bireyin sosyal medya

kullanımı arasında önemli bir etkileşim olduğu düşünüldüğünden, yaşları 15, 16 ve 17 olan öğrencilerinin sosyal medya kullanma sıklığının yalnızlık algılarına etkisi incelenmiştir.

1.1 Problem Durumu

Gerçek dünyayı sanal ortamda yaşama imkanı veren internetin bu konuda en yetkili ismi olan sosyal medya, reel dünyayı kendi içine almaktadır. Her geçen gün daha fazla kitlelere ulaşmak adına kendini güncellemektedir. Yeniliklere açık ve öğrenme hızı yüksek gençler tarafından aktif olarak kullanılmaktadır. Gençlerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının merak edildiği günümüzde özellikle ergenlik döneminde olan bireylerin birçok ihtiyacını sosyal medya aracılığıyla sağladığı düşünülmektedir.

Genelde İnternet daha özelde sosyal medya üzerinden etkileşime giren insanların grup aidiyetleri ve kendilerine yakın buldukları kimlikler veyahut sosyal gruplara bakışlarını anlamaya çalışmak, sosyal medya üzerinden etkileşime girerken davranışları, tutumları ve diğerlerini algılamalarının nasıl etkilendiğini soruşturmadır.

Çevrimiçi aktivitelerimiz, otuz yıllık bir geçmişi olan İnternet sebebiyle sosyal psikolojinin diğer çalışma konularına oranla yeni bir tartışma mevzuu olarak değerlendirilebilir. İnternet ilk günden itibaren demokratikleşme, mahremiyet, saldırganlık-şiddet, yalnızlık, depresyon sanala karşı gerçek yaşam tartışmalarını beraberinde getirmiştir. Günümüzde sosyal medya kullanıcıların bu tür olumsuzluklar yaşadığı görülmektedir. Kişiler memnun olmadıkları yaşantılarını izole ederek sanal ortamlarda var olma, saygınlık kazanma gibi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelmiştir. Sanal ortamlar insanların gerçeklikten uzak fakat arzu ettikleri bir yaşam tarzını başkalarına yansıtmaya imkanı sağlamaktadır. Sosyal medya kullanıcıların gerçek hayatı ve sanal hayatı arasında oldukça fark oluşundan dolayı nevroitik düzeyde rahatsızlıklar görülmektedir.

Bu bağlamda mevcut çalışma 15, 16 ve 17 yaş grubunda olan öğrencilerin sosyal medya kullanımına ilişkin Beğenilme Arzusu, Yalnızlık algısı,

Depresyona olan etkisini değerlendirmek; bu algının araştırmaya katılan öğrencilerin demografik bilgiler göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla yürütölmüştür.

1.2 Araştırmanın Amacı

Yapılan sosyal medya ve ergenlerle ilgili araştırmalarda genel olarak tehlike ya da olumsuz durumlar üzerine dikkat çekmeye çalışmaktadır. Bütün bu araştırmalar günümüzde sosyal medyanın ergenlerin yaşamını olumsuz olarak etkilediği sonucu ortaya çıkmaktadır. İlgili yazın incelendiğinde ergenlerin yalnızlık algıları üzerinde sosyal medyanın rolünü inceleyen araştırmaların eksikliği ise oldukça dikkat çekicidir.

Bu tez araştırmasında, lise öğrencilerin sosyal medya kullanma sıklığı ile yalnızlık algıları arasında bir ilişki var mıdır, bu ilişki olumlu mu yoksa olumsuz yönde bir ilişki midir, gibi problemler ele alınmıştır.

Bu araştırmada temel amaç; lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımının yalnızlık algılarına, beğenilme arzusuna ve depresyona etkisini test etmektir, alt amaç ise; demografik bilgiler ışığında çıkan sonuçların arasında farklılık olup olmadığına bakmaktır.

Bu araştırma kapsamında, sosyal medya, yalnızlık, beğenilme arzusu ve depresyon arasında ilişkilerin saptanması hedeflenerek aşağıdaki denencelere cevap aranmıştır.

1. Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusuna ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları demografik özelliklere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusuna ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları arasında anlamlı ilişki var mıdır?
3. Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusuna Ölçeği puanları Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Sosyal medya temelli giderek artan bireyler arası iletişim bir yönüyle insanların sosyal çevrelerini genişletirken diğer yönüyle kişiler arası iletişim ve etkileşimi yüz yüze ilişki ve etkileşimlere göre daha suni hale getirmektedir. Ayrıca dönemin önemli ve vazgeçilmez unsuru olan takdir görme ve beğenilme arzusu, bireyleri sosyal medya kullanmaya teşvik eder çünkü kişilerin beğenilme duygularının cevap bulduğu en iyi ortamlardan biri de sosyal medyadır. Kişiler gerçek yaşantılarında arzu ettikleri kadar beğenilme, saygı görme ve var olma duygusunu yeterince alamadıklarından dolayı sanal hayata yönelmiştir. Bu durum insanların duygusal süreçlerini etkiler ve reel dünyadan uzak olumsuz tutum sergilemesine sebep olmaktadır. Olumsuz tutum ve yaşam beraberinde birçok nevrotik bozuklukları getirmektedir. Nevrotik bozukluklar insanların yaşam konforunu etkiler dolayısıyla insanların davranış biçiminide etkiler. Böylece kısır bir döngü oluşur ve insanların tutumları, düşünceleri, duyguları ve davranış biçimleri olumsuz olarak etkilenir.

Bu noktadan hareketle çalışmanın önemi insanları daha çok ve daha hızlı bir biçimde sosyalleştirdiği düşünülen sosyal medyanın, beğenilme arzusu, yalnızlık ve depresyon ile ilişkisini incelemektir. Böylece sosyal medya kullanan ergenlerin yaşamış oldukları olumsuz durumu daha iyi analiz etme imkanı vererek ruh sağlığı çalışanları, öğretmenler ve ebeveynlere bilgi verme açısından önemlidir. Bunun yanı sıra ergenlerin sosyal medya kullanımına bağlı olarak yalnızlık, depresyon ve beğenilme arzusu ile ilişkili konularda araştırma yapacak bilim insanlarına da ışık tutacağı açısından önem arz etmektedir.

1.4 Sınırlılıklar

Araştırma Hatay İl Milli Eğitim Bakanlığına bağlı üç farklı lisede gerçekleştirilmiştir. Anket uygulamasına 2113 öğrenciden, 450 öğrenci ile sınırlanmıştır. Katılımcılar 9.10. ve 11. Sınıf öğrencilerinde oluşmuş, 15-17 yaş gurubunu kapsamıştır. Mevcut araştırma ilişkisel temalı olduğu için neden-sonuç ilişkisine bakılamaz. Katılımcıların anket uygulama esnasında verilen cevaplara içten ve samimi bir şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.5 Tanımlar

Adolescent: Kişinin biyolojik, bilişsel, sosyal ve kişilik özelliklerinin çocukluktan yetişkinliğe geçtiği gelişimsel bir dönemdir. Büyüme olgunlaşma halidir (Yavuzer, 2007).

Beğenilme Arzusu: Sonradan öğrenilen sosyal ihtiyaçlar olarak toplumda kabul görme, sevilme, takdir edilme ve beğenilme olarak tanımlanmaktadır (Taylor, 2015).

Beğenile Güdüsü: Güdüler, *fizyolojik (organik)* ve *psiko-sosyal güdüler* olmak üzere iki sınıfa ayrılır (Hökelekli, 2008): *Fizyolojik güdüler*, temel ihtiyaçları kapsar. Sosyal güdüler, sonradan öğrenilir ve bu güdüler daha çok toplum şekillendirmektedir. Bu güdüler; güven, başarı, hoşgörü, saygı görme, beğenilme gibi güdülerdir.

Sosyal Görünüş Kaygısı: Bireylerin, fiziksel görünümelerini, başkalarının beğenip beğenmemesine karşı hissettiği bir tepkidir. Bu kaygı çeşidi, kendini gösterme yönetimi kuramlarına ulaşmaktadır. İnsanlar kendi fiziksel yapılarının farkındadırlar ve bunun üzerine algıları vardır, ancak bazıları diğer insanlar tarafından fiziksel görünüşlerinin nasıl algı uyandırdıkları konusunda endişe duyarlar (Çınar ve Keskin, 2015).

Sosyal Medya: Sosyal ağ siteleri olarak tanımlanmaktadır. Büyük kitlelerin birbirleriye etkileşime girebildikleri ve insanların sosyal bir çevre oluşturmak amacıyla kurdukları elektronik ortamlardır (Dal ve Dal, 2014). Kişiler tarafından oluşturulan bilginin basit, anlık fotoğraf, yazı, yorum vb. paylaşılmasını ve ulaşılmasını sağlayan yeni bir medya biçimidir.

Yalnızlık: Yalnızlık iki alt başlıkta incelenebilir. Duygusal yalnızlık: başka birine yakın bir bağ bulunmama hali iken Sosyal yalnızlık: sosyal ilişkileri içeren, sosyal bağların eksikliğidir (Weiss ,1973).

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Ergenlik Kavramı

Ergen kelimesi Batı literatüründeki “adolescent” kelimesinin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Latince büyüme, olgunlaşma anlamlarına gelen “adolescere” fiil kökünden türeyen sözcük, yapısı sebebiyle bir durum değil, bir süreç belirtmektedir; günümüzde bireylerde görülebilen hızlı ve devamlı bir gelişim süreci olarak tanımlanabilir (Yavuzer, 2007).

Ergenlik, fiziksel ve duygusal süreçlerin neden olduğu cinsel ve psikososyal olgunlaşmayla başlayan ve bireyin bağımsızlık, kimlik duygusu ve sosyal verimliliğini kazandığında son bulan bir dönemdir (Derman, 2008).

Ergenlik döneminin sınırlarının kesin olarak belirlenememesiyle birlikte kabul gören sınırları aşağıdaki şekilde sıralanabilir;

- Erinlik dönemi: 10 ile 14 yaş
- İlk ergenlik dönemi: 15 ile 17 yaş
- Son ergenlik dönemi: 18 ile 21 yaş

Ergenlik döneminde fiziksel gelişme ile birlikte zihinsel, duygusal ve sosyal gelişmeler de bulunmaktadır. Bu dönemde çocukça davranışlar ve durumlar yerini yetişkin davranışına bırakmaya başlar. Ergenlik döneminin erken döneminde genç ergenlerin durumu açık değildir; davranışları dengesiz, çocukça ya da yetişkin tutumları sebebiyle azarlanır ve sürekli çatışmalar yaşar. Aynı zamanda ergenlik; Kim olduğunu keşfetme, Özerklik geliştirme, Sosyal yakınlık geliştirme, Cinsel gelişim, Başarılı ve yetkin olma zamanıdır

(Karabekiroğlu, 2014).

Ergenlik dönemi, bireyin çocukluk ve yetişkinlik arasında kaldığı bir dönemdir. Bu dönemde bireyler çabuk karar değiştirebilir, özgürlüklerini düşünür ve ebeveynlere karşı sadakatleri zayıftır. Anne-babalarıyla kavga eden ergenler dostluk ilişkilerine büyük önem vermektedir. Kişilikleri ve kararları için saygı bekler buna karşın sorumluluklarında kaçınma eğilimindedirler.

Ergenlik döneminin tarihi perspektiften ele aldığımızda, ilk çalışmaların Aristo (M.Ö. 384-322) ve Platon (M.Ö. 427-347)'a dayandığı görülmektedir. Platon'a göre ruh insanlığın arzularını, iştahlarını ve cesaretlerini içeren üç katman halindedir. Platon'a göre çocukluktan erişkinliğe doğru kademeli olarak gelişme süreci birinci kademedede bireyin özünün, ikinci kademedede kavrayışını ve üçüncü kademedede zekâ gelişiminin tamamlandığı bir olgunlaşma sürecidir. Aristoteles ise yetişkinliğe doğru gelişimi, yedi yıllık üç dönem; 0 ile 7 yaş: Küçük çocukluk 8 ile 14 yaş: Çocukluk 15 ile 21 yaş: Gençlik olarak ele almıştır (Cloutier ve Onur, 1982).

Orta çağda, çocuklar ve ergenler minyatür yetişkinler olarak görülüyordu. Geçmiş yüzyılların tarihsel yaşantısında çocukluk çağından başlayarak yetişkinlerin sorumluluklarını üstlenen gençler, ergenlik dönemini küçük yaşlardan başlayarak yaşamaktaydı. Okula gidecek zamanın çok sınırlı olduğu bu dönemde, ergenlerin çalışma hayatına erkenden başlaması nedeniyle erken bir yetişkinlik davranışı beklentisi vardı. İnsan haklarının gelişimiyle birlikte ergenlerin, çocukların ve yetişkinlerin Batılı toplumlarda ayrı bireyler olarak düşünülmesi fikri ortaya çıkmıştır. 18. yüzyıla gelindiğinde de çocuğun yetişkinlikten farklı olduğu fikri yaygınlaşmaya başlamıştır.

20. yüzyılda ergenlik dönemi artık akademik bir disiplin haline gelmiş, 1904 yılında G. Stanley Hall tarafından yazılan Ergenlik: Psikolojisi ve Fizyolojisi, Antropoloji, Sosyoloji, Cinsellik, Suç, Din ve Eğitimle İlişkisi isimli kitap ise ergenlik ile ilgili yazında öncü bir kitap olmuştur. Hall ergenlik dönemini 12 ile 23 yaş arasında ele almış, ergenliğin zamana göre değişimler gösterdiğini savunmuştur (Karabekiroğlu, 2014).

2.1.1 Ergenlikte Fiziksel Gelişim

Ergenlik çağındaki en belirgin özellik fiziksel olan değişimlerdir. Bu dönemde yaşanan hızlı fiziksel değişim “Puberty” olarak ifade edilir. Puberty’nin yani ergenlik döneminin başlangıcı kişiye ve cinsiyete göre değişmektedir. Kızların erkeklerden daha erken girdiği ergenlik döneminde büyüme genellikle dıştan içe doğru belirli bir düzen izlemektedir. Bu düzende:

1. İlk olarak baş, ayaklar, eller büyür,
2. Kol ve bacaklar uzayarak güçlenir,
3. Gövde büyüyerek tam bir erişkin boyut ve biçimine ulaşır (Yanar, 2015).

Fiziksel değişiklikler, ergenlerin sakar ve hantal hissetmelerine neden olur. Ergenlikteki değişiklikler arasında boy, kilo, iskelet sistemi, kas, yağ dokusu, dolaşım ve solunum sistemi, merkezi sinir sistemi ve üreme sistemlerini de kapsar. Gençlerin 3 ile 5 yıl gibi bir süre içinde iç organları ve salgı bezleri, kemik, yağ ve kas kitleleri belirgin olarak büyür ve andropometrik ölçüm değerlerine ulaşır. İskelet kitlesi, kalp, akciğerler, karaciğer, dalak, böbrekler, pankreas, tiroid, adrenaller, penis ve uterus büyüklük ve ağırlık olarak iki katına çıkar (Akcan, Tekgül, Karademirci, Öngel, 2012).

2.1.2 Ergenlikte Bilişsel Gelişim

Ergenlik döneminde yaşanan bir diğer değişim ise zihinsel gelişim de yaşanan farklılaşmadır. Bu dönemde bireylerin düşünme süreçleri somuttan soyuta doğru bir değişim gösterir. Somuttan soyuta düşünmeye başlayan ergenlerde (Meggitt, 2012);

- Olasılıklar hakkında düşünme; daha önceden duyularına dayanarak akıl yürüttükleri durumlar karşısında doğrudan göremedikleri ihtimaller hakkında da düşünmeye başlarlar.
- İleriye dönük düşünme; gelecekte yaşanabilecek olası durumlar hakkında sistematik olarak ileriye dönük plan yapmaya başlarlar.
- Hipotezler kurarak düşünme; düşündükleri durumların doğruluğunu sına ve gerçeğe aykırı durumlarla ilgili düşünme becerisi kazanırlar.

- Kendi düşünce süreçleri hakkında düşünme; metabiliş olarak adlandırılan bu durumla birlikte birey kendi bellek süreçleri, stratejilerini anlamaya başlarlar.
- Geleneksel sınırların ötesinde düşünme; din, ahlak, politika gibi yetişkin bireylerin zihinlerini meşgul eden konular hakkında düşünmeye başlarlar.

Ergenlerin görünüş ve davranışlarıyla ilgili farkındalıklarının arttığı bu dönemde aynı zamanda benmerkezcilik de artış göstermektedir (Santrock, 2014). Benmerkezcilik anlayış, ergenlerin herkesin onu gözlemlediğini, davranış ve görüntüsüyle ilgilendiğini düşünmesine neden olur. 15-16 yaşlarına gelindiğinde bu düşünceden giderek uzaklaşırlar (Ulusoy, 2013).

2.1.3 Ergenlikte Sosyal ve Duygusal Gelişim

Çocuklar öncelikle yakın çevrelerinden sosyal ilişkileri öğrenirler. Ailede başlayan sosyalleşme süreci bireyin hayatındaki ebeveynleri ve diğer yetişkinlerin davranışlarıyla şekillenir. Ergenlik dönemiyle birlikte anne babanın yerini arkadaşlara bırakır ve ergende sosyal değişimler görülmeye başlanır. Bu dönemdeki ergen bireylerde özerklik gelişir ve birey sürekli olarak kendini başkalarına ispatlamaya çalışır. Bu dönemde bireyin kendini denetleme kabiliyeti tam olarak gelişmediğinden duygu ve düşüncelerini tam olarak fark edemez. Bu durum ise ergenlik döneminde kazanılmaya çalışılan özerklik gelişimini olumsuz olarak etkiler (Karabekiroğlu, 2014).

Kendi özerkliğini kazanmaya çalışan ergenler diğer bir taraftan toplumsal yerlerini bulmaya ve saygınlık kazanmaya çalışırlar. Sosyal uyum ergenin uzun süren deneyimleri sonucunda kazanılır. Bu dönemde serbest ve güvenli bir çevrede büyüyen, kendisini deneyimleme fırsatı verilen bireyler sosyal uyumla başa çıkmada büyük sıkıntılar yaşamazlar. Bununla birlikte ergenlerin sosyal gelişim sürecinde özdeşleşme ve arkadaşlık yeri büyük önem taşır. Özdeşleşme aşamasında kendi benliğini bulmaya çalışan ergen, Erikson'a göre hem cinsel hem de mesleki olarak benliğini oluşturma çabası içindedir (Cüceloğlu, 2013).

Ergenlik döneminde bireyin fiziksel, bilişsel ve sosyal olarak değişimler

yaşaması, davranış ve duygusal sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu dönemde dikkat çekici en önemli nokta duygu ve davranışların yoğunluğundaki artış ve istikrarsızlıktır (Koç, 2004).

Ergenlik döneminde en sık yaşanan duygu değişimleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Mahcubiyet ve çekingenlik,
- Aşırı hayal kurma,
- Tedirginlik,
- Huzursuzluk,
- Yalnız kalma isteği,
- Çalışmaya karşı isteksizlik,
- Çabuk heyecanlanma (Koç, 2004).

2.2. Depresyon

Psikiyatrik bozukluklar günümüz koşullarında giderek artarken, halk sağlığı açısından önemi azımsanmayacak bir noktaya gelmiştir. Yapılan çalışmalarda hastaneye başka sebeplerle başvuran dört hastanın üçünde müdahale edilmesini gerektirecek bir psikiyatrik sorun tespit edilmiştir. Bunların en başında ise psikiyatrik rahatsızlıklarda en yaygın görülen depresif bozukluk yer almaktadır (Shorter, 1997).

Depresif bozukluk tek başına açıklayıcı olmamakla beraber altında pek çok alt grup bozukluk bulundurmaktadır. Amerikan Psikiyatri Birliği'nin oluşturduğu ve günümüzde en günceli DSM-5 olan tanı sınıflandırma listesi depresyon alt gruplarını da açıklamaktadır. Depresyon için DSM-5 alt sınıflamalarından biri kişinin karşılaştığı yıkıcı duygu durumu kontrol etmekte zorlanmaktır. Bunu majör depresif bozukluk, distimik bozukluk, kadınlar için premenstriel disforik bozukluk, maddeye ya da ilaca bağımlı gerçekleşen depresif bozukluk, başka bir sağlık durumunun oluşumunu tetiklediği depresif bozukluk, tanımlanmış diğer depresif bozukluklar ve tanımlanmamış depresyon bozukluğu izler. Toplamda DSM-5'in tanımladığı 8 ayrı depresif bozukluğu alt sınıflaması görürüz (American Psychiatric Association, 2013).

2.2.1 Depresyon Tanımı

Depresyon, duygu durum bozukluğu sınıfında yer alan psikiyatrik bir hastalıktır. Depresyon kişinin davranışlarında değişikliğe yol açtığı gibi, etrafındakileri algılayış biçimini de etkiler. Oluşan duygu durum oldukça şiddetli ve kesintisiz hissedilir. Duygu durum değerlendirmesi yüksek, normal ya da düşük olarak yapılabilirken depresyonda çökkün bir duygu durumdan bahsedilir. (Karamustafaloğlu, Yumrukçal, 2011). Depresyonun en temel özellikleri duygu durumun çökkünlüğü, dış dünyaya olan ilgi ve dış dünyadan alınan zevk azalması, birşey yapmak için eskisi kadar dinç hissedememektir. Bunların yanında kişinin iştahında değişiklikler, umutsuzluk ve karamsarlık, odaklanamama, kendine duyduğu güvende azalma, suçluluk duyguları, zarar verme isteği, cinsel istekte azalma, uykuya ilgili sorunlar, genel işlevselliğine dair azalma görülebilir (American Psychiatric Association, 2013).

Depresyonla ilgili en kabul gören görüşlerden birini ise psikiyatrinin tanınır ismi ve bilişsel kuramı geliştiren kişi olan Dr. Beck'dir. Beck depresyonun zihinsel bir süreç olduğunu ve buna bağlı bir bozukluğun gelişiyor olduğunu söylemiştir. Yani Beck'e göre depresyon bazı anormal bilişsel aktivitelerin ortaya çıkmasıyla tetiklenir ve doğar. Bu bilişsel süreçlerden bir tanesi kişinin kendisine, çevresine ve bundan sonra olacaklara yönelik oluşturmuş olduğu bilişsel varsayımlardır. Kendisine, çevresine ve bundan sonra olacaklara yönelik oluşturmuş olduğu bilişsel varsayımların depresyon sırasında olumsuzla döndüğünden yola çıkarak, kişinin çevresel oluşumları genellikle hatalarla dolu veya yaşanmış kayıplar şeklinde algıladığını söylemektedir. Bir diğer bilişsel süreç kişinin mantıklı olmayan şekilde oluşturduğu bilişlerin mantıksız davranışlara sebep olduğudur. Üçüncü olarak sayılabilecek bilişsel süreç ise çevresel verilerin anlaşılması sırasında kullanılan sabit yargısal oluşumların olduğudur (Burns, 2014).

Psikolojik sorunlar açısından profesyonellerin en sık karşılaştığı duygu durum bozukluklarının başında depresyon yer almaktadır. Psikiyatri çalışanları kendi alanlarının soğuk algınlığı olarak depresif bozuklukları görürler ve bunu sıkça karşılaştıklarını söylemek için kullanırlar (Bellack, 2004). Dünya Sağlık

Örgütü (DSÖ) yayınlamış olduğu verilere göre 300 milyondan fazla insanın dünya üzerinde depresif şikayetlerinin bulunduğunu bu rakamın da nüfusa kıyasla %4 civarında olduğu söylenmektedir. DSÖ tıbbi tedavi için hastaneye başvuran hastaların %15-18 arasında müdahale gerektirecek depresif bulguları olduğunu doğrulamıştır (World Health Organisation, 2017).

2.2.2. Depresyon Tarihçesi

Birçok alt tipe sahip olan depresyon gibi rahatsızlıkların sınıflanması uzun yıllardır üzerinde uğraşılan ve gruplandırılmaya çalışılan hastalıklardır. Depresyon ile ilgili sınıflama çalışmalarına ilk olarak Eski Sümer dönemindeki kaynaklarda rastlanmıştır. Eski inanışlara göre anlaşılmaktadır ki depresyon şeytani bir gücün etkisi altına girmek ve ondan kurtulamamak olarak görülüyordu. Günümüzde bu bakış açısına göre çok ilerleme kaydetmiş olsak da bildiklerimizin büyük bir çoğunluğunu eski roma zamanındaki bilim adamlarına, Yunanlı doktorlara ve filozoflara borçlu olduğumuzu söyleyebiliriz (Yetkin ve Özgen, 2007).

Tahmin edileceği gibi ilk depresyon tanımlamalarından biri Hippocrates tarafından gelmiştir. Bu dönemde tüm toplumun kabul ettiğinin aksine akıl hastalıklarının bir ilahi güç tarafından kontrol edilen bir şey olmadığını ve doğal nedenlerle meydana geldiğini söylemiştir. İlk olarak düşündüğü melankoliye dalakta üretimi fazla yapılan safranın vücuda yayılmasının etkili olabileceğidir. Melankolinin kelime kökeni de yine dalak anlamında kullanılan melan kelimesi ile safra anlamında kullanılan koli kelimesinin birleşimidir.

Depresyon ile ilgili söylediği bazı rahatlatıcı yöntemler ise günümüzde dahi geçerliliğini korumaktadır. Hippocrates gevşeme tekniklerinin depresif kişilerde iyi gelebileceğini ve bu kişilere yine sağlıklı yaşam için stratejiler önermenin kurtulma yolu olabileceğini söylemiştir. Aretaeus ise 1. yüzyılda yeni bir teori ortaya atarak melankolinin oluşumunda safranın yukarı çıkmasının etkili olabileceğini söylemiştir. Bu dönemde Kapadokya'da yaşayan Aretaeus melankoliyi mental bir oluşum olarak tanımlamış ancak ateş tarafından görülemeyeceğini eklemiştir. Çılgın kişi olarak tanımladığı psikiyatrik rahatsızlığı olan bazı kişilerin neşeli bazı kişilerin ise hüzünlü

olduğu sınıflamasından sonra hüznünlü olanların melankolik olduğu ve bunlara ek olarak rüyaların canlanması, gerekli olmayan kaygılar ve endişelerin olduğunu söylemiştir. Aretaeus hastalığın beklenenden ağır seyretmesi durumunda kişinin izole olabileceğini ve nefret, hayattan kaçma, ağlama atakları bazı kişilerde de ölme isteğinin oluşabileceğini söylemiştir (Oral ve Karasevda, 2009).

2.yüzyılda yaşayan Galen ise melankoli olarak isimlendirilen bu durumu genel bir korku hah, yaşamaya karşı isteksizlik, genel bir nefret hissinin oluşması olarak açıklamayı tercih etmiştir. Bunlara ek olarak melankolinin sebebinin ise kişilik yapısının dışında, beyin aktivitelerinde meydana gelen bozukluklar ve bazı hormonal değişimler olabileceğinden bahsetmiştir. İbn-i Sina ile beraber psikiyatrik rahatsızlıklar gruplanmaya başlanmıştır. Bunu yaparken beyin fonksiyonlarına ve anatomik durumlara göre değişimler olabileceğini göz önünde bulundurmuştur (Köknel, 2000).

17.yüzyıldan beri diğer çalışmalarda kullanıldığı görülen depresyon kelimesi incelendiğinde kökeninde "depress" sözcüğü olduğu görülmektedir ve bu sözcük Latince'deki "depressus"dan türemiştir. İlk olarak hastalık anlamında bilimsel kullanımı geçtiğimiz yüzyılda Kraepelin tarafından yapılmıştır (Comprehensive Textbook of Psychiatry, 2007). Gelişmeler bu yönde devam ediyor olsa da depresyonun ilahi bir güç tarafından kontrollü şekilde yapıldığı fikri 19.yüzyıla kadar devam etmiş bundan sonraki dönemde tıp-biliminin ilerlemesi ile modern fikirler ortaya atılmıştır (Yetkin ve Özgen, 2007).

2.2.3 Depresyonun Etyopatogenezi

Geçen yüzyıl itibariyle depresyon ile ilgili bilgilerin ve araştırmaların çoğalması etyopatogenezi hakkında giderek fikrimiz olmasını sağlamıştır. Yapılan yayınlar ve bilimsel araştırmalar depresyonun ortaya çıkış nedenini aydınlatmak, klinikte nasıl görüldüğünü tespit etmeye çalışmak ve depresyon tedavisinde kullanılabilecek eski ya da yeni tedavilerin etkinliklerini saptamak üzerine yapılmıştır. Bugüne kadar yapılan tüm çalışmalar incelendiğinde halen net olarak depresyonun oluşumunu açıklayacak bir veri elde edilememiştir.

Hastalığın alt grubunun sıklığı ve sebep olabilecek etmenlerin çokluğu depresyonu her şeyi belirgin bir hastalık olmaktan çok bir semptomlar bütünü olarak adlandırmamızı sağlar. Depresyonu incelersek genetik, biyolojik ve psikososyal faktörler olmak üzere üç ana sebep önümüze çıkar (Yemez ve Alptekin, 1998).

Genetik faktörlerin hemen hemen bütün hastalıklarda olduğu gibi depresyon üzerinde de etkili bir faktör olduğu günümüzde tartışılmaz boyuta gelmiştir. Yapılan bir araştırma mono zigot ikiz kardeşlerden birinin depresyonda olması diğer kardeşin de %50 ihtimal ile depresyon ile karşılaşacağını göstermektedir. Aynı şekilde depresif bir birinci derece yakının bulunması kişinin depresyon riskini genetik anlamda 2-3 kat arttırmaktadır. Depresyon açısından mono zigot ikizlerde %50'lik bir pay olduğundan bahsetmiştik, dizigot ikizlerde ise bu oran %25'tir. Bir başka çalışma ise evlatlık ve depresyonda olan bireylerin ailelerinin incelenmesidir ve burada da anlamlı uyumun evlatlık olanın biyolojik akrabaları ile çıkmıştır. Kalıtsal geçişin depresyonda net bir risk faktörü olduğu görülse de genetik olarak durum tam olarak aydınlatılamamıştır. Genetik geçişin çoklu bir mekanizması olduğu ve homojen olmadığına dair görüş birliği vardır (Tarhan ve Çetin, 1993).

Biyolojik faktörlerin de depresyon üzerinde etki sağladığı düşünüldükçe yapılan çalışmalarda biyogenik aminlerin depresyon hastalarının vücut sıvılarında diğer insanlara oranla arttığı tespit edilmiştir. Norepinefrin ve serotoninin nörotransmitter işlevleri sırasında meydana gelen hataların duygulanım bozukluğuna sebep olduğu kanıtlanmıştır. Dopamin ise bir diğer fizyopatolojik açıdan anlamlı nörotransmitterdir ve nöroendokrin denge açısından önemlidir. Tiroit ve adrenal bezlerinin salgılarının depresyon üzerinde etkili olduğu yapılan çalışmalarca gösterilmiştir. Depresyon hastaları arasında yapılan bir araştırma tiroit fonksiyon bozukluğunun depresif hastalarda %5-10 düzeyinde görülerek genef popülasyonu geçmektedir. Buradan yola çıkarak hem depresyonun seyrini değiştirmek hem de hormonal bozukluklar için bir bulgu olarak değerlendirebilmek için depresyondaki hastaların tiroit ve adrenal fonksiyonlarının tetkik edilmesi

değerlidir.

Depresyonun semptomatik durumlarından birini oluşturan uyku sorunlarıyla bağlantılı olarak büyüme hormonu değişikliğinin de depresyonla ilişkili olabileceği öne sürülmüştür (Law ve Mok, 1993). Depresyonun başlangıcı açısından sosyal faktörlerin etkili olduğunu söyleyebiliyor olsak da arkasından gelen depresif nökslerin nedeni anlaşılamamıştır. Alternatif bir açıklamaya göre; Depresyonun başlaması ile beraber nöronal sistemde geri dönüşümsüz değişiklikler olmakta ve nöks atakların ise bu değişikliklerden dolayı olduğu düşünülmektedir (Balcıoğlu, 1999).

2.3 Yalnızlık Kavramı

Yalnızlık olgusunun kavramsal olarak karmaşık olması, farklı nedenler ve koşullar altında, farklı anlamları içinde barındırması sebebiyle tam bir tanımının yapılması oldukça zorlaşmaktadır (Arslan, 2013).

Yalnızlık insanlar için çok acı veren bir duygudur. Bu nedenle insanlar yalnızlıklarından kaçınırlar. Yalnızlık kavramı her ne kadar karmaşık olarak görülse ve insanlar yalnızlığa maruz kalmaktan kaçınsa da, ilgili literatür incelendiğinde farklı yazarlar ve teorisyenler tarafından yapılan çeşitli tanımlara rastlanmaktadır (Körler, 2011).

Pepleu ve Perlman (1984)'e göre yalnızlık, bireyin mevcut sosyal ilişkileriyle arzuladığı sosyal ilişkiler arasındaki farklılıklar sonucunda yaşanan hoş olmayan duygusal bir durumudur (Akt: Kılınç ve Sevim, 2005). Sullivan (1953) yalnızlığı, başkalarıyla yakınlık kurma gereksiniminin yeterince karşılanamaması sonucu ortaya çıkan nahoş ve rahatsız edici bir deneyim olarak kavramsallaştırmıştır (Akt: Koçak, 2008).

Weiss (1973) yalnızlığı, bireyin gereksinim duyduğu sosyal ilişkilerin yokluğuna veya farklı sosyal ilişkileri bulamamasına rağmen, bu ilişkilerde samimiyetin, içtenliğin ve duygusallığın olmamasına gösterilen tepki olarak ele almıştır (Akt: Kızıldağ, 2009). Rogers (1994) yalnızlığın bireyin diğer bireylerle gerçek bir ilişkisinin olmadığını hissettiği anda ortaya çıkan bir durum olduğunu belirtmiştir (Altundağ, 2013).

Fromm (2003)'a göre yalnızlık duygusunu yaşamak korku uyandıran ve gerçek anlamda bütün korkuların kaynağı olarak ele alınmıştır. Young (1982) ise yalnızlığın tanımını, tatmin edici kişilerarası ilişkilerin olmaması ya da algılanmış yoksunluğun yanı sıra bu duruma ruhsal zorlanma belirtilerini de eklemektedir.

Yalnızlık kavramının ortak bir tanımlaması yoktur, ancak genel kabul gören tanım “bireyin mevcut ilişkileri ve istenen sosyal ilişkileri arasındaki ayırmadan kaynaklanan hoş olmayan bir “his” olarak ifade edilir. Yalnızlığın tanımındaki bir başka ortak nokta ise, yalnızlığın kişiyi rahatsız eden nahoş bir his olmasıdır. Booth (2000), ciddi yalnızlık yaşayan bireylerin kendilerini mutsuz, sefil, anlamsız ve boşlukta hissettiklerini belirtmektedir (Akt: Altundağ, 2013).

Horney (1991)'e göre, herkes bazen yalnız kalmak isteyebilir. Yalnızlık duygusu anlamlı olduğunda, nevrotik değildir. Ancak, insanlarla ilişki kurmak ve onlarla birlikte olmak dayanılmaz bir gerilimi beraberinde getiriyorsa ve hayattan uzaklaşmak temelde bu gerilimden kaçmanın bir yolu olmuşsa, yalnız olma isteği nevrotik bir coşku işaretidir (Akt: Bilgi, 2005).

Yalnızlık konusunu açıklığa kavuşturmak, kavram karmaşıklığı nedeniyle oldukça güçtür. Bu sebeple öncelikle, iki tür yalnızlığı birbirinden ayırmakta fayda vardır. Bunlardan ilki, bireyin etrafında başka insanların bulunmadığı fiziksel bir durum iken ikincisi psikolojik yalnızlık duygusudur. Geçtan (2004) “tek başına olma” ve “yalnızlık” olarak ifade ettiği bu iki kavramın birbiri yerine kullanıldığını ancak farklı anlamlara sahip olduklarına değinmiştir. Tek başına olma kavramındaki yalnızlık tercih edilebilir bir durum iken yalnızlık olgusu bireye acı veren ve istenmeyen bir durumdur. Bu anlamıyla birey büyük kalabalıklarda bile kendisini yalnız hissedebilir (Altundağ, 2013). Bu araştırmada ele alınan yalnızlık olgusu ikinci türden yani psikolojik yalnızlık duygusudur.

2.3.1 Yalnızlığın Kuramsal Temelleri

Uzun yıllardır araştırmacıların ilgi alanı olan ve çeşitli kuramcılarının değişik

noktalar üzerinde durularak açıkladıkları yalnızlık kavramında, önemli yeri olan kuramlar ve yaklaşımlar aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

- Psikoanalitik Kurama (Freud'a) Göre Yalnızlık; kişilik gelişiminde psikoseksüel gelişimin önemine dikkat çeken Freud, kişiliğin çocukluğun ilk yıllarında psikoseksüel dönemlerde gerçekleştiğini ve annesine karşı geliştirdiği bağlanma niteliğinin daha sonraki dönemlerde etkili olduğunu savunmaktadır. Freud'a göre, yaşam ve ölüm içgüdüüne sahip olan insanın bu iki zıt kavram arasında yaşadığı çatışmaları, yalnızlık şeklinde ortaya çıkabileceğini savunmaktadır.
- Alfred Adler'e Göre Yalnızlık; insan gelişiminde ailenin üzerinde duran Adler, çocuğun annesiyle iletişim kurmaya başladığı dönemlerde aldığı geribildirimlerin büyük önem taşıdığına vurgu yapmaktadır. Eğer çocuğun sevgi ve yakınlık belirtilerine anne tarafından içtenlikle ve sıcak bir şekilde karşılık veriyorsa, çocuk gelecek yıllarda diğer insanlara yakın olmaya istekli olacaktır. Bununla birlikte, çocuğun ilgi ve sevgi ihtiyaçları yeterince karşılanmazsa, çocuk sonraki yıllarında insanlara karşı daha soğuk ve reddedici olur. Bu durum ise yalnız bir hayatın temellerini atmış olur.
- Carl Gustav Jung'a Göre Yalnızlık; yaşamın ilk yıllarında çocuğun ayrı bir kişiliği olmadığı görüşünü savunan Jung'a göre, anne babadaki ruhsal problemlerin çocuğa da yansıdığına dikkat çekmektedir. Çocuğun okula başlangıçla çözülmeye başlayan bu ilişki doğru bir şekilde çözümlenemediğinde, sağlıklı bir kişilik yapısı geliştirilemeyecek ve bu durum, bireyin diğer insanlarla olan ilişkilerini de olumsuz olarak etkileyecektir.
- Harry Sullivan' a Göre Yalnızlık; Sullivan'a göre insan, toplumsal bir varlıktır ve doğumun hemen sonrasında toplumsallaşma süreci başlamaktadır. Diğer insanlarla yakın ilişkilerin başlaması için büyük önem taşıyan ergenlik döneminde birey yakın ilişkiler kurmakta başarısız olursa, umutsuzluğu beraberinde getiren bu durum yoğun bir yalnızlık durumuna dönüşmektedir.
- Karen Horney'e Göre Yalnızlık; Horney'e göre hayatı ciddiye alan

herkesin bazen yalnız kalmak istemesi anlamlı bir yalnızlık isteğidir ve nevrotik olarak tanımlanamaz. Anlamlı yalnızlık yetisinin olmadığı durumlar ise nevroz belirtilerinden biridir. Eğer diğer insanlarla ilişki kurmak, birlikte olmak dayanılmayacak düzeyde bir gerilim yaratıyorsa kaçışa yönelik bu yalnız olma arzusu nevrotik coşkusal yalıtım göstergesidir (Akt: Özkalp ve ark.,2002).

- Yükleme Kuramı Açısından Yalnızlık; insanların kendilerini neye göre “yalnız” olarak tanımladıkları, kişinin kendini ne düzeyde yalnız hissettiği ve gelecekte nasıl hissedeceğini düşündüğüyle yakından ilişkili olduğunu savunan bu kuramda yaşanan yalnızlığa bireyin içsel ve dışsal yüklemelerinin sebebiyle olduğu düşünülmektedir. Dışsal yüklemeler birey dışındaki dışsal faktörler üzerine kurma eğilimiyle ilişkilirken, içsel yüklemeler bireyin kendi üzerine yükleme süreciyle ilişkilidir. Dolayısıyla yalnızlıklarını içsel sebeplere yükleyen kişiler daha çok kişilik özelliklerine, dışsal sebeplere yükleyenler ise çevresel faktörlere daha fazla ağırlık vermektedir (Duru, 2004).
- Bağlanma Kuramına (Bowlby’e) Göre Yalnızlık; “Bağlanma” kavramının yalnızlığı anlamlandırmada anahtar konumda olduğunu söyleyen Bowlby, hayatın ilk yıllarında ebeveynlere güvenli bir şekilde bağlanabilen bebek, ilerideki yıllarda çevresindeki insanlarla ve dünya ile ilgili yalnız kalmaya yönelik kaygılarına yön vermekte zorlanmayacaklarını savunmaktadır. Ebeveynleriyle güvensiz ve kaygılı bağlanan bebeklerin ise tam tersi olarak yalnızlıkla ilgili büyük bir kaygı yaşadıklarını, bu durumu isyan ederek protesto ettiklerini ve zamanla bu bireylerin bebeklik döneminden başlayarak yalnızlığın temellerini attığını savunmaktadır (Erten, 2004).
- Nesne İlişkileri Kuramına Göre Yalnızlık; bebeklik döneminde çocuğun ilk bakım veren kişiyle olan ilişkinin çocuk tarafından içselleştirildiğini savunan nesne ilişkileri kuramı, bu ilişkinin kalitesinin ve sürekliliğinin tehlikeler karşısında güven ve emniyet duygusunun gelişmesinde önemli bir rolü olduğunu belirtmektedir. Nesne ilişkilerini normal geliştiremeyen bireylerde kişisel güvenliğin sarsıldığı ve kaygıya olan yatkınlığın arttığı, yalnızlığın içselleştirildiği bilinmektedir. Bu bireyler hayatlarının ilerleyen dönemlerinde de, farklı bir ilişki biçimini

içselleştiremediğinden, yalnız olarak hayatına devam etmeyi tercih etmek ya da yalnızlık duygusunu yenebilmek için, sürekli olarak benzer yaşantıları oluşturarak bu durumun üstesinden gelmeye çalışmaktadır (Ardalı ve Erten, 1999).

- Eric Erickson'a Göre Yalnızlık; sosyal etkileşimlerin çocuğun kişilik gelişiminde önemli bir etken olduğunu söyleyen Erickson, kişiliği sekiz aşamalı evreler olarak ele almıştır. Bu evrelerin ilk basamağı olan güven ya da güvensizlik algısının gelişiminde ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarını karşıladıkları ölçüde gelişen güven duygusu ileriki yıllarda da çocuğun hayatına yansımaktadır. Tam aksi durumda geliştirilen güvensizlik duygusu da çocuğun çevresine güvenmemesine ve çevreyi düşmanca algılamasına neden olacaktır (Aydın, 2005). Çevresini düşmanca duygularla algılayan çocuk, hayatının ilerleyen dönemlerinde bu algısını sürdürecektir ve doğal bir yalnızlaşma durumuyla karşı karşıya kalacaktır. Erickson'a göre, yalnızlık duygusu özellikle ergenlik döneminde daha da önem kazanmaktadır. Bu evrede birey, hem insanlara ihtiyaç duyar hem de düş kırıklıklarına uğrar (Hortaçsu, 2003).
- Varoluşçuluğa Göre Yalnızlık; bu kuram diğer kuramlardan farklı olarak yalnızlığı "olumlu" olarak değerlendirmektedir. Varoluşçuluk kuramına göre insan diğer insanlarla ilişki içinde olsa da temelde yalnızdır ve insanların hayatları boyunca yalnızlık, anlamsızlık, boşluk hissi, suçluluk duygusu ve soyutlanmaya maruz kalmaları doğal bir süreçtir. Birey dünyada, kendi varoluş sorumluluğu, özgürlüğü ve diğerlerinden farklı olarak kendine özgü bir kişiliği başarması gerekmektedir. Derin yalnızlık olgusu ise bireyin kendini yaratma eyleminin temelini oluşturmaktadır (Altıntaş ve Gültekin, 2003).

2.3.2 Yalnızlığın Türleri

Yalnızlık kavramının tanımıyla ilgili temel özellikler üzerinde genel bir uzlaşma olsa da, araştırmacıların yalnızlığın boyutları, sınıflandırılması ve türleri konusunda farklı görüşleri mevcuttur.

Bireylerin, farklı gereksinimlerini karşılayan farklı bireysel ilişkilerin durumuna

göre Weiss (1973), yalnızlığın iki alt başlık altında incelenebileceğini belirtmiştir. Bunlar;

- Duygusal Yalnızlık: Başka birine yakın bir bağ bulunmaması nedeniyle kaygı ve boşluk hissinin görüldüğü durumdur. Duygusal yalnızlığa, çocuklar için ebeveynlere, yetişkinler için bir eş ya da yakın bir arkadaş gibi bağlanabilecek bir figür veya imajın bulunmaması neden olmaktadır. Bir anlamda bu yalnızlık hissi, bu boşluğu doldurabilecek bir ilişkinin kurulması, ilişkinin yüzeysel olmaması ve samimi olmasıyla giderilebilir. Ayrıca duygusal yalnızlığı, çocukluktaki terk edilme korkusunun anımsaması olarak gören Weiss (1973), yalnızlığı rahatsız edici fakat adapte olunabilir bir duygu durumu olarak görmüştür.
- Sosyal Yalnızlık: Sosyal ilişkileri içeren sosyal bağlantıların eksikliğinden kaynaklanan depresyon ve sıkıntıyla birlikte görülen yalnızlık türü olarak tanımlanmaktadır. Başka bir ifadeyle, bireylerin ortak ilgilerini ve faaliyetlerini paylaşabileceği bir gruba ait olmama ya da o grupta yaşanan sosyal ilişkilerinin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

McWhirter (1990), yalnızlığın bireyler arası, psikolojik, sosyal, kültürel ve evrensel olmak üzere beş farklı başlık altında incelenebileceğini belirtmiştir. Bunlar;

- Bireyler Arası Yalnızlık: Bireyin kendini diğer bireylerden uzak olarak algılaması durumudur.
- Psikolojik Yalnızlık: Bireyin benliğinde farklı bölümlerinin birbiriyle ilişki kurmamasının sonucu olarak meydana gelen yalnızlık durumudur.
- Sosyal Yalnızlık: Bireyin sosyal gruptan ya da toplumdan uzaklaşma durumunda ortaya çıkan yalnızlık türüdür.
- Kültürel Yalnızlık: Bireyin kültür kaybı ya da ciddi kültürel değişimler sebebiyle diğer bireylerden uzaklaşması sonucu meydana gelen yalnızlık duygusudur.
- Evrensel Yalnızlık: Bireyin dini bağlarının zedelenmesi ya da yok

olması sebebiyle yabancılaşması veya Tanrıdan uzaklaşması sonucu yaşadığı duygudur.

Young (1982), ise yalnızlığın zamana göre üç başlık altında incelenebileceğini belirtmiştir. Bunlar;

- Geçici Yalnızlık: Birkaç dakika ya da birkaç saat gibi kısa bir süre için devam eden ve belirtileri şiddetli olmayan yalnızlık duygusudur.
- Durumsal yalnızlık: İlişkinin değişmesi veya bireyin sosyal paylaşım grubunda kayda değer bir kayıp yaşaması nedeniyle yalnızlık duygusu taşıması durumudur.
- Kronik yalnızlık: İlişkilerde yaşanan memnuniyetsizliği en az iki yıl üst üste yaşanması, bireyin uzun vadede deneyimlediği bilişsel ve davranışsal eksiklikleri içeren yalnızlık duygusudur.

Durumsal ve geçici yalnızlık genel olarak çevresel faktörler sebebiyle ortaya çıkmaktadır. Kronik yalnızlık ise daha çok duygu durumlarını kapsayan iç faktörlerle ilgilidir.

Yalnızlığı altı boyutta sınıflandıran Özodaşık (1989)'a göre yalnızlık duygusu yaşayan bireyler; diğer bireylere uyum sağlayamayan, ilişkilerini yüzeysel yaşayan, sosyal ilişkilere girmekte isteksiz olan ve arkadaşlık kuramayan, duygusal paylaşımları az olan ya da hiç olmayan, içe dönük ve benmerkezci tutum sergileyen kişilerdir.

- Fiziksel Yalnızlık: Tek başına yaşama biçimi olan bu yalnızlık türü, bireyin çevresindeki uyarlardan yoksun kalması durumunda davranış bozukluklarına neden olabilmektedir. Fiziksel yalnızlık, zaman içinde şekil değiştirerek duygusal yalnızlığa dönüşebilmektedir. Bu durum ise bireyde çöküntü, gerçek ve gerçek dışı olayları ayırmakta güçlük çekme, dikkat dağınıklığı gibi durumlara neden olmaktadır.
- Yabancılaşma; bireyin içinde bulunduğu topluma yabancılaşması şeklinde yaşanan yalnızlık türüdür. Bu tür bireyler toplumsal standartları eksik ya da yanlış bulduğundan sürekli bir tatminsizlik

içindedir ve toplumu reddederek, benimsedikleri hayat biçimini tek başına sürdürmeye çalışmaktadır.

- Asimilasyon; bireyin kendi kültüründen farklı başka bir kültüre uyum sağlamaya zorlanmasıyla ortaya çıkan yalnızlık türüdür.
- Kınama; bireyin içinde bulunduğu toplumdan birçok anlamda farklı olması sebebiyle dışlanarak, yalnızlığa iletilmesi durumunda yaşanan yalnızlık türüdür. Herhangi bir bireysel özellik ya da davranış sebebiyle toplum tarafından dışlanan birey güçsüzlük ve zavallılık duyguları içine düşer, yalnızlık duygusuna kapılır.
- Kendi tercihi ile gerçekleşen yalnızlık; bireyin çevresiyle olan ilişkilerini yok denecek kadar aza indirerek, kendi tercihiyle yaşadığı yalnızlık türüdür.
- Gerçek yalnızlık; bireyin kendini anlaşılmamış ve kimsesiz hissetmesi sonucu ortaya çıkan yalnızlık türüdür. Psikolojik bir yalnızlık olan bu tip yalnızlıkta bireyler, ilgi ve fikirlerinin çevredeki diğer bireylerce anlaşılmadığını, terk edildiklerini ve uyumsuz bireyler olduklarını düşünmektedirler. Ayrıca kendileriyle ilgili olumsuz düşünceleri fazla olan bu bireyler, çevrelerindeki insanların da kendisiyle ilgili olumsuz düşüncelere sahip olduğunu düşünmektedirler.

Yukarıda yapılan sınıflandırmalarda yalnızlığın boyutları, yalnızlık duygusunun yoğunluğu, süresi ve yaşam alanlarının ölçüt olarak ele alındığı görülmektedir. Buna göre, bireyler farklı yalnızlık biçimleri ve farklı öznel deneyimler yaşayabilir.

2.3.3 Ergenlerde Yalnızlık

Ergenlik, insan hayatının uzun ve zorlu bir aşamasıdır. Bu dönem, tutarsız, düzensiz, karmaşık duyguların yaşandığı bir süreçtir (Yavuzer, 2007). Ergenlik döneminde ergenler kaygılı, arayış içinde, kendini keşfetmeye ve kimlik kazanmaya çalışan sıkıntılı bir süreç yaşamaktadır. Bir yandan vücutlarındaki değişikliklere uyum sağlamaya çalışırken, diğer taraftan aileleri ve sosyal çevreleri ile çatışmaya düşebilirler.

Ergenlik dönemindeki bir bireyin en büyük destekçileri benzer sorunlara

sahip arkadaşlarıdır. Bu dönemde bir gruba ait olma duygusu ve o grupta söz hakkına sahip olmak önemli bir ihtiyaçtır. Ergenlikte birey her ne kadar yalnız kalmak istese de aslında akranları tarafından kabul görmeyi beklemektedir. Bu nedenle bir gruba katılmayan, dışlanan ya da arkadaş edinme yeteneği gelişmemiş ergenler bu dönemde yalnızlık duygusuyla yüz yüze kalmaktadır.

Demir ve Tarhan (2001) ergenlik döneminin önemli ve gelişimsel bir süreç olmasından dolayı bu dönemde yalnızlık duygusunun yaygın karşılaşılan bir durum olduğuna dikkat çekmektedirler. Brennan'a (1982) göre ergenlik dönemi, yalnızlık olgusunun yoğun ve fark edilebilir bir şekilde ortaya çıktığı ilk yaşam evresi olarak nitelendirilmektedir. Weiss (1973), yalnızlığı ergenlik döneminde ebeveynlerden ayrılma düşüncesindeki yoğunlaşma, akranlarıyla ilişkilerin bozulması olarak ele almaktadır (Akt. Özatça, 2009).

Özet olarak ergenlik döneminde gelişimsel ve sosyal faktörler yalnızlığın artmasında etkili olabilmektedir. Yukarıda ulaşılan çalışmaların sonuçları dikkate alındığında, ergenlik döneminde bireyler arasında yalnızlık olgusu acı verici ve yaygın bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (Yücel, 2009).

2.4 Beğenilme Arzusu

İnsanın doğası gereği, birçok ihtiyacı vardır ve bu ihtiyaçları karşılayabilmesi için diğer insanlara gereksinim duyar. Bireyler grupları, gruplar ise toplumu oluşturmaktadır. Yani insanların yaşamlarını devam ettirebilmesi için topluma ihtiyaçları vardır.

İnsan, toplum içinde yaşadıkça sosyal hayat oluşmakta ve sosyal hayatın devamlılığı ile birlikte yeni yeni ihtiyaçlar ortaya çıkmaktadır (Özyurt, 2005). Bu ihtiyaçlar fizyolojik ve sosyal ihtiyaçlardır (İşçi, 1999). Fizyolojik ihtiyaçlar; insan yaşamının devamı için zorunlu olan ihtiyaçlarken, sosyal ihtiyaçlar ise; toplumda kabul görme, sevilme, takdir edilme ve beğenilme olarak karşımıza çıkmaktadır (Taylor, 2015).

Kişilerin davranışlarını etkileyen en önemli unsurun ihtiyaçlar olduğunu söyleyen Marslow'a göre, ihtiyaçlar kişiden kişiye değişmekte, temel

ihtiyaçlar ise beş başlıkta toplanmaktadır. Morslow'un bu sıralamasında üçüncü madde olarak karşımıza çıkan "ait olma, beğenilme ve sevilme ihtiyaı" dır. Beğenilme arzusu, kişinin kendini olduğundan farklı göstermesi, kendini olduğundan farklı ve olumlu görmesine neden olmaktadır (O'Brien, 2011). Herkes tarafından kabul görmüş ruh sağığı anlayışına göre kişi kendinin hem olumlu hem de olumsuz yanlarının farkına varır ve kabul eder. Bu anlayışın tam tersi kişiler daima olumlu yanlarını göstermektedir (Greenwald, 1980). Kişi kendini daha zeki, bilgili, dürüst, pozitif, ön yargılardan uzak göstermektedir (Alicke ve Govorun, 2005; Dunning, Heath ve Suls, 2004). Bu tarz davranma nedenlerini incelediğimizde çevreden pozitif geri dönüşler almak, benlik kavramımızı korumak için önemlidir.

İnsan yaşamını devam ettirmek amacıyla bulunduğı ortamlarda söylemleri, yaptığı eylemler ve fikirleri ile kabul görmek ister (Smith vd., 2003). Her birey eleştiriye açık değıldir, bu nedenle bazı bireyler fikirlerinin ve eylemlerinin kabul görmemesinden hoşlanmaz. Bu özellik insanlar için olumsuz bir özellik olup, insanın kendini geliştirerek bunu pozitif yönde değıştirmesi mümkündür. Hayata yeni atılan ve daha bu kavramların ne olduğunu bilmeyen küçük bir ocuk, beğenilmek ve yaptığı eylemlerde takdir edilmek ister. Olumsuz eleştirilere ve davranışlara karşı savunma mekanizması geliştirir. Beğenilme ve takdir edilme duygusu çocukluk evresinde başlar ve ilerleyen yaşlarda da artarak devam eder. Bu dönemde sürekli eleştirilen, sevgi, hoşgörü ve ilgi gibi duyguları yeteri kadar tatmin edilmemiş çocuklarda toplumun beğenisini ve çevresinden onay almak çok önemlidir. Diğere sebeplerden biri ise çocukluk döneminde çok fazla onaylanan, geliştirilmesi gereken yönleri vurgulanmayan, çocuğın yaşadığı sorunlarda karşı tarafı sorumlu tutan ailelerde yetişen çocuklar onaylanma ve beğenilme arzusu bağımlılığa dönüşür.

Aile ve çevresinde takdir edilerek büyüyen çocuklar, özgüvenini inşa etmeye başlar ve hayatının her alanında bu duyguyu tatmak ve fark edilmek ister. Evde ailesinden, oyun oynarken arkadaşlarından, okulda öğretmeninden ve iş hayatında patronu tarafından beğenildiğini hissettiğinde mutlu ve özgüvenli bir birey olur. Birey özgüven duygusuna yaşamının her alanında ihtiyaç

duyar, bu nedenle takdir edilmek ve beğenilmek için çaba gösterir.

Kişilerin beğenilme duygularının cevap bulduğu en iyi ortamlardan biri de sosyal medyadır. Yaşadığımız dönemin önemli ve vazgeçilmez unsuru olan internet ve sosyal ağ ile kişilerin takdir görme ve beğenilme arzusu daha da artmaktadır. Gerçek hayatta bulunduğu ortamlarda başarılı olamayan bireyler sosyal platform ile bu duygularını beslemektedirler. Sosyal medya hesaplarının kişilere sunduğu olanaklardan fotoğraf ve video paylaşımları, diğer kişiler tarafından beğenildiğinde kişiler bu arzularını daha kısa sürede ve daha kolay karşılayabilir.

Günlük hayatta çevremizde bulunan insanlara sormayacağımız ve cevabını alamayacağımız soruları, sosyal medya aracılığıyla fotoğraf veya video ekleyerek ve sonrasında yapılan beğeni ve yorumları alarak kişi beğenme arzusunu gidermektedir. Bu duygular yoğunlaştığında kişi kendi olmaktan çıkmakta ve kendini reddetmektedir. Olmak istediği kişilerin tarzında ve onların yaşamlarını taklit ederek bu şekilde daha çok kabul ve takdir göreceğini düşünmektedir (Gümrükçü, 2006).

Kişiler oluşturdukları sanal profil ile roman okumasa da roman okuyabilen, dergi takip etmese de takip edebilen, sinemaya gitmese dahi sinemaya giden ve müzik ile ilgisi olmadığı halde sanatçının albümlerini satın alan ve bu sanatçıları takip edebilen kişiler olmaktadır. Çağımızda kişiler sosyal medyada var olmak için, takip ettiği kişi sayısını arttırarak daha tanınır bir birey olmaya çalışmaktadır. Bu gibi isteklerin artması, kişinin kendi benliğinden uzaklaşmasına sebep olmakta ve insanlar ünlülerin tavır ve davranışlarını, giyim stillerini taklit ederek, ünlülerin gittikleri mekânlarda bulunarak daha fazla beğenileceğini düşünmektedirler. Bu duygular ile hareket eden kişiler kendi olmaktan çıkmakta ve başkalarının hayatlarını yaşamaya başlamaktadır.

Jake Halpern' e göre yeni nesil gençler, önceki nesillere göre kendilerini daha önemli hissetmekte ve yaklaşık %31' i bir gün ünlü olacağını hayal etmektedir. Bu oran göz önüne alındığında gençlerde bu istek ve hayal

narsisizmin dışavurumudur.

Kişi sürekli kendi fotoğrafını yayınlayarak, diğer insanlar tarafından beğenilmeyi, olumlu olumsuz yorumlar almayı amaçlamakta ve kötü bile olsa başkalarının kendisi hakkında ne düşündüğünü merak etmektedirler. Bu kötü yorumlar kişiyi negatif yönde etkilememektedir. Çünkü kötü yorumların bile kendisi ile ilgilenildiğini hissini vermekte ve kişiyi tatmin etmektedir. Bu duygu ve istekler, narsistik isteklerdir. Bu tür duygular her kişi tarafından hissedilebilecek duygular gibi görünse de istek ve beklentiler kişinin hayatında olumsuz duygulara yol açabilir. Ayrıca direkt olarak söylenmese de buradaki asıl beklenti kişinin hak ettiğini düşündüğü ilgiyi görmek ve beğenilmek isteğidir. Bu beğeni açlığının tatmin edilmesi için çok fazla zaman ayrılmakta ve bunun için her yol denenmektedir.

Beğenilme ve tanınma isteği ile sosyal medya kullanıcıları, tanımadıkları kişiler ile iletişime geçmekte, sosyal medyada uzun vakitler harcamakta, hayatın akışında sürekli paylaşımlar yapmaktadır. Yapılan araştırmalarda sosyal medya paylaşımlarında çok fazla narsistik paylaşım olduğu görülmektedir (Yıldırım, 2014).

Ebeveynleri ile sağlıklı ve güvenli ilişki kuramayan çocuklar narsist/bencillik kimliğine bürünmektedirler. Bu süreci sağlıklı geçirmeyen bireylerde narsist kişilik bozukluğu ve dürtü kontrolü bozukluğu görülmektedir. Bundan dolayı birey arayışını artırmakta ve kendini manevi doygunluğa ulaştırabilecek ortamlara yönelmektedir. Sosyal medya da bu doygunluğa ulaşabileceği en etkili mecralardan biridir (<http://www.haberisvec.net/haber/7012-gundem-beni-ekle-beni-gor-beni-begen.html>). Narsistik kişiliği sahip olan internet kullanıcıları sosyal beğenme ve onaylanma için ortam yaratmaktadır. Bu kişiler yapmış oldukları etkinliklerin ve aktivitelerin takipçileri tarafından sürekli izlendiğini düşünmektedir.

Lacan, bireyin kimliğinin oluşmasında çocukluk döneminin önemli olduğunu söylemekte ve bu evrenin “ayna evresi” olduğunu belirtmektedir. Kişinin “ayna evresi” ile olan bağlantısı çocukluk döneminde başlar ve sonrasında kişilerin kendine karşı yaklaşımları, yaşı büyüdükçe toplumun kişiyi

beğenmesi ve değerlendirmesi ile şekillenir. "Ayna evresi"ndeki çocuk, çoğu zaman büyük bir zevk ile aynadaki yansımasını seyreder. Çocuk bu şekilde kendini, bedenini keşfeder ve yavaş yavaş kendini tanımaya başlar (Bilgin, 2001). Yani kişinin varlığını belirleyen görsel olarak, diğer bireylerin bakışıdır (Lacan, 2013).

Bu dönemde yaşanan olumsuz duygular ileriki yaşlarda sürekli başkalarına kendini beğendirmek, göstermek ve takdir edilmek duyguları ile ortaya çıkar ve bu beklentiler narsist bir kişilik gelişmesine sebep olur. Bu ve benzeri duygular her insanın hissetmek isteyeceği normal duygular olsa da somut olarak kişide olumsuz duygulara yol açmaktadır. Kişi beğenilme durumunu psikolojik olarak rahatlamak için kullanır. Bir kişinin fotoğrafını ya da paylaşım yaptığı diğer objeleri beğendiğinde aynı şekilde karşıdaki kişilerinde kendi paylaşımlarını beğenmesini ister ve bekler. Beğeni sayısı artıkça, kişi kendini sevilmiş, beğenilmiş ve kabul görmüş hisseder. Bu duygu her yaşta ve cinsiyet ayırt etmeksizin her bireyde görülür. Erkek, kadın ve ergenlerde bu duygu farklı farklı şekillerde kendini göstermektedir. Ergenlerde onaylanma ve beğenilme isteği, arkadaş ilişkilerinde sevilip sevilmediği, gruba dahil olma çabası ve onların gözünde nasıl görüldüğü şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ergenlerin hayatlarında arkadaş grubundan çıkmak, onlar için en büyük üzüntü ve stres kaynağıdır (Sandrock, 1998; Hotzum, 2015).

Kadınlar beğenilmek ve güzel görünmek için, giydiği kıyafet, yaptığı makyaj, kullandığı parfüm ve estetik ameliyatlar ile dikkat çekmeye çalışmakta ve beğenilmek istemektedir (Ersöz, 2010). Günümüzde birçok kadın bu duyguları nedeniyle alışveriş yaparak veya aldığı ürünleri paylaşarak kendini mutlu etmektedir. Modern hayatın gelişmesi ile kadınların çalışma hayatında daha çok yer alması, çalışan kadın sayısının artış göstermesi, aynı zamanda evde geçirilen sürenin kısalması ile birlikte sosyal ortamlarda kendini beğendirme hissini artırmıştır.

Erkeklerde ise beğenilme arzusu daha çok, kendilerini güçlü gösterecek konulardan oluşmaktadır. Erkekleri en fazla tatmin eden şeylerin başında; para, statü, şöhret konuları gelmektedir. Erkekler bu üç ana maddenin ortak

özelliği olan kabul görmeyi arzular, bu da güçtür. Aslında burada yaptığı şey beğenilme arzusunu tatmin etmektir.

Beğenilme arzusu her insanın ortak dürtüsüdür. İnsanlar toplumda öne çıkma, lider konumuna yükselme ve takdir edilme duygusuyla hareket eder, zaaflarıyla ve tutkularıyla yaşamayı öğrenirler.

Öte yandan beğenilme arzusu kişilerin eğitim durumu ile ters orantılıdır. Eğitim almış kişilerin yaptıkları seçimler ve beğenileri çevreden daha az etkilenmekte, kendi kararlarını kendi beğenilerine göre yönlendirmektedirler. Bu sebeple beğenilme kaygısı öğrenim durumu yüksek olan insanlarda daha az görülmektedir. Eğitimli kişiler gösteriş yerine sadelik ve rahatlığı tercih etmekle birlikte kendi isteklerini ön planda tutmaktadır.

Eğitim düzeyi düşük kişilerde ise aile etkisi, başkalarına özenme, olduklarından farklı görünme, diğer insanlar tarafından beğenilme duygularını ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca başkaları tarafından kabul görmek için beğenmemiş olsa dahi, satın aldığı ürünün popüler olması, yüksek fiyatlı olması ve marka değerinin olması gibi kriterler seçimlerinde etkili olmaktadır. Kişi kendi beğenileri ile değil yaşadığı çevrenin beğenileri hareket etmektedir.

Beğenme arzusunun bir başka gösterim şekli de gösterişçi tüketim şeklidir. Gösterişçi tüketim şekli ilk defa 1899 yılında Thorstein Veblen tarafından “The Theory of The Leisure Class” (Aylak Sınıfı Teorisi) kitabında, tüketimin gösteriş amacı ile de yapılabileceğinin öne sürülmesiyle ortaya çıkmıştır aynı zamanda bu tüketim şeklinin uzun yıllar değişiklik göstermeyeceği ifade edilmiştir. Bireyler kazançları ve statüleri değişmediği halde beğenme ve beğenilme duygusu ile daha fazla tüketme eğilimi göstermektedir Duesenberry (1952). Bu etki “demonstration effect” yani, “gösteriş etkisi” olarak açıklamaktadır.

Gösterişli tüketim, tüketicinin de içinde olduğu ve içerisine girmek istediği topluluğun beğeni ve ilgisini kazanmak için bir ürünü satın almasıdır (Babaoğlu ve Buğday, 2012). Bu tüketim şekli, ihtiyaç olmadığı halde sırf

toplumun gözünde değer kazanmak için yapılmaktadır. Gösteriş tüketimine olan eğilim genellikle, bireyin karakteri ve içinde bulunduğu psikolojik durum ile ilgilidir (Çınar ve Çubukçu, 2009).

Yapılan bu tüketim, bireyin ihtiyaca yönelik tüketiminden daha çok başkaları ile girdiği bir yarışa dönüşmektedir. Örneğin, bazı kişiler için aldığı yeni bir eşyanın, çevresi tarafından beğenilmesi oldukça önemlidir. Beğenilmemesi durumunda ise kişi beğenerek aldığı eşyanın değişimini dahi düşünmektedir. Bu örnekte de olduğu gibi insanların beğenilme arzusu yaşamın her alanında önemli bir role sahiptir.

Anında tüket, hemen tüket ve çok tüket bu dönemdeki bireylerin alışkanlıklarının başında gelmektedir. Herkese göstererek tüketme karşımıza sık sık çıkmaktadır. Nerede ne tüketildiğini göstermek sosyal statüyü belirlemeye başlamıştır. Yeni alınan araba, gezilen yerler, gidilen mekânlar ve seyredilen filmler gibi pek çok şey sosyal medyada yayınlanmaktadır. Kişiler, ikili ilişkilerini, medeni durumunu, aldığı eğitimi, düşüncelerini sosyal medyada tekrardan oluşturarak kendinden başka bir kimliğe bürünmektedir (Özdemir, 2015).

Sonuç olarak kişiler içinde bulundukları ve yaşamlarını devam ettirdikleri çevreden etkilenen, davranışlarının başkaları tarafından onaylanması için değişebilen varlıklardır. Kişi girdiği her ortamda öncelikle kendini sevmeye ve değerli görmeye özendirilir. Başkalarının beğenisini kazanmaktan önce insanın kendini beğenmesi ve sevmesi gerekmektedir (Baudillard, 2016). Bu şekilde kurulan ilişkilerde kişinin kendisini kabul ettirme çabasından çok ilişki kurduğu kişilerden onay alma isteği ortaya çıkmaktadır (Baudillard, 2016). Sosyal çevresinden onay alan kişiler, beğenilmeyen tavır ve davranışlarını düzelterek yaşadığı çevreye uyum sağlar. Sosyal etki ise, yaşamımızın her alanında olduğu gibi kişilerin beğenilme ve onaylanma ihtiyacını etkileyen ve yönlendiren bir etmendir (Karaşar ve Öğütölmüş 2016).

Başka kişilerin istekliklerinin ön planda tutulduğu, diğer kişilerin hükümlerine önem verildiği ve ikili ilişkilerde kişinin uyumlu tutum sergilemesi sosyal onay

ihtiyacıdır. İkili ilişkilerde önem arz eden bu ihtiyaç, hem kişinin sosyalleşmesini sağlarken hem de kişinin kendisinden çok çevresinin beğenisine göre hayatını devam ettirmesine neden olmaktadır. Bu davranış, kişilerin bulundukları çevreden kaynaklanmaktadır.

Çevre etkisinde kalan bireyler ‘İnsanlar ne der?’ düşüncesiyle onaylanma ve beğenilme ihtiyacı duyar. Bu düşünce genellikle kişilerin seçimlerini etkilemektedir. Örneğin, kişiler kendi yaşam alanlarını düzenlemede, dış görünüşünde, hatta öldükten sonra bile kendisi hakkında olumlu şekilde anılma isteğinde onay ihtiyacı ve beğenilme arzusunun önemi görülmektedir.

Türk toplumu gelenek ve göreneklerine sıkı sıkıya bağlıdır. Dolayısıyla kişilerin davranışlarında çevrenin etkisinin önemli olduğu fakat yeteri kadar üzerinde durulmadığı belirtilmektedir (Kâğıtçısı, 2010). Yazarlar, beğenilme ve onaylanma ihtiyacının kültürel mi yoksa kişinin iç dünyasından kaynaklanan ruhsal bir durum mu olduğuna dair herhangi bir çalışmanın olmadığına dikkat çekmiştir.

Sosyal onay ihtiyacına yönelik doğrudan bir çalışma yurtdışında 1920’li yılların başında başlamıştır. Psikologlar, testlere verilen cevapların gerçeği yansıtmayabileceğini düşünmüşlerdir. Bu yüzden 1930’ lu yıllarda testlerdeki bu ikilem araştırılmıştır (Crowne ve Marlowe, 1964). Kişinin kendini beğendirme kavramı; anketlere verilen cevaplarda kendilerinden hep iyi, olumlu bahsetmeleri ve olduğundan farklı göstermelerinde etkili olmuştur. Kişilerin kendilerini olduklarından farklı göstermeleri araştırmacıların dikkati çekmiştir (Johnson ve Van De Vijver, 2003).

Crowne ve Marlowe (1964) 1957 yılında Edwards’ın testlerin geçerliliğini etkileyen bir durum olarak “sosyal beğenirlik” kavramını ortaya atmışlardır. Yapılan araştırmalar neticesinde Crowne ve Marlowe, kişilerin sosyal çevresinden onay almak için sosyal açıdan beğenilen cevaplar verdiklerine dikkat çekmişlerdir.

Bazı yazarlar ise sosyal onay kavramını bir ihtiyaç, istek ve motivasyon kaynağı olarak ele almıştır. Çünkü kişiler etkin ve yakın ilişkiler kurabilmek

için sosyal onaya yaşamının her alanında ihtiyaç duymaktadır.

Araştırmalar incelendiğinde sosyal onay ihtiyacı ile sosyal kaygı arasındaki bağı inceleyen çok az araştırmacı olduğu gözlemlenmiştir. Aynı zamanda sosyal onay ve sosyal kaygının birbirini tamamladığı ve birbiri ile paralel olduğu da bir gerçektir. Kişinin kaygıları arttıkça sosyal çevresinden onay alma ihtiyacının da arttığını gözlemlenmiştir. Bu gözlem ile tutarlı olarak Nichols (1974) sosyal kaygısı fazla olan kişilerin en belirgin özelliklerinin başında onaylanmama ya da kötü eleştiri almaya karşı olan hassasiyet ve korku şeklinde olduğunu ifade etmiştir (Leary ve Kowalski, 1995).

Gachter ve Fehr (1999) ise kişilerin yaşadıkları çevreye adapte olmalarının, iletişim kurmalarının çoğunlukla sosyal çevrelerinde onaylanması ya da onaylanmaması ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Kişilerde sosyal kaygının yükselmesine neden olan en önemli etkenlerden biri de, başkalarının değerlendirmeleriyle ilgili algılamalarıdır.

Leary ve Kowalski (1995) de sosyal kaygısı yüksek kişilerin, sosyal onay almaya çok önem verebildiklerini belirtmiştir. Owen (1987) sosyal onay ihtiyacı ile sosyal kaygı arasındaki ilişkiyi, kişilerin yaşadıkları yalnızlık, çevrelerinden tatmin olabilecekleri düzeyde onay alamadıklarını, bu nedenle sosyal ortamlarda geri planda kaldıklarını ve onay ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını belirtmiştir.

Sosyal onay ihtiyacı ve sosyal kaygı arasındaki ilişkiyle ilgili yapılan diğer çalışmalarda ise, sosyal onay ve kaygı arasında ilişki bulunmamıştır.

Gümüş (2006), sosyal kaygının kişinin benliğine olan saygısı ve fonksiyonel olmayan tavır ve davranışlar ile ilişkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda işlevsel olmayan tavır ve davranışların bileşeni olan onaylanma ihtiyacının sosyal kaygıyı tetiklemediği tespit edilmiştir.

Bahsedilen tüm konular sonucunda beğenilme arzusu ve isteği sosyal onay alma ile bağlantılı olup çocuk yaşta başlayan ve bireyin tüm yaşamını etkileyen önemli bir unsurdur. Çevresinden olumlu geri dönüş almak, sevilme, onaylanmak, takdir görmek ve beğenilmek kişiyi manevi açıdan tatmin etmektedir.

2.5. Sosyal Medya

2.5.1 Teknolojik Değişimler

Hızla değişen dünyamızın durmadan yenilen bilgi sürecinde ortaya konulan teknoloji, yaşamımızın her alanında etkisi göstermektedir (Ucun, 2012). Dünyayı değiştiren teknoloji; insan dünyasında başta ihtiyaçlar, eğlence tarzı ve zamanı değerlendirme anlayışı açısından farklılıklar yaratmıştır (Gürcan, 2010). Bu farklılıkları oluşturan teknolojik gelişmelerin başında bilgisayar ve iletişim teknolojileri gelmekte insanların günlük yaşamlarına kaçınılmaz olarak dâhil olmaktadır (Erdemir, 2012, Kaya, 2011, Aydın, 2011).

Bu kaçınılmaz süreçte üretildiği hızda tüketilen çağımız “Bilgi Çağı”, “Teknoloji Çağı”, “Uzay Çağı” olarak isimlendirilebilmektedir (Deniz, 2012). “Dijital çağ” da kullanımlar arasında yer almaya başlamıştır (Satıl, 2011, Çakır, 2007). Dolayısıyla yaşadığımız dünyada her dönem başlıca önem arz eden durumlar, gelişme ve değişimler gündeme gelmekte ve dönemi en çok etkileyen durumlar döneme ismini vermektedir. Topraktan sanayiye ilerleyen süreçte şuan bilginin mühim olduğu dünyamızda, internet ve bilgisayarlarla bilgi en hızlı şekilde iletilmekte, döneme ismini verme gururuna layık olabilmektedir (Erkul, 2009). Teknoloji, herkesin birbiriyle her şeyi paylaşmasına izin veren, teknolojik araçlarla hedef kitlelerine ulaşmıştır. Bazıları e-posta bazıları sesli mesajlarla bir başkası milyarlarca insanın görebileceği bir web sitesi ile kitleleriyle buluşmakta, paylaşımların ulaştığı kitleler yeni bir boyut olarak geri dönüşlerde bulunabilmektedirler. Bu geri dönüşlerde küresel ya da yerel kitlelerle dünyaya ya da kendinize ilişkin bakışınız değişebilir, yeni ve güçlü ilişkilere demir atıp bağlılıklara yelken açabilirsiniz. Kendi yayınlarınızla diğerlerini etkileyerek küresel bir vatandaş haline gelebilirsiniz. Dolayısıyla küresel yayın araçlarını da kendiniz gibi popüler yapmış olursunuz. Size bu imkanı sunan bloglar, wikiler, web siteleri ve diğer içeriklerini kolayca değiştirebilen araçlardır, bunlarla büyük bir ağın parçası olmanın zevkli tadarsınız. Şuan dünya çapında birincil iletişim kültürü haline gelen milyarlarca insanın fenomeni olduğu web sayfaları, video, ses, içerik yayınlanmasına olanak sağlayan günümüzün elektronik iletişimini içeren sosyal medya, kullanıcıların odağı haline gelmiştir.

Dünya iletişim kurmak için yeni ve daha iyi yollar yapılandırmıştır. Zaman geçtikçe nesiller boyu belki bu ağ yolunu kullananlar olacaktır (Blossom, 2009). Ağ oluşumu sayesinde kullanıcılar kullanıcılara ulaşmış kitlelerle buluşmuştur (Vural, Bat, 2010). Kullanıcılarının etkileşimli bir şekilde duygu ve düşüncelerini aktarmalarını sağlayan insanları bir şekilde birleştiren bu ortamlar, sosyal medyayı anlatmakta teknoloji, araçlarıyla toplumsal değişimi başlatan unsur olmaktadır (Satıl, 2011).

Teknoloji fiili bağ kurmayı zorlaştırmış, televizyon ve bilgisayara bireyleri hapsetmiştir. Bu araçlardan özellikle bilgisayarların bağlı olduğu internet ağı, bireyleri vitrinde yaşayan, farklı yüzlerin ardına saklanabilen “virüs insanlar” oluşturabilmektedir. Güven sorunu yaşayabilmekte sanal dünyada önemli kararlar (örneğin, evlilik gibi) alabilmektedirler (Kaymak, 2012).

Bu nedenledir ki “Yılın Kişisi” temasıyla yola çıkan Time Dergisi 2007 yılının Ocak ayı sayısında kapak fotoğrafı olarak bilgisayar ekranını tercih etmiştir (Dilmen ve Öğüt 2010). Bu da iki dünya arasındaki sınırın net olmadığı, tam çizilemediğini kaybolmaya başladığını fark etmemizi sağlamaktadır (Kaymak, 2012, Satıl, 2011).

2.5.2 Teknolojik Değişimle Gelen İletişim

İnsanlar birbirleriyle iletişimde binlerce yıldır farklı araçları kullanmışlardır. Mağara duvarlarına yazılan notlarla başlanılmış, taşlardan kağıtlara değin devam etmiştir. İnternetin gelişimi ve gelişen iletişim ağlarıyla birlikte kişilerin iletişim araçlarıyla yapabilecekleri de kökten değişmiştir (Blossom, 2009). İletişim anlayışımızda değişiklikler olmuş, küresel çağın kültürel ortamı farklılaşmıştır (Güzel, 2006).

Bir zamanlar iletişimi mektup, gazete ya da konuşma kanallarıyla sağlayabilir, bunları yapabilmek için ise kağıt, mürekkep ya da toplantı yerleri gibi platformları, ortamları kullanırdık. Şimdilerde interneti kullanmakla birlikte platform olarak bilgisayarları, telefonları ya da tabletleri tercih etmekteyiz. Bazı iletişim kanalları ya da platformları eski işlevliğini kaybetmiş bu da internetin kullanımını arttırmıştır.

İnternet, fiziksel ve elektronik odaklı bir ağ olmakla birlikte insan odaklıdır. 18., 19. ve 20. yüzyılda internet gücü ve yeteneğiyle gazete, radyo, televizyon gibi geleneksel bilgi vericileri ikinci sıraya düşmüştür (Watkins, 2009). Çünkü küçük grupların büyük güç elde etmesi geleneksel medyadaki gibi kitle iletişim araçlarıyla değil ağ medyasıyla sağlanmış, ulaşım kolaylığı sayesinde kullanım da artmıştır (Phillips, Young, 2009). 50 milyon kişiye geleneksel bilgi vericilerden radyo 30, televizyon 10 yılda ulaşmış, yeni medya ürünü internetle bu süre 5 yıla düşmüştür (Düvenci, 2012, Karaca, 2007). İletişim artık evde yolda iş yerinde kullanılabilen PC'lerle, dizüstü bilgisayarlarla, cep telefonlarıyla, mobil cihazlarla ve interaktif araçlarla sağlanan bir durumdadır (Phillips & Young, 2009). Kısacası internet sahası büyüdükçe bu sahaya ulaşmak için kullanılan aletler küçülmekte, mobilleşmektedir (Karaca, 2007). Sms'ler maillere dönüşmüş, Napolyon'un parası bile elektronik fonlara devredilmiştir (Satıl, 2011). "Marketten aldığımız toz deterjanın, gazlı meşrubatın, kağıt helva paketlerinin üzerinde en az bir web sitesi adresi bulunmaktadır. Çünkü 7/24 iletişim imkanı vardır" (Öğüt, Dilmen, 2010).

Teknolojiyi insana uygun hale getiren de insanları birleştirip iletişim kurdurabilmesidir. Çok iyi tanımadığınız kişiyle görüşebilir, gruplara giriş bu iletişimle kolaylaşabilir (Satıl, 2011). Sokakta görseniz tanımayacağınız, telefon numarasını bilmediğiniz, sohbetinden hoşlanmadığınız/hoşlanmayacağınız insanlarla bağlantı kurabilir, izini kaybettiklerinizi bulabilirsiniz (Christakis, Fowler, 2012). Daha önce ülke sınırlarını hatta il sınırlarını bile aşmamış birey internet sayesinde dünyaya açılabilir, iletişim kurup ilişkiler başlatabilir (Ögel, 2012). Sanal dünyada bu şekilde bir sistem varken gerçek dünyadaki sistem daha farklıdır.

Gerçek dünyada, iletişimin ilk basamağı ailedir. Sonrasında aileden dışarı çıkan ve okulla tanışan bireyin çevresi gittikçe genişlemekte iletişimde olduğu kişi ve kurum sayısı artmaktadır. Sosyal çevresini genişleten birey, haberdar olma ihtiyacını da arttırır. Haber olarak düşüneceğimiz bireyin işine yararsın ya da yaramasın onun öğrenmek isteyeceği, etrafındaki kişilerle ya da dünyadaki her şeyle ilgili her türlü bilgidir (Bostancı, 2010).

Bu bilgiyi alabilmesi için aileler, eve interneti dahil etmekte ödevlerde teknolojinin bilir kişi olduğunu düşünmektedir. Fakat gençler ev ödevlerini yazmak yerine arkadaşlarına iletiler yazmayı tercih etmekte, oyunlara saatlerini harcamaktadırlar (Yalçın, 2006).

İnternetin son yıllarda iletişim amaçlı kullanılması her alanda değişim oluşturduğu gibi aile bireyleri arasındaki ilişkilerinin niteliğinde de değişiklikler oluşturmıştır. Ailelerin evlerinde bilgisayarın bulunmasının zorunluluk haline geldiği çağımızda internetle iletişim yüz yüze iletişime göre olumlu ve olumsuz özellikleriyle aile içi ilişkilere etki etmektedir (T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, 2008). Okulda da yoğun bir iletişim içinde olan ergen ortamlardaki aksaklıklar sonucunda “sanal iletişime” yönelmeye başlayabilir. Arkadaşlar sanal, ortam sanal hale gelebilecektir (Aksüt, Batur, 2007). İnternet yoluyla gerçekleşen sanal iletişim, alıcının internet yoluyla bazen Facebook bazen msn ya da başka bir platformdaki etkisine vericinin tepkisi sonucu oluşan iletişimdir (Satıl, 2011).

2.5.3 Geleneksel ve Sosyal Medya

Geleneksel medya denildiğinde akla gelen televizyon, gazete, radyo vb. araçlar olmakla birlikte yeni medya, teknolojik değişimlerin etkisiyle gelişen çift yönlü etkileşimi içine alan araçlar en başta bilgisayarlar, internet ve yeni meskenimiz sosyal medyayı akla getirmektedir.

Eskiden evlerimizin en önemli eşyası olan üzerinde dantel örtüp başköşemize koyduğumuz geleneksel medyanın ürünü televizyonlar yanına bilgisayarları almak zorunda kalmış ya da başköşeden alınmışlardır (Satıl, 2011). Çünkü o kadar değer verip başköşeye koyduğumuz üstüne dantel örttüğümüz televizyonumuz belki reklamlar nedeniyle kaçırdığınız bir program bölümünü ya da dizinin en güzel anını tekrar sunamazken internet sadık bir dostunuz olarak bu konuda desteğini esirgemeyecektir.

Geleneksel medya ve sosyal medya arasında rekabet olsa da aslında birbirleriyle uyum içinde oldukları ve birbirlerini destekledikleri de düşünülmektedir. Örneğin, bir diziyi izlerken Facebook ve Twitter adreslerinin

verildiğine şahit olmuşsunuzdur. Bazen sosyal medyadaki içerikler haberlere de malzeme olabilmektedir. Programcılar izleyicilerinin sosyal medyadan katılımlarını programlarının süsü olarak görmekte ve izleyenlerin sosyal medya desteğini alarak onları sadece izleyici konumundan çıkarmaya çalışmaktadırlar. Nabzın yoklanması açısından olağan üstü bir platformdur sosyal medya. Kişilerin sesini duyurmasına aracılık etmekte bu sayede geleneksel medyaya konu olabilmektedir. Ya da sosyal medyada sesini duyuran bir müzisyen, amatör bir yönetmen beğenilerle keşfedilmektedir.

Geleneksel medya ünlüleri ararken fotoğraf çekmek için uğraşırken sosyal medyaya ünlüler resimlerini kendileri yayınlamaktadır. Geleneksel medya, sosyal medyadan sosyal medya da geleneksel medyanın içeriğinden kendi içeriğine katkı sağlayabilmektedir (Koçak, 2012). Ayrıca geleneksel medyada bölgelerden gelen rating ve tiraj raporlarında genel bilgilere ulaşılabilir. Örneğin, gazetelerden gelen raporlarda hangi yazarın daha çok okunduğunu bilemez, televizyonda evinde cihaz olmayanların tercihini göremezsiniz. İnternet bu açıdan da (ölçüm) geleneksel medyaya veri sağlayabilir çünkü hangi yazarın daha çok okunduğunu sayılarla görülebilir, hangi dizinin hangi bölümünün daha çok tıklandığını öğrenebilir, nasıl yorumlar yapıldığını görebilirsiniz (Yiğit, 2011).

Tablo 2.

Geleneksel medya ile sosyal medyanın karşılaştırması

Geleneksel Medya	Sosyal medya
Sabit, değiştirilemeyen içerik	Anlık güncellenebilen içerik
Sınırlı ve gerçek zamanlı olmayan yorum	Sınırsız ve gerçek zamanlı yorum
Sınırlı ve gecikmeli ölçüm	Anlık ölçüm
Arşive ulaşma güçlüğü	Arşive ulaşmada kolaylık
Sınırlı sayıda medya	Sınırsız sayıda medya
Kurul tarafından yayım	Kişisel yayım
Paylaşım desteklenmez	Paylaşım ve katılım desteklenir
Denetim vardır	Özgürlük vardır

Kaynak: Stokes, 2009:124; akt. Bayram, 2012: 29.; Demirel, 2013: 25

İnternet sayesinde, geleneksel medyanın “birden birçoğa” sloganı değişmiş, yeni medyada “birçoktan birçoğa” dönüşmüştür (Çakır, Topçu, 2005). Geleneksel medyadan yeni medyaya dönüşüm de iletişim alanındaki bu değişimin eseridir (Vural, Bat, 2010).

2.5.4 Sosyal Medyanın Tarihçesi

Son yıllarda bilgi ve iletişim teknolojileri birçok farklı alana dönüştürülmüştür. Bu dönüşümlerle birlikte, toplumsal ilişkileri, toplumsal yaşamı ve sosyal iletişimi içeren bir toplumsal dönüşümü de getirmiştir. Devam eden dönüşüm teknoloji ve teknolojinin kullanımını da etkilemektedir (Çoklar, 2010). Sosyal medya tarihinin kronolojik incelemesi, hayatımızın önemli bir parçası haline gelen ve gün geçtikçe hayatımızdaki yeri daha da büyüyen sosyal medyanın ne kadar hızlı geliştiğini ortaya koymaktadır.

Sosyal medya kavramı hayatımızın son 10 yıldaki bir dönemde sıklıkla kullanılan bir terim olmasına karşın tarihi 1970'li yıllara dayanmaktadır. 1978'de Ward Christensen ve Randy Suess adında iki bilgisayar meraklısı, arkadaşlarıyla sürekli olarak bağlantı sağlamak ve bilgi paylaşmak için BBS adıyla bir yazılımı hayata geçirmiş ve ilk sosyal ağ örneğini ortaya koymuşlardır. 1988 yılında bağlantı ve sosyal paylaşım sitesi IRC (Internet Relay Chat)'nin kurulmasıyla biraz daha geliştirilen sosyal medya, kullanıcıların bilinen anlamda daha aktif olduğu ortama 1997 yılında kurulan Six Degrees sitesiyle kavuşmuştur. 1999 yılında ise LiveJournal adıyla bir blog sitesi kurulmuş, kullanıcılar bu sayede birbirlerini takip ederek, grup oluşturabilir ve diğerleriyle etkileşim kurabilirdi.

2002 yılında Fotolog uygulamalarının kurulmasıyla birlikte modern sosyal medyanın da temelleri atılmış oldu. Bazı araştırmacılara göre 2002'de kurulan Friendster sitesi modern anlamda sosyal medyanın ilk örneği olarak kabul edilmektedir. 2003 yılı itibariyle sosyal medya alanlarına artan ilgi birçok benzer sosyal medya sitesinin kurulmasına neden olmuştur (Hazar, 2011). Bunun dışında 2003 yılda hizmete giren LinkedIn, daha çok profesyonel iş sahibi kişiler için bilgi paylaşımı ve ilişki kurma amacıyla kullanılan internet sitesidir (Akar, 2010).

2004'te kurulan Facebook ise günümüzde en çok kullanılan sosyal medya sitelerinden biridir. Facebook kullanıcıların profil sayfasında kişisel bilgilerinin ve arkadaşlarının gösterildiği bir liste bulunmaktadır. Kullanıcılar, bu ağ üzerinden diğer kişilere mesaj gönderebilir, sosyal gruplara katılabilir, fotoğraf, video ve yer bildirimlerini paylaşabilirler. Facebook'taki arkadaşlık süreci herhangi bir kullanıcının arkadaş listesinde olmasını istediği bir kişiyi davet etmesi ve davet edilen kişinin bu daveti onaylamasıyla başlamaktadır.

Youtube, 2005 yılında hizmete giren ve kullanıcılarının video yüklemesine ve izlemesine, yüklenen videolara yorum yapılmasına olanak veren bir sosyal kullanıcı içeriğidir. 2006 yılında ise hizmete giren Twitter, kullanıcılarına 140 harflik bir mesaj yazma olanağı tanıyan, bu mesajların "tweet" olarak tanımlandığı bir yazılımdır (Bayraktutan ve ark. 2012).

2010 yılında kurulan Instagram, kullanıcılarına kişisel bir hesap oluşturarak çevreleriyle fotoğraf ve video paylaşabildikleri bir sosyal paylaşım ağıdır. Bununla birlikte yine 2010 yılında hizmete giren Whatsapp Messenger; akıllı telefonlar için geliştirilmiş, platformlar-arası çalışma özelliği olan, resim, video, sesli ve yazılı mesaj gönderilebilen bir mesajlaşma uygulamasıdır. Akıllı telefonlar için 2011 yılında geliştirilen Snapchat anlık bir mesajlaşma uygulamasıdır. Kullanıcılarına ekledikleri kişilere fotoğraf, video, ses ya da yazılı mesaj gönderebilme imkânı sunan bu uygulamada gönderiler kaydedilmediği takdirde kişinin belirlediği süre sonunda uygulamadan ve kullanıcının telefonundan silinmektedir.

2.5.5 Sosyal Medya Kavramı

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesiyle birlikte internet, günden güne hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Sosyal medyada kullanıcılar oluşturdukları profille sanal ortamda her kültürden insanlarla iletişime geçerek, günlük hayatta kullandıkları jest ve mimikleri simgelerle ifade etmektedir (Tektaş, 2014).

Akar (2010)'a göre sosyal medya; Web 2.0 teknolojileri üzerine kurulan, sosyal etkileşim, topluluk oluşumu ve işbirlikleri sağlayan internet siteleri

olarak ifade edilmektedir. Solis (2010) ise sosyal medyayı bir teknolojinin ötesinde, sosyal bilimlerle ilgili bir kavram olarak görmektedir. Çünkü sosyal medyada insanlar tarafından yaratılan içerikler, tartışmalar, videolar ve resimler yine diğer insanlar tarafından takip edilmektedir.

Sosyal medya, alışkanlık ve gereksinim haline gelen, her türlü ortam, eğitim düzeyi ve kültürden kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap veren bir ortamdır. Sosyal medya devamlı olarak güncellenen, çoklu kullanımlara açık, fotoğraf ve video paylaşılabilen bir platformdur. Kullanıcılar sosyal medyayı kullanarak düşüncelerini başkalarıyla paylaşabilir, çeşitli konularda tartışabilir, yeni fikirlerin ortaya çıkmasında etkin rol oynayabilirler. Kısacası insanlar gerçek hayatlarını sosyal medyayı kullanarak sanal ortamlara kolaylıkla taşıyabilmektedir (Vural ve Bat, 2010).

Her bireyin kendine has kişiliğinin olması sebebiyle sosyal medya kullanımlarının da oldukça farklı amaçlarla kullandıkları düşünülmektedir. Kullanıcılar sosyal medyayı iletişim kurmak, sosyalleşmek, eğlenmek, vakit geçirmek ve gerçek hayattan kaçmak gibi sebeplerle kullanmaktadır.

Sosyal medyanın, kullanıcıları katılımcı olmaya teşvik etmesi bununla birlikte katılımcıların geri bildirimde bulunmalarına açık olması sayesinde; oylama, yorum yapma, bilgi paylaşma gibi içerik paylaşımlarına olanak sunmaktadır (Kulahcioğlu ve Karabacakoğlu, 2011). Bunlara ek olarak sosyal medyanın konuşma özelliği sayesinde çift yönlü iletişim kurmak mümkündür. Sosyal medya uygulamaları yoluyla hızlı ve zahmetsizce oluşturulan sanal topluluklar, benzer veya farklı görüş ve beğenileri birbiriyle paylaşabilmektedir (Hazar, 2011).

Sosyal medyanın özellikleri Mayfield (2010) tarafından aşağıdaki şekilde belirtilmiştir (Akt, Vural ve Bat, 2010);

- Katılımcılar: Sosyal medya katılımcıları teşvik eder.
- Açıklık: Sosyal medya hizmetleri katılımcıların geribildirimlerine açıktır. Bu hizmetler oylama, yorum yapma ve bilgi paylaşımı gibi konularda açıktır ve çok nadir bulunan kişilere ulaşmada engel teşkil etmektedir.
- Konuşma: Geleneksel medya yayıncılıkla ilgili olmakla birlikte (içerik

aktarımı veya izleyiciye bilgi erişimi) sosyal medya, iki yönlü iletişim sağlar.

- Toplum: Sosyal medya, toplulukların hızlı ve etkili bir şekilde inşa etmelerini sağlar. Topluluklar, sevdikleri fotoğrafları, siyasi değerleri, favori TV şovları gibi sevdikleri paylaşabilirler. Bu araştırma kapsamında taraftarların bu değişimlerle sayıları artırabileceği düşünülmektedir.
- Bağlantı: Çoğu sosyal medya türü ilgili görevleri yerine getirir; diğer siteler, araştırma ve insanların ilgilendiği konuyla bağlantıları sosyal medya, topluluk davranışlarını etkilemek için özellikle önemlidir.

2.5.6 Sosyal Medya Araçları ve Ortamları

Sosyal medya ortamları, yeniliklerle her geçen gün daha da büyüyen bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde, sosyal medya ortamları işlevlerine göre sınıflandırılarak ve her sınıf ana örneklerle tanıtılmaya çalışılacaktır. Bu ortamların içerikleri aşağıdaki gibidir;

- Video Paylaşım Siteleri: Aranılan videoların kolayca bulmasını ve izlenmesini sağlayan video paylaşım siteleri, kullanıcılarına video oluşturmak ve yüklemek için kaynak sağlamaktadır. Bu kategorinin en bilinen örneği 2005 yılında kurulmuş olan YouTube'dur. Vimeo ve Dailymotion şu anda YouTube dışındaki en popüler video paylaşım siteleridir.
- Bloglar: Günlüğe benzeyen bu web siteleri, kullanıcılarına her türlü konu hakkında istedikleri kadar yazı yazabilme ve yayınlatabilme, okunan yazılara yorum yapabilme olanağı sunmaktadır. Blogger.com ve Wordpress bu kategorideki en bilinen örneklerdir.
- Sosyal Ağlar: İnternet kullanıcılarının birbirleriyle iletişim kurması, içerik paylaşması, tartışma ortamı oluşturması ve ortak çıkarılara sahip kişilerin bir araya gelerek gruplar oluşturabilmesine olanak sağlayan etkileşim siteleridir. MySpace, Facebook ve LinkedIn gibi pek çok web sitesini bu gruba dâhil edilebilir.
- Durum Uygulamaları: Kullanıcıların arkadaşlarına ne zaman nerede olduklarını ve ne yaptıklarını kısa cümlelerle anlatabildikleri

uygulamalardır. Bu kategoride en popüler uygulamalar arasında Twitter, Friendfeed ve Tumblr sayılabilir.

- İşbirliği Ağları (Wiki): Bu ağlar, farklı iş alanlarıyla ilgilenen kullanıcıların, çevrimiçi araçları kullanarak, benzer özellikteki kullanıcılarla işbirliği oluşturarak çeşitli ürünler ortaya çıkarılmasına olanak sağlayan uygulamalardır. Wiki olarak da adlandırılan bu uygulamalara örnek olarak Socialtext ve Mediawiki gibi siteler gösterilebilir.

2.5.7 Sosyal Medyanın Etkileri

Sosyal medyada etkileşim ucuz, ulaşım kolay, zaman ve mekân sınırsızdır. Fakat bu avantajların yanında yüz yüze iletişimi kısıtlanması nedeniyle dezavantajlı da olabilmektedir. Fakat bu durumun da avantajları bulunabilmekte yüz yüze iletişimde gerekli olan durumlara ihtiyaç duyulmadan iletişim sürdürülebilmektedir. Örneğin, makyaj yapmak ya da üzerinizdeki kıyafeti değiştirmek zorunda değilsinizdir. Biriyle buluştuğunuzda yemek, içmek ya da ulaşımı sağlamak için para harcamanıza gerek kalmaz. “Dudağınızın kenarındaki ketçap lekesiyle, üzerinizde pijamalar, belki yırtık çoraplar ve yağlı saçlarla sosyal medya mecrasında harikalar yaratıp bir sürü takipçi ya da beğenen elde edebilirsiniz.” Bu kadar serbest bir ortamda kurulan ilişkiler de basit hale gelebilmekte, bedel ödenmediğinden sıradanlaşabilmektedir. Bu sıradanlık hazırlığın gerektirmediğinden normal hayata devam ederken dahil olup normalleştirildiğimiz bir ortam olarak gerçek dünyada kendisini beğenmeyen ya da başkaları tarafından beğenilmeyeceğini düşünen kişilerin birçok hayalini karşılayabilir.

Sosyal medya ilişkileri bazen kısa sürede temel atılır ve kısa sürede bitirilebilir. Süreden çok ilişkilerin sayısı önemli durumda olabilmektedir. Avantaj elde etmek için var olan sayıları (arkadaş sayısı, beğeni sayısı vb.) arttırmak gerekir (Hazar, 2011). Sosyal medya etkisini çağın gerekliliklerine göre hareket eden üniversitelerde de gösterebilmekte, bazı üniversitelerin yeni medyayla ilgili dersleri öğrencilerine vermeye başlaması bazılarının ise dersle yetinmeyerek sosyal medya konusunda bölüm açması bu durumu örneklemektedir.

İnternet teknolojisi ve akıllı telefonların geliştirilmesiyle, sosyal medya her platformda, bireysel ve kurumsal (ticari) amaçlarla, 7 gün 24 saat boyunca kullanılmaktadır. Küreselleşen dünyaya ayak uydurabilmek adına bu gelişmelerden uzak durmak mümkün olmayabilir. Bu noktada sosyal medya, kullanıcılarına birçok avantaj ve dezavantajı birlikte sunmaktadır.

Yeni medyanın sağladığı olanaklar bir yandan kullanıcılarını bireyselleştirirken diğer taraftan da toplumsallaştırmaktadır. Başka bir ifadeyle sosyal medya kullanıcıları sanal ortamda toplumsal ilişkilerini gerçek hayatta olduğu gibi yeniden kurmakta ve geliştirmektedir (Binark, 2007). Bireyler, kişisel tercihlerini ve hayat tarzlarını sosyal medya yoluyla paylaşarak, tecrübelerini birbirleriyle bağlantılı hale getirmekte ve grup kimlikleri oluşturmaktadır (Van Dijck, 2009).

Sağlık Bakanlığı tarafından 2014 yılında “Sosyal Medya Kullanımı” başlığıyla hazırlanan sunuda sosyal medyanın kullanıcılarına sağladığı yararlar aşağıdaki şekilde belirtilmiştir;

- Eski arkadaşlara ulaşmaya, yeni arkadaşlar edinmeye yardımcı olur,
- İletişimde zaman ve mekân engeli yoktur,
- Bireyin hayat tarzına ve düşüncelerine uygun sayfalar ve gruplar oluşturmasına olanak sağlar,
- Yalnızlıktan kaynaklanan depresif düşüncelerden uzaklaşmaya yardımcı olur,
- Önemli ve önemsiz veriler yığınlarında anlamlı ve yararlı bilgiler oluşturabilir,
- Bilgiye birinci derece kaynağından ulaşmaya olanak sağlar.

Bununla birlikte sosyal medyanın zararları ise;

Sanal ortamdan uzaklaşılmasıyla ortaya çıkan saldırgan ve depresif hal,

- Bireysel, ailevi ve iş yaşamındaki mahrem bilgilerin deşifre olması,
- Sosyal medya kullanımıyla birlikte bireyin asosyalleşmesi,
- Narsisizme yol açması,
- Zararlı sosyal örgütlenmelere olanak sunması.

2.6 İlgili Araştırmalar

Armağan (2013), tarafından “Gençlerin Sanal Alanı Kullanım Tercihleri ve Kendilerini Sunum Taktikleri Bir Araştırma” adlı çalışmasında katılımcıların %96,8’nin sosyal medyayı kullandığını ve %71’inin sosyal medya sitelerinde 1 ile 5 saat arasında zaman harcadıklarını belirlemiştir. Aynı zamanda katılımcıların sosyal medya kullanım amaçlarını resim ve video paylaşmak, bilgi edinmek, araştırma yapmak, düşüncelerini paylaşmak ve yorum yapmak, arkadaşlarıyla iletişim kurmak olarak tespit etmiştir.

Akçay (2011), “Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında Sosyal Medya Kullanımı: Gümüşhane Üniversitesi Üzerine Bir Araştırma”, adlı çalışmasında üniversite öğrencilerinin sosyal medyayı daha çok sosyal alanlarını geliştirmek, resim, video ve müzik gibi paylaşımlar yapabilmek amaçlarıyla kullandığını tespit etmiştir. Vural ve Bat (2010) “Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma”, adlı çalışmalarında, katılımcıları %68’inin her gün internete girdiğini, %85’inin sosyal medyayı kullandığını belirlemişlerdir. Katılımcıların sosyal medyayı kullanma amaçlarını zaman geçirmek, iletişim kurmak ve arkadaşlarını takip etmek olarak tespit etmiştir.

Hazar (2011), yaptığı çalışmada katılımcıların % 50.4’ünü gün içinde sosyal medyayı 2-4 saat kullandığı, % 8.1’inin sosyal medyayı kullanmadığı belirlenmiştir. En sık kullanılan sosyal medya platformu %76,2’lik bir oranla Facebook olmuş, bunu % 7.3’le Youtube, % 4’le Twitter izlediği saptanmıştır. Katılımcıların sosyal medyayı en çok bilgi edinmek, haberleşmek, eğlenmek, fotoğraf - video paylaşmak, oyun oynamak gibi amaçlarla kullandıkları bulgularına ulaşılmıştır.

Batıgün ve Kılıç’ın (2011), çalışmasında öğrencilerin günde ortalama 1.53 saat internete bağlandıkları, katılımcıların % 59.5’inin sosyal medyayı günde 0-2 saat kullandığını ve % 22’sinin sosyal medyayı hem etkileşim hem de bilgi amaçlı kullandığı bulgularına ulaşılmıştır.

Atalay (2014), yaptığı çalışmada sosyal medyayı destek aracı olarak

kullanan lise öğrencilerinin sosyal medya tutumlarının yüksek olduğu belirlemiştir. Sosyal izolasyon ve öğretmenlerle ilişki alt boyutları açısından farklılık olmadığı ancak sosyal medyayı destek aracı olarak kullanan öğrencilerin sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyaçları alt boyutlarından aldıkları puanların daha yüksek olduğu ortaya koymuştur. Özellikle ergenlik dönemi içerisindeki bireylerin yaşamlarında etkin olan sosyal ağların onların yalnızlık duygularını ne derecede etkilediğine yönelik bir araştırma mevcut değildir.

Demir (1990), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında, bireysel, sosyal ve aile ilişkilerinin yalnızlık düzeylerine etkilerini incelemiştir. Çalışmasında UCLA yalnızlık ölçeğinin çevirisini, geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yeniden yapan araştırmacı buna ek olarak kişisel bilgi formu da kullanmıştır. Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilerden akademik olarak başarısız olanların serbest zamanlarını tek başına geçirdiğini, aylık gelirini yeterli görmediğini, yakın arkadaş sayısının az olduğunu, yeni sosyal ilişkiler kurmaya isteksiz olduklarını, sosyal becerilerini yetersiz gördüklerini, aileleriyle olan ilişkilerinden memnun olmadıklarını ortaya koymuştur. Bununla birlikte yaş, okunan bölüm, sınıf, yaşanılan yer, barınma türü, televizyon seyretme sıklığı, doğum sırası ve aile yapısı gibi değişkenlerin yalnızlık üzerinde önemli etkileri olmadığını bulmuştur.

Koçak (1992), yalnızlık düzeyi ortalamanın altında ve üzerinde olan 50 üniversite öğrencisinin tematik algılama testi bulgularını karşılaştıran çalışmasında, yalnızlık düzeyi ortalamanın üstünde olan öğrencilerin "yalnızlık teması puanı", "yalnızlık şiddeti", "negatif öykü sonuç puanı", "mutsuzluk puanı", "çevreyi olumsuz algılama puanı", yalnızlık düzeyi ortalama olan öğrencilerden daha yüksek olarak hesaplanmıştır.

Odacı (1994), yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin yalnızlık, benlik saygısı ve yakın ilişkiler kurma düzeyleri ve aralarındaki ilişkileri araştırmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin neredeyse yarısının yalnızlık hissi yaşadığı, kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha kolay yakın ilişki kurabildiklerini, yalnızlık hissi yaşayan öğrencilerin benlik saygılarının da düşük olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca çalışmada benlik saygısı ile yakın

ilişkiler kurabilme arasında pozitif yönlü, yalnızlık ile benlik saygısı arasında ise negatif yönlü bir ilişki olduğu gözlenmiştir.

Eren (1994), lise öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmasında, sınıf, cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, ebeveyn durumu, anne-baba eğitim düzeyine gibi demografik değişkenlerin yalnızlık düzeyi ve psikolojik gereksinimler üzerindeki etkilerini incelemiştir. Bununla birlikte yalnızlık düzeyi farklı olan iki grup arasındaki psikolojik gereksinimlerin karşılaştırıldığı araştırma sonucunda, demografik değişkenlerin yalnızlık üzerinde önemli etkilerinin olmadığını ortaya koymuştur. Araştırmada yalnızlık düzeyinin psikolojik gereksinime etkisine ilişkin bulgulara ise, yalnızlık düzeyinin düşük veya yüksek olmasının herhangi bir farklılık sebebi olmadığı sonucuna varmıştır. Buna karşın, yalnızlık düzeyi düşük olan katılımcıların başarma ve yakınlık gereksinimi, yüksek olan katılımcıların ise duyguları anlama gereksiniminin yüksek olduğu bulunmuştur.

Buluş (1996), tarafından 230 kız ve 152 erkek öğrenciyle gerçekleştirilen çalışma, ergenlerin denetim odağı biçimiyle yalnızlık düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre ulaşılan sonuç denetim odağı düzeyi ve yalnızlık düzeyi arasında doğrusal bir ilişkinin varlığı olmuştur.

Akagündüz (1997), yalnızlık düzeylerini incelediği 15 ile 18 yaş arasındaki annesi çalışan ve çalışmayan lise öğrencilerini cinsiyet, yaş, aylık gelir düzeyi annenin eğitim durumu değişkenlerine göre değerlendirmiştir. Araştırmanın bulgulara göre, annesi çalışan, çalışmayan öğrenciler cinsiyet, aylık gelir düzeyi ve annenin eğitim durumuna göre karşılaştırıldığında annesinin çalışma durumu ile yalnızlık düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunamazken yaş ile yalnızlık düzeyi arasında anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Saraçoğlu (2000), çalışmasında ergenlerde yalnızlığın çeşitli değişkenlerle olan ilişkisi araştırmıştır. Araştırma sonucunda, yalnızlık düzeyleri yüksek olan erkek öğrencilerden akademik başarı düzeyi düşük olanların endüstri meslek lisesinin döküm, matbaa, makine model ve elektrik bölümünde okuduğunu, az arkadaşına sahip olduğunu, kardeş sayısının çok olduğunu ve

düşük sosyoekonomik düzeyde öğrencilerin olduğunu ortaya koyulmuştur.

Tan (2000), çalışmasında lise öğrencilerinin aile destek düzeyi, cinsiyet, anne baba eğitim düzeyi, ekonomik durumu, kardeş sayısı, sınıf düzeyi değişkenleri ile yalnızlık düzeyleri ve denetim odağına olan etkilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, babalarının eğitim düzeyi düşük olanlar ve 9. sınıf lise öğrencilerinin daha yalnız olduğu, aile destek düzeyi yükseldikçe lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyinin azaldığı, yalnızlık düzeyi ve dıştan denetimlilik düzeyleri arasında bir ilişkinin olmadığı ancak içten denetimle ters yönlü bir ilişkinin olduğu ortaya koyulmuştur.

Erim (2001), yaptığı çalışmada yetiştirme yurdunda ve aileleri yanında yaşayan 14 ile 18 yaşlarında olan ergenlerin benlik saygıları, depresyon ve yalnızlık düzeyleriyle sosyal destek sistemlerini karşılaştırarak incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre yetiştirme yurdunda yaşayan ergenler ailelerinin yanında yaşayan ergenlere kıyasla daha yalnız ve depresif, benlik saygıları daha düşük ve sosyal destekleri de daha az bulunmuştur. Yalnızlık düzeyi açısından cinsiyetin anlamlı bir farklılık yaratmadığı saptamıştır.

Bıyık (2004), çalışmasında, 578 üniversite öğrencisinin yalnızlık duygularını bireysel ve sosyal özellikleri, öfke eğilimleri açısından incelemiştir. Araştırmada öğrencilere “UCLA Yalnızlık Ölçeği” ve “Durumluk Sürekli Öfke İfade Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinden kendilerini beğenmeyen, hayatlarından memnun olmayan ve gelecekle ilgili olumsuz düşünceleri olanların yüksek oranda yalnızlık yaşadıkları ortaya koyulmuştur.

Kozaklı (2006), araştırmasında 195’i kız, 190’nı erkek olmak üzere toplam 385 üniversite öğrencisine “Kişisel Bilgi Formu”, “UCLA Yalnızlık Ölçeği” ve “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” uygulamıştır. Araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin, yaş, ikamet edilen yer, annenin eğitim düzeyine göre farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıca sosyal destek ile yalnızlık düzeyi arasında negatif yönlü bir anlamlılık bulunmuştur.

Kraut ve arkadaşları (1998) internet kullanımının sosyal ve psikolojik iyilik

üzerindeki olumsuz etkilerini incelemek amacıyla yaptıkları araştırma sonucunda internetin daha çok iletişim amaçlı kullanıldığını, öte yandan internetin fazla kullanılmasının evdeki üyelerle olan iletişimi düşürdüğü, sosyal grupları azalttığı, depresyon ve yalnızlık duygularının artmasına yol açtığı bulunmuştur.

Coget, Yamauchi ve Suman (2002) internet, sosyal ağlar ve yalnızlık konusu üzerine yaptığı araştırmanın temel amacı; bazı çalışmaların internet kullanımının artan yalnızlıkla birlikte arkadaş sayısı ve onlarla geçirilen zamanın azalmasıyla ilişkili olduğunu savunurken bazı araştırmalar da böyle bir ilişkinin olmadığını savunmasıdır. Araştırma bu düşünceden hareketle oluşturulmuş ve bu konular tekrar gözden geçirilmiştir. Araştırma sonucunda internet kullanımı ile yalnızlık düzeyi arasında düşük olarak bulunmuştur.

Caplan (2003) online sosyal etkileşimin tercih edilmesi ile ilgili 386 kişinin katılımı ile yaptığı araştırma sonucunda online olarak yapılan sosyal etkileşimin sosyal desteği ve etkileşimi azalttığı, bunun sonucunda yalnızlık ve depresyona sebep olduğu tespit edilmiştir.

Pelling ve White (2009) ise gençlerin sosyal ağları kullanmadaki temel amaçlardan biri olan başkalarıyla ilişki kurma ve aidiyet ihtiyacının giderilmesi olarak belirtmişlerdir. Sosyal ağların kullanım amaçlarıyla ilgili McCarthy (2010) tarafından üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmada sosyal ağ sitelerinin öğrenmeyi desteklediğini, Jones, Blackey, Fitzgibbon ve Chew (2010), ise tam tersine sosyal ağların öğrenmeden ziyade iletişim becerilerini ve sosyal bağlılığı geliştiren bir yönü olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Rehm, Allison ve Johnson (2003) bireylerin aileleriyle yaşadıkları sorunlarda internet kullanımının olumlu ve olumsuz etkilerini incelemek amacıyla Aile ve Tüketici Bilimleri Derneği'nin Eğitim ve Teknoloji Bölümüne üye 230 öğretmen üzerinde çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, internet kullanım sıklığının bireylerin aileleriyle olan sorunlarının sayısında etkili olduğu, internetin sorunları çözmek ve insani ilişkileri arttırmada olumlu bir etkisinin olmasına karşın, sosyal ilişkilerin azalmasına, olumsuz duyguların artmasına

ve aile açısından olumsuz etkilere neden olduğu belirlenmiştir.

Ofcom (2008) sosyal medya ağlarının sosyal ve iletişim yönlerini ele alan bir araştırma yapmıştır. Araştırmada çocukların % 59'u sosyal medya ağlarını yeni arkadaşlık edinme, sosyal paylaşım sitelerinde görüştükleri arkadaşlarıyla iletişimlerini devam ettirmek ve eski arkadaşlarını bularak onlarla iletişim kurmak amacıyla kullandıklarını belirlemiştir.

Coyle ve Vaughn (2008) sosyal medya paylaşım ağlarını incelemek ve Amerikan üniversitesinde okuyan öğrencilerin sosyal ağlarda kendilerini nasıl oyaladıklarını öğrenmek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Çalışmaya 18 ile 22 yaş arasında 68 lisans öğrencisi katılmış, araştırma sonucunda sosyal medya ağlarını kullanmada temel amacın arkadaşlarla iletişimi sürdürmek olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte sosyal medya paylaşım sitelerinin samimi olunan ya da olunmayan arkadaşlarla önemsiz iletişim kurmak için kullanıldığı belirlenmiştir.

Jones, Freemon ve Goswick (1981) yaptıkları çalışmada, bazı bireysel değişkenler ile yalnızlık arasındaki ilişkiyi incelemiş ve araştırma sonucunda yalnız öğrencilerin diğer bireylerle etkileşime geçme konusunda daha düşük sosyal becerilere ve benlik algısına sahip olduğunu belirlemişlerdir. Ayrıca yalnız bireylerin daha fazla ben merkezli oldukları, olumsuz benlik kavramına sahip oldukları, yabancılaşma yaşadıkları ve kendilerini ayarlama yetersiz olduklarını belirlemişlerdir (Akt: Batıgün, 2005: 17).

Roshoe ve Skomski (1989), çalışmalarında yalnızlık düzeyi düşük olan ergenlerin bazı davranışsal stratejileri daha sık kullandıklarını belirlemişlerdir. Araştırmada bu stratejiler;

- Okulların yardım servislerini kullanma,
- Sosyal bir gruba ait olma,
- Yalnız kaldıklarında, iletişim için birini aradıkları şeklinde sıralanmaktadır.

Rokach ve Neto (2000) gençlerin yalnızlıkla başa çıkmada kültürel

geçmişlerinin etkisini inceledikleri çalışmalarında, Kanada ve Portekiz'den yaşları 13 ile 18 yaş arasında değişen 306 genci incelemiş, araştırmada yararlı stratejileri içeren 86 soruluk bir anket uygulamışlardır. Araştırma sonucunda, farklı iki kültüre sahip gençlerin yalnızlıkla baş etme stratejilerinin farklılık gösterdiği ortaya koyulmuştur (Akt: Batıgün, 2005).

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma ilişkisel tarama yöntemi kullanılan betimsel bir çalışmadır.

3.2 Örneklem Yöntemi

Araştırma evreni, Hatay ilinin Antakya ilçesinde bulunan Antakya Anadolu Lisesi, Hatay ilinin Defne ilçesinde bulunan Selim Tefik Eskiocak Anadolu Lisesi ve Hatay ilinin Samandağ ilçesinde bulunan Jan ve Suphi Beyluni Anadolu Lisesinden oluşmaktadır. Üç lisenin toplam öğrenci sayısının 2113 olduğu evrenden, 9. 10. ve 11. sınıflarının A ve B şubelerinden 50'şer öğrenci alınmasıyla çalışmanın örnekleme oluşturulmuştur. Her bir okuldan 150 katılımcının araştırmaya dahil edilmesinin ardından toplamda 450 katılımcı elde edilmiştir. Katılımcıların 246'sı erkek geriye kalan 204 ise kadın katılımcılardan oluşmaktadır. 15,16,17,yaş aralığının her birinde 150 şer katımcı vardır. Antakya merkezde ikamet eden 153 katılımcı, Defne ilçesinde 160 katılımcı ve Samandağ ilçesinde 137 katılımcı araştırmaya katılmıştır.

Tablo 2.*Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=450)*

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	204	45,33
Erkek	246	54,67
Yaş		
15 yaş	150	33,33
16 yaş	150	33,33
17 yaş	150	33,33
Yer		
Antakya merkez	153	34,00
Defne ilçesi	160	35,56
Samandağ ilçesi	137	30,44
Anne-Baba birliktelik		
Birlikte	438	97,33
Boşanmış	12	2,67
Kalınan yer		
Aileyle birlikte kalan	430	95,56
Aileyle birlikte kalmayan	20	4,44
Aylık gelir		
2000 TL ve altı	87	19,33
2001-3000 TL arası	177	39,33
3001-4000 TL arası	104	23,11
4001 TL ve üzeri	82	18,22
Evde Bilgisayar		
Var	203	45,11
Yok	247	54,89
İnternet kullanma sıklığı		
Günde 2 saatten fazla	169	37,56
Günde 2 saatten az	107	23,78
Haftada birkaç saat	103	22,89
Haftada 1 saat	50	11,11
Hiç	21	4,67

Tablo 2.'de araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı gösterilmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %45,33'ünün kadın, %54,67'sinin erkek olduğu, % 33,33'ünün 15 yaşında, %33,33'ünün 16 yaşında ve %33,33'ünün 17 yaşında olduğu, %34,0'ünün

Antakya merkezde, %35,56'sının Defne ilçesinde ve %30,44'ünün Samandağ ilçesinde ikamet ettiği belirlenmiştir. Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin %97,33'ünün anne-babasının birlikte olduğu, %95,56'sının ailesiyle birlikte kaldığı, %19,33'ünün ailesinin aylık gelirinin 2000 TL ve altında, %39,33'ünün 2001-3000 TL arasında, %23,11'inin 3001-4000 TL arasında ve %18,22'sinin ailesinin aylık gelirinin 4001 TL ve üzerinde olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin %45,11'inin evinde bilgisayar olduğu, % 37,56'sının günde iki saatten fazla süreyle internet kullandığı, %23,78'sinin günde 2 saatten az, %22,89'unun haftada birkaç saat ve %11,11'inin haftada 1 saat süreyle internet kullandığı görülmüştür.

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, "Kişisel Bilgi Formu, Beck Depresyon Ölçeği, Sosyal Medya Tutum Ölçeği, UCLA Yalnızlık Ölçeği ve Beğenilme Arzusu Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Bu form 10 sorudan oluşmaktadır. Sorular, katılımcıların cinsiyet, yaş, yaşadığı yer, anne ve baba eğitim düzeyi, anne ve baba medeni hali, kimle yaşadığı, aile aylık geliri, bilgisayar erişimi ve interneti ne sıklıkla kullandıkları bilgileri içermektedir. Uygulama öncesinde katılımcılar bilgilendirilmiş ve Aydınlatılmış Onam Formu kimlik bilgileri alınmadan onaylatılmıştır.

3.3.2 Beck Depresyon Ölçeği

Depresyondaki duygusal, bilişsel ve motivasyona yönelik alanları ve depresyonun şiddetini (yoğunluğunu) değerlendirmeyi amaçlayan 21 maddelik kendini değerlendirme türünde bir ölçektir (Beck ve ark., 1961). BDE'deki her madde, depresyona özgü bir davranışsal örüntüyü belirlemeyi amaçlamaktadır. Maddeler azdan çoğa doğru giden dört derecelik kendini değerlendirme cümlesinden oluşmaktadır. Maddeler depresyonun ciddiyetine göre sıfırdan üçe kadar sıralanmış cümleler içermektedir. Ölçekte bakılan belirtiler: Depresif ruh durumu, karamsarlık, başarısızlık duygusu, doyum alamama, suçluluk duyguları, ağlama nöbetleri, tedirginlik, sosyal çekilme,

kararsızlık, bedensel imajın çarpıtılması, çalışma inhibisyonu, uyku bozukluğu, yorgunluk, iştah azalması, kilo kaybı, somatik meşguliyetler ve libido kaybıdır (Hisli, 1988).

Beck Depresyon Ölçeği'nde 21 soru vardır, her soruda en düşük puan 0, en yüksek puan 3'tür. Tüm cevapların toplam puanı şu şekilde değerlendirilir: 0 - 9 puan arası: Minimal düzeyde depresif belirtiler 10 - 16 puan arası: Hafif düzeyde depresif belirtiler 17 - 29 puan arası: Orta düzeyde depresif belirtiler 30 - 63 puan arası: Şiddetli düzeyde depresif belirtiler Beck depresyon ölçeği Türkçe'ye olduğu gibi pek çok Avrupa diline, Arapça'ya, Çince'ye, Japonca'ya, Farsça'ya ve Xhosa diline de çevrilmiştir.

Bu ölçek dünyanın büyük bir kısmında kullanılmaktadır. Ülkemizde, depresyon için Beck'in geliştirdiği iki ölçeğin uyarlaması bulunmaktadır. Beck Depresyon Ölçeği'nin Tegin, Beck Depresyon Envanteri'nin de Hisli tarafından uyarlandığı görülmektedir (Savaşır ve Şahin, 1997). Mevcut çalışmada kullanılan Beck Depresyon Envanteri'nin standardizasyonu Hisli tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin güvenirliği, üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada madde analizi ve yarıya bölme teknikleriyle incelenmiş ve yarıya bölme güvenirliği $r=.70$, madde analizinden elde edilen Cronbach Alfa katsayısı da $a=.80$ olarak bulunmuştur (Hisli, 1988). Güleç ise çalışmasında 565 kişilik normal örnekleme BDE'nin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısını $a= .84$ olarak, hasta grubu içinde $a= .74$ olarak bulmuştur. Mevcut çalışmada Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı karşılaştırma grubu için $a= .71$, depresyon tanısı almış grup için $a=.85$ olarak bulunmuştur. Standardizasyon çalışmasında ölçeğin geçerliğine MMPI'nin depresyon skalası kullanılarak bakılmıştır ve korelasyon katsayısı $r=.50$ olarak bulunmuştur (Hisli, 1989). Psikiyatri polikliniği hastaları ile yapılan başka bir geçerlik çalışmasında da bu katsayı $r=.63$ olarak bulunmuştur (Hisli, 1988).

3.3.3 Sosyal Medya Tutum Ölçeği

Sosyal Medya Tutum Ölçeği sosyal medyaya ilişkin tutumları belirlemek amacıyla Otrar ve Arğın (2013) tarafından geliştirilmiştir. Beşli likert tipi derecelendirme ile geliştirilen 6'sı olumsuz 17'si olumlu olmak üzere toplam

23 maddeden oluşmaktadır. “Paylaşım İhtiyacı” alt boyutu 8 madde, “Sosyal Yetkinlik” alt boyutu 6 madde, “Sosyal İzolasyon” alt boyutu 6 madde ve “Öğretmenlerle İlişki” alt boyutu 3 madde olmak üzere 4 faktörden oluşmuştur. Paylaşım ihtiyacı; bireyin sosyal medya aracılığı ile yazı, durum, video ve fotoğraf paylaşması, bunların beğenilmesi, diğerlerini beğenmesi, iletişim kurması ve bunun sonucunda memnun olma durumudur. Sosyal yetkinlik; kişinin sosyal medya yardımıyla ilişki kurması, duygularını ifade edebilmesi ve kendi algısında ihtiyaçlarını karşılayarak kendini yeterli görme durumudur. Sosyal izolasyon; kişinin sosyal medya sebebiyle kendini diğer bireylerden ayrı, uzak görmesi, soyutlanması, sosyal bağın hissedilememesi durumu şeklinde belirtilirken, öğretmenlerle ilişki; öğretmenlerin sosyal medya üzerinden bireyi takip etmesi, beğenilmesiyle kişinin kendini değerli hissettiği durumlardır (Atalay, 2014; Otrar, 2013). Ölçeğin tümü için cronbach alfa katsayısının 0.85, her bir alt boyut için cronbach katsayısının ise 0.70’in üzerinde olduğu görülmüştür. Ölçekten alınacak puanın yüksek olması, öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının da yüksek düzeyde olduğunun belirtisi olarak kabul edilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 23, en yüksek puan ise 115’tir (Otrar, 2015).

3.3.4 UCLA Yalnızlık Ölçeği

Russel, Peplau ve Ferguson tarafından geliştirilmiş olan UCLA Yalnızlık Ölçeği (Russel, Peplau ve Ferguson, 1978), daha sonra Russel, Peplau ve Cutrona tarafından gözden geçirilmiş (Russel, Peplau ve Cutrona, 1980) ve ölçeğin maddeleri yarısı olumlu, yarısı olumsuz olacak şekilde tekrar düzenlenmiştir (Demir, 1989). Örneğin ölçek maddelerinden biri, “Kendimi çevredeki insanlarla uyum içinde hissediyorum” şeklindedir. Ölçeğin uyarlama çalışması Demir tarafından yapılmış, iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .96$, test-tekrar test güvenirliği $r = .94$ olarak bulunmuş (Demir, 1989). Bizim araştırmamızda alfa cronbach sayısı; .772’dir.

3.3.5 Beğenilme Arzusu Ölçeği

Gülizar Kaşıkara ve Uğur Doğan tarafından 2017 yılında geliştirildi. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için AFA ve DFA yöntemleri, güvenirliğinin belirlenmesi için de test tekrar test yöntemi, eşdeğer yarılar yöntemi,

Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ve düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu kullanılmıştır. AFA çalışmasında ölçeğin toplam varyansının %42'sini açıklayan bir yapı elde edilmiştir. AFA'ya göre toplam 9 madde tek faktörde toplanmaktadır. Ölçeğe uygulanan DFA sonuçları ölçeğin tek boyutlu yapısını doğrulamıştır ($\chi^2=38,529$, $sd=27$, $p=.000$, $\chi^2/sd=1.42$, $RMSEA=0.06$, $GFI=0.92$, $AGFI=0.88$, $CFI=0.95$, $IFI=0.96$, $NFI=0.87$, $RFI=0.83$, $RMR=0.03$, $SRMR=0.06$). Güvenirlik çalışmasında iç tutarlık katsayısı, AFA'ya göre .82 iken, DFA için .81 olarak bulunmuştur. Eş değer yarılar yönteminin AFA sonuçlarına göre tek ve çift diye ayrılan iki grup arasında .72, DFA sonuçları için .72 düzeyi korelasyon olduğu görülmüştür. Ölçeğin 4 hafta ara ile yapılan test-tekrar test güvenirlik çalışmasında .73 ($p<.001$) korelasyon bulunmuştur. Son olarak madde toplam analizinde, AFA sonuçlarına göre madde toplam korelasyonları 0.46 ile 0.71 arasında değişirken, DFA sonuçlarına göre ise 0.29 ile 0.70 arasında değişmektedir

3.4 Verilerin Toplanması

Veriler toplanmadan okulların bağlı bulunduğu Milli Eğitim Bakanlığından gerekli izinler alındıktan sonra İl Milli Eğitim Müdürlüğü çalışmaya dahil olan okullara izin yazısını gönderdi. Okullara gidilerek her sınıfın öğretmenlerinden izinler alındı. Ders saatlerinde sınıfa girilerek, öğrencilere çalışmayla ilgili bilgilendirme yapıldıktan sonra gönüllü olan öğrencilere anket uygulaması yapıldı. Anket uygulanma süresi yaklaşık olarak 30-35 dakika sürmüştür. Araştırma gönüllülük esasına dayalı olup, katılımcılara herhangi bir teşvik verilmemiştir ve grup uygulaması gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguları belirlenirken kullanılan istatistiksel analizler Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 24.0 yazılımı ile analiz edilmiştir.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırma bulguları belirlenirken kullanılan istatistiksel analizler Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 24.0 yazılımı vasıtasıyla uygulanmıştır. Öğrencilerin çeşitli sosyo-demografik özelliklerine ilişkin frekans analizi sonuçları verilmiş ve Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları tanımlayıcı istatistiklerle gösterilmiştir. Öğrencilerin Beck Depresyon Envanteri için

hesaplanan Cronbach alfa değeri 0,892, UCLA Yalnızlık Envanteri için 0,656, Beğenilme Arzusu ölçeği için 0,855 ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği için hesaplanan Cronbach alfa değeri 0,817'dir. Veri setinin normal dağılıma uyumlu olma durumu Kolmogorov- Smirnov testi, çarpıklık ve basıklık değerler, QQ plot grafiğiyle incelenmiştir.

Öğrencilerin çeşitli sosyo-demografik özelliklerine göre Beck Depresyon Envanteri, UCLA Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları, veri seti normal dağılıma uyduğundan dolayı parametrik hipotez testleriyle karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetine, anne-baba birliktelik durumuna, ailesiyle birlikte kalma durumuna ve evde bilgisayar bulunması durumuna göre ölçek puanları bağımsız örneklem t testiyle karşılaştırılmıştır.

Yaş grubu, yaşanılan yer, ailenin aylık geliri ve internet kullanım süresi değişkenlerine göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında ANOVA (varyans analizi) kullanılmış ve ileri analiz tekniği olarak TUKEY testi uygulanmıştır. Beck Depresyon Envanteri, UCLA Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları arasındaki korelasyon için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır.

Öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının Beck Depresyon Envanteri, UCLA Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelenmesinde kullanılan lineer regresyon analizi kullanılmıştır.

4. BÖLÜM

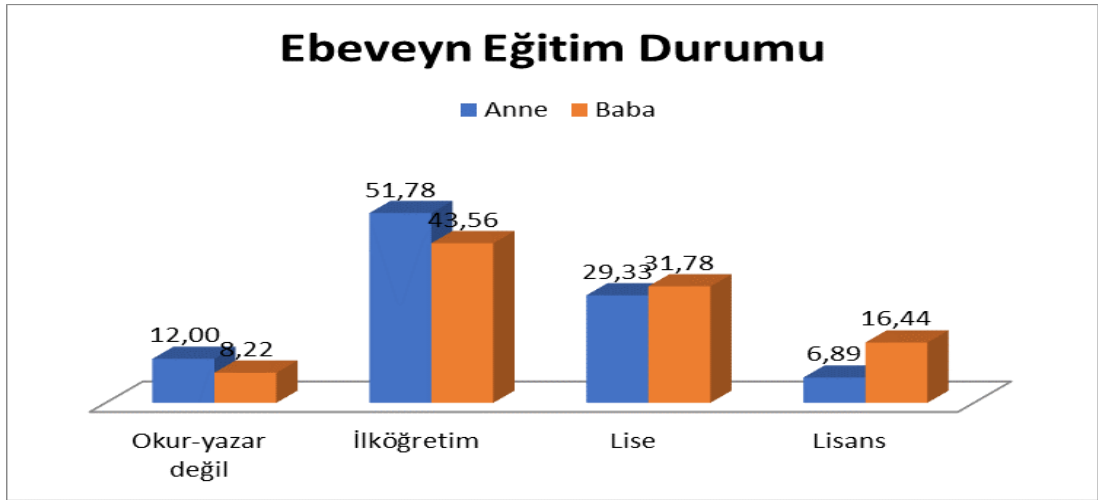
BULGULAR

4.1 Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

Öğrencilerin çeşitli sosyo-demografik özelliklerine ilişkin frekans analizi sonuçları verilmiş ve Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları tanımlayıcı istatistiklerle gösterilmiştir.

Veri setinin normal dağılıma uyumlu olma durumu Kolmogorov-Smirnov testi, çarpıklık ve basıklık değerler, QQ plot grafiğiyle incelenmiştir. Öğrencilerin çeşitli sosyo-demografik özelliklerine göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları, veri seti normal dağılıma uyduğundan dolayı parametrik hipotez testleriyle karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetine, anne-baba birliktelik durumuna, ailesiyle birlikte kalma durumuna ve evde bilgisayar bulunması durumuna göre ölçek puanları bağımsız örneklem t testiyle karşılaştırılmıştır.

Yaş grubu, yaşanılan yer, ailenin aylık geliri ve internet kullanım süresi değişkenlerine göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında ANOVA (varyans analizi) kullanılmış ve ileri analiz tekniği olarak Tukey testi uygulanmıştır. Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları arasındaki korelasyon için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelenmesinde kullanılan lineer regresyon analizi kullanılmıştır.

Şekil 1: Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumlarının dağılımı

Şekil 1. incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %12,0'sinin annesinin okur-yazar olmadığı, %51,78'inin ilköğretim mezunu, %29,33'ünün lise ve %6,89'unun lisans mezunu olduğu görülmüştür. Öğrencilerin %8,22'sinin babasının okur-yazar olmadığı, %43,56'sının ilköğretim mezunu, %31,78'inin lise ve %16,44'ünün lisans mezunu olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.

Beck Depresyon Envanteri, UCLA Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları (n=450)

	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst
Beck Depresyon Envanteri	450	16,28	9,66	0,00	56,00
Ucla Yalnızlık Envanteri	450	45,19	7,11	27,00	66,00
Beğenilme Arzusu Ölçeği	450	21,12	5,85	9,00	36,00
Sosyal yetkinlik	450	17,80	5,41	6,00	30,00
Paylaşım ihtiyacı	450	28,18	6,49	8,00	40,00
Öğretmenlerle ilişki	450	9,52	3,21	3,00	15,00
Sosyal izolasyon	450	15,56	5,36	6,00	30,00
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	450	75,95	12,58	23,00	106,00

Tablo 3.'de katılımcıların Beck Depresyon Envanteri, UCLA Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlara dair tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler Beck Depresyon Envanterinden $\bar{x}=16,28\pm9,66$ puan almış olup, envanterden alınan en düşük puan 0, en yüksek puan ise 56 bulunmuştur. Öğrencilerin UCLA Yalnızlık Envanterinden aldıkları puan $\bar{x}=45,19\pm7,11$ 'dir ve öğrencilerin UCLA Yalnızlık Envanterinden aldıkları en düşük puan 27, en yüksek puan ise 66'dır. Öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar incelendiğinde; ölçekten $\bar{x}=21,12\pm5,85$ puan aldıkları, alınan en düşük puanın 9 en yüksek puanın ise 36 olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya alınan öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeğinde bulunan sosyal yetkinlik alt boyutundan $\bar{x}=17,80\pm5,41$ puan, paylaşım ihtiyacı alt boyutundan $\bar{x}=28,18\pm6,49$ puan, öğretmenlerle ilişki alt boyutundan $\bar{x}=9,52\pm3,21$ puan ve sosyal izolasyon alt boyutundan $\bar{x}=15,56\pm5,36$ puan aldığı görülmüştür. Öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden $\bar{x}=75,95\pm12,58$ puan aldıkları, ölçek genelinden alınan en düşük puanın 23 ve en yüksek puanın 106 olduğu görülmüştür.

Tablo 4.

Katılımcıların cinsiyetine göre Beck Depresyon Envanteri, UCLA Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=450)

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	p
Beck Depresyon Envanteri	Kadın	204	18,45	10,07	4,372	0,000*
	Erkek	246	14,49	8,93		
UCLA Yalnızlık Envanteri	Kadın	204	45,48	6,81	0,791	0,429
	Erkek	246	44,95	7,36		
Beğenilme Arzusu Ölçeği	Kadın	204	20,12	5,60	-3,418	0,001*
	Erkek	246	21,96	5,93		
Sosyal yetkinlik	Kadın	204	16,73	5,45	-3,902	0,000*
	Erkek	246	18,70	5,23		
Paylaşım ihtiyacı	Kadın	204	27,82	6,43	-1,083	0,279
	Erkek	246	28,48	6,53		
Öğretmenlerle ilişki	Kadın	204	9,62	3,18	0,573	0,567
	Erkek	246	9,44	3,25		
Sosyal izolasyon	Kadın	204	14,99	5,38	-2,054	0,041*
	Erkek	246	16,03	5,30		
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	Kadın	204	75,17	12,38	-1,195	0,233
	Erkek	246	76,59	12,73		

* $p<0,05$

Tablo 4.'te araştırma kapsamına alınan öğrencilerin cinsiyetine göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin cinsiyetine göre Beck Depresyon Envanteri puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Kadın öğrencilerin Beck Depresyon Envanterinden erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek puan aldıkları saptanmıştır.

Öğrencilerin cinsiyetine göre Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Kadın ve erkek öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu görülmüştür ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar kadın öğrencilere göre yüksektir.

Öğrencilerin cinsiyetine göre Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekteki paylaşım ihtiyacı ve öğretmenlerle ilişki alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Kadın ve erkek öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeğinde yer alan sosyal yetkinlik ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu görülmüştür ($p<0,05$). Erkek öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeğinde yer alan sosyal yetkinlik ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar kadınlara göre yüksek bulunmuştur.

Tablo 5.

Katılımcıların yaş grubuna göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=450)

	Yaş	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst	F	p	Fark
Beck Depresyon Envanteri	15 yaş	150	16,12	10,11	0,00	47,00	0,048	0,953	
	16 yaş	150	16,27	9,05	1,00	43,00			
	17 yaş	150	16,47	9,85	0,00	56,00			
Ucla Yalnızlık Envanteri	15 yaş	150	44,82	6,24	27,00	62,00	0,321	0,726	
	16 yaş	150	45,29	7,29	28,00	66,00			
	17 yaş	150	45,45	7,76	28,00	66,00			
Beğenilme Arzusu Ölçeği	15 yaş	150	21,23	5,39	9,00	36,00	0,683	0,506	
	16 yaş	150	20,78	6,03	9,00	36,00			
	17 yaş	150	21,36	6,11	9,00	36,00			
Sosyal yetkinlik	15 yaş	150	18,46	4,98	6,00	30,00	1,699	0,184	
	16 yaş	150	17,55	5,42	6,00	30,00			
	17 yaş	150	17,39	5,78	6,00	27,00			
Paylaşım ihtiyacı	15 yaş	150	28,15	6,06	11,00	40,00	0,034	0,966	
	16 yaş	150	28,11	6,70	8,00	39,00			
	17 yaş	150	28,29	6,72	8,00	40,00			
Öğretmenlerle ilişki	15 yaş	150	9,41	2,77	3,00	15,00	0,145	0,865	
	16 yaş	150	9,57	3,42	3,00	15,00			
	17 yaş	150	9,59	3,43	3,00	15,00			
Sosyal izolasyon	15 yaş	150	16,45	4,68	6,00	29,00	3,425	0,033*	1-3
	16 yaş	150	15,33	5,42	6,00	30,00			
	17 yaş	150	14,89	5,82	6,00	28,00			
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	15 yaş	150	75,56	9,50	42,00	95,00	0,160	0,852	
	16 yaş	150	75,91	13,96	23,00	106,00			
	17 yaş	150	76,38	13,82	38,00	101,00			

Tablo 5.'te öğrencilerin yaş grubuna göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan ANOVA (varyans analizi) sonuçları gösterilmiştir.

Öğrencilerin yaş grubuna göre Beck Depresyon Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Öğrencilerin yaş grubuna göre Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanlar benzerdir.

Araştırmaya alınan öğrencilerin yaş grubuna göre Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş grubuna Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Öğrencilerin yaş grubuna göre Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı ve öğretmenlerle ilişki alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeğinde yer alan sosyal izolasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Bu fark 15 yaş ve 17 yaş öğrencilerden kaynaklanmaktadır ve 15 yaşındaki öğrencilerin sosyal izolasyon puanları 17 yaşındaki öğrencilere göre yüksektir.

Tablo 5.

Öğrencilerin yaşadıkları yere göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=450)

	Yaşanılan yer	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst	F	p	Fark
Beck Depresyon Envanteri	Antakya	153	16,46	10,79	0,00	56,00	3,786	0,023*	1-2
	Defne	160	14,78	6,57	0,00	37,00			2-3
	Samandağ	137	17,84	11,05	1,00	44,00			
Ucla Yalnızlık Envanteri	Antakya	153	45,70	8,12	27,00	66,00	4,834	0,008*	1-2
	Defne	160	43,83	5,58	29,00	57,00			2-3
	Samandağ	137	46,21	7,30	32,00	64,00			
Beğenilm Arzusu Ölçeği	Antakya	153	19,47	5,94	9,00	36,00	8,910	0,000*	1-2
	Defne	160	21,29	5,73	9,00	36,00			1-3
	Samandağ	137	22,77	5,40	12,00	33,00			2-3
Sosyal yetkinlik	Antakya	153	16,38	5,85	6,00	27,00	9,759	0,000*	1-2
	Defne	160	19,02	4,75	6,00	30,00			1-3
	Samandağ	137	17,97	5,30	7,00	30,00			2-3
Paylaşım ihtiyacı	Antakya	153	26,40	7,27	8,00	40,00	12,341	0,000*	1-2
	Defne	160	28,25	6,57	11,00	40,00			1-3
	Samandağ	137	30,09	4,72	18,00	39,00			2-3
Öğretmenlerle ilişki	Antakya	153	8,54	3,45	3,00	15,00	21,148	0,000*	1-2
	Defne	160	9,32	2,57	3,00	15,00			1-3
	Samandağ	137	10,86	3,19	3,00	15,00			2-3
Sosyal izolasyon	Antakya	153	16,46	6,03	6,00	30,00	23,504	0,000*	1-2
	Defne	160	16,83	4,79	7,00	29,00			2-3
	Samandağ	137	13,07	4,28	6,00	22,00			
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	Antakya	153	70,86	14,17	23,00	106,00	31,409	0,000*	1-2
	Defne	160	75,76	9,68	51,00	100,00			1-3
	Samandağ	137	81,85	11,13	54,00	103,00			2-3

* $p < 0,05$

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşadıkları yere göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA (varyans analizi) sonuçları Tablo 6.'te gösterilmiştir.

Öğrencilerin yaşadıkları yere göre Beck Depresyon Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunduğu görülmüştür ($p<0,05$). Defne ilçesinde yaşayan öğrenciler Beck Depresyon Envanterinden Antakya merkez ve Samandağ ilçesinde yaşayan öğrencilere göre daha düşük puan almıştır. Öğrencilerin yaşadıkları yere göre Ucla Yalnızlık Envanteri alınan puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Bu fark Defne ilçesinde yaşayan öğrencilerden kaynaklanmakta olup, Defne ilçesinde yaşayan öğrencilerin Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar diğer öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin yaşadıkları yere göre Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Antakya merkez ilçesinde yaşayan öğrencilerin Beğenilme Arzusu puanları Defne ve Samandağ ilçelerinde yaşayan öğrencilerden düşüktür. Ayrıca Defne ilçesinde yaşayan öğrenciler Beğenilme Arzusu Ölçeğinden, Samandağ ilçesinde yaşayan öğrencilere göre daha düşük puan almıştır.

Öğrencilerin yaşadıkları yere göre Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte bulunan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Antakya merkezde yaşayan öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki alt boyutlarından aldıkları puanlar diğer öğrencilerden düşük bulunmuştur. Defne ilçesindeki öğrencilerin sosyal yetkinlik puanları Samandağ ilçesinde yaşayan öğrencilerden yüksek, paylaşım ihtiyacı ve öğretmenlerle ilişki alt boyutundan aldıkları puanlar ise yüksektir. Ayrıca Samandağ ilçesinde yaşayan öğrencilerin sosyal izolasyon puanları diğer öğrencilerden düşük bulunmuştur.

Tablo 7.

Katılımcıların anne eğitim durumuna göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=450)

	Anne Eğt. Dur.	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst	F	p	Fark
Beck Depresyon Envanteri	Okur-yazar değil	54	17,00	10,06	0,00	40,00	6,413	0,000*	1-2
	İlköğretim	233	14,88	9,00	0,00	47,00			1-4
	Lise	132	19,08	10,62	0,00	56,00			2-3
	Lisans	31	13,68	6,39	2,00	33,00			3-4
Ucla Yalnızlık Envanteri	Okur-yazar değil	54	44,76	7,20	27,00	63,00	1,211	0,305	
	İlköğretim	233	45,80	7,16	28,00	66,00			
	Lise	132	44,48	6,84	28,00	65,00			
	Lisans	31	44,35	7,64	33,00	59,00			
Beğenilme Arzusu Ölçeği	Okur-yazar değil	54	20,11	5,98	9,00	34,00	5,494	0,001*	1-4
	İlköğretim	233	20,43	5,82	9,00	36,00			2-4
	Lise	132	21,89	5,26	9,00	36,00			3-4
	Lisans	31	24,84	6,63	11,00	33,00			
Sosyal yetkinlik	Okur-yazar değil	54	16,33	5,16	6,00	27,00	2,457	0,062	
	İlköğretim	233	17,83	5,44	6,00	30,00			
	Lise	132	17,95	5,44	6,00	26,00			
	Lisans	31	19,55	5,10	6,00	25,00			
Paylaşım ihtiyacı	Okur-yazar değil	54	26,15	6,02	8,00	38,00	5,052	0,002*	1-3
	İlköğretim	233	27,78	6,98	8,00	40,00			1-4
	Lise	132	29,04	5,66	16,00	40,00			2-3
	Lisans	31	31,10	5,28	14,00	39,00			2-4
Öğretmenlerle ilişki	Okur-yazar değil	54	9,00	3,04	3,00	15,00	2,429	0,065	
	İlköğretim	233	9,50	3,32	3,00	15,00			
	Lise	132	9,45	3,16	3,00	15,00			
	Lisans	31	10,90	2,66	3,00	14,00			
Sosyal izolasyon	Okur-yazar değil	54	17,07	5,35	7,00	27,00	2,586	0,053	
	İlköğretim	233	15,28	5,56	6,00	30,00			
	Lise	132	15,78	4,91	6,00	28,00			
	Lisans	31	14,03	5,27	6,00	25,00			
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	Okur-yazar değil	54	70,41	11,13	44,00	91,00	7,715	0,000*	1-2, 1-3
	İlköğretim	233	75,82	13,62	23,00	103,00			1-4
	Lise	132	76,66	10,41	47,00	106,00			2-4
	Lisans	31	83,52	11,14	51,00	101,00			3-4

* $p < 0,05$

Tablo 7.'de öğrencilerin anne eğitim durumuna göre Beck Depresyon Envanteri, UCLA Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA (varyans analizi) bulgularına yer verilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne eğitim durumuna göre Beck Depresyon Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Annesi lisans ve ilköğretim mezunu olan öğrencilerin Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanlar annesi okur-yazar olmayan ve lise mezunu olan öğrencilere göre daha düşük bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin anne eğitim durumuna göre UCLA Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Annesi lisans mezunu olan öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeğinden almış oldukları puanlar diğer öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin anne eğitim durumuna göre Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte bulunan ve paylaşım ihtiyacı alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Annesi lise ve lisans mezunu olan öğrencilerin paylaşım ihtiyacı alt boyutundan aldıkları puanlar annesi okur-yazar olmayan ve ilköğretim mezunu olan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Annesi okur-yazar olmayan öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden diğer öğrencilere göre daha düşük puan aldıkları belirlenmiştir. Annesi ilköğretim ve lise mezunu olan öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden aldıkları puanlar annesi lisans mezunu olan öğrencilere göre daha düşüktür.

Tablo 8.

Katılımcıların baba eğitim durumuna göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=450)

	Baba Eğt. Dur.	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst	F	p	Fark
Beck Depresyon Envanteri	Okur-yazar değil	37	15,19	8,00	0,00	31,00	1,621	0,184	
	İlköğretim	196	16,87	9,61	0,00	56,00			
	Lise	143	15,08	9,11	0,00	41,00			
	Lisans	74	17,62	11,31	2,00	47,00			
Ucla Yalnızlık Envanteri	Okur-yazar değil	37	44,03	6,73	32,00	63,00	3,623	0,013*	2-3
	İlköğretim	196	46,36	7,38	27,00	66,00			
	Lise	143	43,95	6,45	28,00	66,00			
	Lisans	74	45,05	7,41	32,00	64,00			
Beğenilme Arzusu Ölçeği	Okur-yazar değil	37	18,08	6,06	9,00	30,00	5,166	0,002*	1-3
	İlköğretim	196	20,68	5,45	9,00	36,00			
	Lise	143	21,69	5,82	9,00	36,00			1-4
	Lisans	74	22,72	6,21	9,00	33,00			
Sosyal yetkinlik	Okur-yazar değil	37	14,81	5,60	6,00	25,00	6,580	0,000*	1-3
	İlköğretim	196	17,39	5,57	6,00	30,00			
	Lise	143	18,93	4,97	6,00	28,00			1-4
	Lisans	74	18,20	5,12	6,00	27,00			
Paylaşım ihtiyacı	Okur-yazar değil	37	24,41	7,34	8,00	40,00	7,081	0,000*	1-3
	İlköğretim	196	27,71	6,30	8,00	40,00			
	Lise	143	28,95	6,71	8,00	40,00			1-4
	Lisans	74	29,84	5,17	14,00	39,00			
Öğretmenlerle ilişki	Okur-yazar değil	37	8,22	3,21	3,00	15,00	5,708	0,001*	1-3
	İlköğretim	196	9,16	3,34	3,00	15,00			
	Lise	143	9,86	3,08	3,00	15,00			1-4
	Lisans	74	10,47	2,81	3,00	15,00			
Sosyal izolasyon	Okur-yazar değil	37	16,35	6,12	6,00	28,00	4,531	0,004*	1-4
	İlköğretim	196	15,11	5,02	6,00	29,00			
	Lise	143	16,68	5,32	6,00	30,00			3-4
	Lisans	74	14,19	5,54	6,00	25,00			
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	Okur-yazar değil	37	67,08	12,52	44,00	91,00	10,359	0,000*	1-2
	İlköğretim	196	75,16	12,70	38,00	103,00			
	Lise	143	77,06	12,50	23,00	106,00			1-4
	Lisans	74	80,32	9,85	51,00	101,00			

* $p < 0,05$

Tablo 8.'de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin baba eğitim durumuna göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu

ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA (varyans analizi) sonuçları gösterilmiştir.

Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre Beck Depresyon Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Baba eğitim durumlarına göre öğrencilerin Beck Depresyon Envanterinden benzer puanlar almıştır.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin baba eğitim durumuna göre UCLA Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin UCLA Yalnızlık Envanterinden babası lise mezunu olanlara göre daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumuna göre Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Babası lise mezunu ve lisans mezunu olan öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeği puanları babası okur-yazar olmayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Babası okur-yazar olmayan öğrencilerin sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki alt boyutundan aldıkları puanlar babası lise ve lisans mezunu olanlara göre daha düşüktür. Babası lisans mezunu olan öğrencilerin sosyal izolasyon alt boyutundan aldıkları puanlar, babası lise mezunu olan ve okur-yazar olmayan öğrencilerden düşüktür. Babası okur-yazar olmayan öğrenciler Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden diğer öğrencilere göre daha düşük puan almıştır. Ayrıca babası ilköğretim mezunun olan öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden aldıkları puanlar babası lisans mezunu olanlara göre düşüktür.

Tablo 9.

Katılımcıların anne-baba birliktelik göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=450)

	Anne-Baba birliktelik	n	$\bar{x}$	s	t	p
Beck Depresyon Envanteri	Birlikte	438	16,35	9,70	0,861	0,390
	Boşanmış	12	13,92	7,83		
Ucla Yalnızlık Envanteri	Birlikte	438	45,15	7,13	-0,729	0,466
	Boşanmış	12	46,67	6,71		
Beğenilme Arzusu Ölçeği	Birlikte	438	21,1	5,89	-0,069	0,945
	Boşanmış	12	21,3	4,4		
Sosyal yetkinlik	Birlikte	438	17,81	5,43	0,196	0,845
	Boşanmış	12	17,50	4,87		
Paylaşım ihtiyacı	Birlikte	438	28,19	6,53	0,144	0,886
	Boşanmış	12	27,92	4,72		
Öğretmenlerle ilişki	Birlikte	438	9,50	3,24	-1,068	0,286
	Boşanmış	12	10,50	2,02		
Sosyal izolasyon	Birlikte	438	15,58	5,32	0,474	0,636
	Boşanmış	12	14,83	6,85		
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	Birlikte	438	75,92	12,65	-0,316	0,752
	Boşanmış	12	77,08	10,01		

Tablo 9. Katılımcıların anne-baba birliktelik göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 9. incelendiğinde annesi babası birlikte olan ve boşanmış olan öğrencilerin Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 10.

Öğrencilerin kaldıkları yere göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=450)

	Kalınan yer	n	$\bar{x}$	s	t	p
Beck Depresyon Envanteri	Aileyle	430	16,14	9,50	-1,454	0,147
	Aile dışında	20	19,35	12,48		
Ucla Yalnızlık Envanteri	Aileyle	430	44,88	7,03	-4,302	0,000*
	Aile dışında	20	51,75	5,63		
Beğenilme Arzusu Ölçeği	Aileyle	430	21,23	5,91	1,776	0,076
	Aile dışında	20	18,80	3,65		
Sosyal yetkinlik	Aileyle	430	17,91	5,46	1,994	0,047*
	Aile dışında	20	15,45	3,59		
Paylaşım ihtiyacı	Aileyle	430	28,22	6,57	0,587	0,558
	Aile dışında	20	27,35	4,44		
Öğretmenlerle ilişki	Aileyle	430	9,46	3,19	-1,823	0,069
	Aile dışında	20	10,80	3,52		
Sosyal izolasyon	Aileyle	430	15,81	5,27	4,726	0,000*
	Aile dışında	20	10,15	4,37		
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	Aileyle	430	75,79	12,65	-1,274	0,203
	Aile dışında	20	79,45	10,64		

* $p < 0,05$

Tablo 10.'da araştırma kapsamına alınan öğrencilerin kaldıkları yere göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t testinden elde edilen bulgular gösterilmiştir.

Araştırmaya dahil edilen öğrencilerin kaldıkları yere göre Beck Depresyon Envanteri puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Öğrencilerin kaldıkları yere göre Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Ailesiyle birlikte kalan öğrencilerin Ucla yalnızlık envanterinden daha düşük puan aldıkları saptanmıştır.

Öğrencilerin kaldıkları yere göre Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Öğrencilerin kaldıkları yere göre Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekteki paylaşım ihtiyacı ve öğretmenlerle ilişki alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Araştırmaya katılan öğrencilerin kaldıkları yere göre Sosyal Medya Tutum Ölçeğinde yer alan sosyal yetkinlik ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu görülmüştür ($p<0,05$). Ailesiyle kalan öğrencilerin sosyal yetkinlik ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar ailesiyle kalmayan öğrencilere göre daha yüksektir.

Tablo 11.

Katılımcıların ailesinin aylık gelirine göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=450)

	Aylık Gelir	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst	F	p	Fark
Beck Depresyon Envanteri	2000 TL altı	87	14,17	9,81	0,00	56,00	3,207	0,023*	1-4
	2001-3000 TL	177	16,61	9,34	0,00	41,00			
	3001-4000 TL	104	15,67	7,63	1,00	35,00			
	4001 TL ve üzeri	82	18,60	11,85	2,00	47,00			
Ucla Yalnızlık Envanteri	2000 TL altı	87	46,01	7,40	28,00	66,00	0,632	0,595	
	2001-3000 TL	177	45,12	7,00	27,00	66,00			
	3001-4000 TL	104	44,60	7,14	29,00	64,00			
	4001 TL ve üzeri	82	45,21	7,06	32,00	64,00			
Beğenilme Arzusu Ölçeği	2000 TL altı	87	18,41	5,79	9,00	32,00	9,757	0,000*	1-4
	2001-3000 TL	177	20,86	5,59	9,00	36,00			
	3001-4000 TL	104	21,74	5,49	10,00	36,00			
	4001 TL ve üzeri	82	23,78	5,65	11,00	33,00			
Sosyal yetkinlik	2000 TL altı	87	15,64	6,04	6,00	29,00	8,194	0,000*	1-2
	2001-3000 TL	177	17,59	5,43	6,00	30,00			1-3
	3001-4000 TL	104	18,90	4,65	9,00	30,00			1-4
	4001 TL ve üzeri	82	19,15	4,87	6,00	26,00			
Paylaşım ihtiyacı	2000 TL altı	87	24,76	6,99	8,00	37,00	17,065	0,000*	1-2
	2001-3000 TL	177	27,63	6,76	8,00	40,00			1-3
	3001-4000 TL	104	29,93	4,63	17,00	40,00			1-4
	4001 TL ve üzeri	82	30,78	5,54	14,00	40,00			
Öğretmenlerle ilişki	2000 TL altı	87	8,07	3,28	3,00	15,00	16,904	0,000*	1-2
	2001-3000 TL	177	9,06	3,25	3,00	15,00			1-3
	3001-4000 TL	104	10,93	2,42	3,00	15,00			1-4
	4001 TL ve üzeri	82	10,27	3,10	3,00	14,00			
Sosyal izolasyon	2000 TL altı	87	16,32	5,70	6,00	28,00	3,203	0,023*	1-3
	2001-3000 TL	177	16,07	5,20	6,00	30,00			2-3
	3001-4000 TL	104	14,29	5,17	6,00	25,00			
	4001 TL ve üzeri	82	15,26	5,34	6,00	28,00			
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	2000 TL altı	87	68,15	12,46	38,00	98,00	27,381	0,000*	1-2,1-3
	2001-3000 TL	177	74,22	12,71	23,00	106,00			1-4
	3001-4000 TL	104	81,48	9,30	60,00	103,00			2-4,2-3
	4001 TL ve üzeri	82	80,94	10,72	51,00	101,00			

* $p < 0,05$

Tablo 11.'de araştırma kapsamına dahil edilen öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması amacıyla

yapılan ANOVA (varyans analizi) sonuçları verilmiştir. Öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre Beck Depresyon Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Bu fark ailesinin aylık geliri 2000 TL ve altında olan öğrencilere 4001 TL ve üzerinde olan öğrencilerden kaynaklandığı görülmüştür. Ailesinin aylık geliri 4001 TL ve üzerinde olan öğrencilerin Beck Depresyon Envanteri puanları ailesinin aylık geliri 2000 TL ve altında olan öğrencilere göre yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya alınan öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre UCLA Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin ailesinin aylık gelirine Beğenilme Arzusuna Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ailesinin aylık geliri 4001 TL ve üzerinde olan öğrencilerin Beğenilme Arzusuna ölçeği puanları ailesinin aylık geliri 2000 TL ve altında olan öğrencilere göre yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Ailesinin aylık geliri 2000 TL altında olan öğrencilerin sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki alt boyutundan aldıkları puanlar diğer öğrencilere göre daha düşüktür. Ailesinin aylık geliri 3001-4000 TL arasında olan öğrencilerin sosyal izolasyon alt boyutundan aldıkları puanlar, ailesinin aylık geliri 2000 TL ve altında ve 2001-3000 TL arasında olan öğrencilerden düşüktür. Ailesinin aylık geliri 2000 TL ve altında olan öğrenciler Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden diğer öğrencilere göre düşük puan almıştır. Ayrıca ailesinin aylık geliri 2001-3000 TL arasında olan öğrencilerin ölçek genelinden almış oldukları puanlar ailesinin geliri 3001-4000 TL arasında ve 4001 TL ve üzerinde olan öğrencilerden düşüktür.

Tablo 12.

Katılımcıların evinde bilgisayar olması durumuna göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=450)

	Evde bilgisayar	n	x	s	t	p
Beck Depresyon Envanteri	Var	203	16,01	10,22	-0,537	0,592
	Yok	247	16,51	9,18		
Ucla Yalnızlık Envanteri	Var	203	44,65	7,75	-1,458	0,145
	Yok	247	45,63	6,52		
Beğenilme Arzusu Ölçeği	Var	203	22,48	5,54	3,977	0,000*
	Yok	247	20,01	5,87		
Sosyal yetkinlik	Var	203	19,28	4,92	5,396	0,000*
	Yok	247	16,59	5,51		
Paylaşım ihtiyacı	Var	203	29,89	5,44	5,213	0,000*
	Yok	247	26,78	6,94		
Öğretmenlerle ilişki	Var	203	10,08	2,89	3,368	0,001*
	Yok	247	9,06	3,40		
Sosyal izolasyon	Var	203	16,08	5,33	1,893	0,059
	Yok	247	15,13	5,36		
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	Var	203	79,16	11,01	5,046	0,000*
	Yok	247	73,31	13,18		

* $p < 0,05$

Tablo 12.'de öğrencilerin evinde bilgisayar olması durumuna göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin evinde bilgisayar olması durumuna göre Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Öğrencilerin evinde bilgisayar olması durumuna göre Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark

olmadığı ve evinde bilgisayar olan ve olmayan öğrencilerin UCLA Yalnızlık puanlarının benzer olduğu tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin evinde bilgisayar olması durumuna göre Beğenilme Arzusu Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Evinde bilgisayar bulunan öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeği puanları evinden bilgisayar olmayan öğrencilerden yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin evinde bilgisayar olması durumuna göre Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve bu ölçekte bulunan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı ve öğretmenlerle ilişki alt boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür ($p<0,05$).

Evinde bilgisayar olan öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve bu ölçekte bulunan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı ve öğretmenlerle ilişki alt boyutlarından aldıkları puanlar evinde bilgisayar olmayan öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin evinde bilgisayar olması durumuna göre Sosyal Medya Tutum Ölçeğinde yer alan sosyal izolasyon alt boyutundan aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 13.

Katılımcıların internet kullanım süresine göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılması (n=450)

	İnternet kullanım süresi	n	$\bar{x}$	s	Alt	Üst	F	p	Fark
Beck Depresyon Envanteri	Günde 2 saatten fazla	169	17,83	9,93	0,00	56,00	2,018	0,091	
	Günde 2 saatten az	107	15,50	9,41	0,00	44,00			
	Haftada birkaç saat	103	15,17	9,18	0,00	40,00			
	Haftada 1 saat	50	16,16	9,16	0,00	39,00			
	Hiç kullanmayan	21	13,62	11,09	0,00	35,00			
Ucla Yalnızlık Envanteri	Günde 2 saatten fazla	169	44,67	6,45	29,00	65,00	1,620	0,168	
	Günde 2 saatten az	107	44,39	7,26	27,00	64,00			
	Haftada birkaç saat	103	45,81	7,56	28,00	66,00			
	Haftada 1 saat	50	46,50	7,71	32,00	61,00			
	Hiç kullanmayan	21	47,24	7,35	32,00	61,00			
Beğenilme Arzusu Ölçeği	Günde 2 saatten fazla	169	23,11	4,94	9,00	36,00	13,713	0,000*	1-2,1-3
	Günde 2 saatten az	107	20,92	5,73	9,00	33,00			1-4,1-5
	Haftada birkaç saat	103	20,34	6,14	9,00	36,00			2-5,3-5
	Haftada 1 saat	50	19,06	5,82	9,00	29,00			4-5
	Hiç kullanmayan	21	14,95	5,10	9,00	26,00			
Sosyal yetkinlik	Günde 2 saatten fazla	169	19,75	5,18	6,00	30,00	17,769	0,000*	1-4,1-5
	Günde 2 saatten az	107	18,39	5,14	6,00	29,00			2-4,2-5
	Haftada birkaç saat	103	16,44	5,34	6,00	30,00			3-5
	Haftada 1 saat	50	14,78	3,73	6,00	22,00			
	Hiç kullanmayan	21	13,00	4,79	6,00	22,00			
Paylaşım ihtiyacı	Günde 2 saatten fazla	169	30,39	5,39	15,00	40,00	22,121	0,000*	1-3,1-4
	Günde 2 saatten az	107	28,63	5,51	15,00	40,00			1-5,2-4
	Haftada birkaç saat	103	27,09	6,94	8,00	39,00			2-5,3-5
	Haftada 1 saat	50	26,06	5,95	14,00	35,00			4-5
	Hiç kullanmayan	21	18,57	7,14	8,00	33,00			
Öğretmenlerle ilişki	Günde 2 saatten fazla	169	9,46	3,14	3,00	15,00	5,054	0,001*	1-5
	Günde 2 saatten az	107	9,26	2,75	3,00	15,00			2-5
	Haftada birkaç saat	103	9,98	3,52	3,00	15,00			3-5
	Haftada 1 saat	50	10,40	3,29	3,00	15,00			4-5
	Hiç kullanmayan	21	7,00	3,07	3,00	12,00			
Sosyal izolasyon	Günde 2 saatten fazla	169	18,08	4,74	6,00	30,00	26,139	0,000*	1-3,1-4
	Günde 2 saatten az	107	16,02	5,15	6,00	28,00			1-5,2-4
	Haftada birkaç saat	103	13,20	4,94	6,00	30,00			
	Haftada 1 saat	50	11,90	3,81	6,00	23,00			
	Hiç kullanmayan	21	13,19	5,67	6,00	30,00			
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	Günde 2 saatten fazla	169	77,53	10,39	54,00	106,00	8,279	0,000*	1-5
	Günde 2 saatten az	107	76,26	11,35	45,00	101,00			2-5
	Haftada birkaç saat	103	76,30	15,38	23,00	103,00			3-5
	Haftada 1 saat	50	75,34	12,54	47,00	94,00			4-5
	Hiç kullanmayan	21	61,38	11,14	47,00	87,00			

Araştırmaya dahil olan öğrencilerin internet kullanım süresine göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA (varyans analizi) sonuçları Tablo 12.'de gösterilmiştir.

Öğrencilerin internet kullanım süresine göre Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan öğrencilerin internet kullanım süresine göre Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Öğrencilerin internet kullanım süresine göre Beğenilme Arzusu Ölçeği puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Günde 2 saatten fazla internet kullanan öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeği puanları diğer öğrencilere göre yüksek, hiç internet kullanmayan öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeği puanları ise diğer öğrencilere göre düşük bulunmuştur.

Öğrencilerin internet kullanım süresine göre Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan alt boyutlardan aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Haftada 1 saat internet kullanan ve hiç kullanmayan öğrencilerin sosyal yetkinlik puanları diğer öğrencilerden düşüktür. Günde 2 saatten fazla internet kullanan öğrencilerin paylaşım ihtiyacı puanları diğer öğrencilerden yüksek, Haftada 1 saat internet kullanan ve hiç kullanmayan öğrencilerin paylaşım ihtiyacı puanları ise düşüktür. Hiç internet kullanmayan öğrenciler öğretmenlere ilişki alt boyutundan diğer öğrencilere göre düşük puan almıştır. Günde 2 saatten fazla internet kullanan öğrencilerin sosyal izolasyon puanları haftada birkaç saat, haftada bir saat internet kullanan ve hiç internet kullanmayan öğrencilerden yüksektir. Ayrıca günde 2 saatten az internet kullananların sosyal izolasyon puanları haftada bir saat internet kullananlardan yüksektir.

Hiç internet kullanmayan öğrenciler Sosyal Medya Tutum Ölçeğinden diğer öğrencilere göre düşük puan almıştır.

Tablo 14.

Katılımcıların Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişki

	Beck Depresyon Envanteri	Ucla Yalnızlık Envanteri	Beğenilme Arzusu Ölçeği	Sosyal yetkinlik	Paylaşım ihtiyacı	Öğretmenlerle ilişki	Sosyal izolasyon	Sosyal Medya Tutum Ölçeği
Beck Depresyon Envanteri	r 1 p							
Ucla Yalnızlık Envanteri	r 0,334 p 0,000*	1						
Beğenilme Arzusu Ölçeği	r -0,033 p 0,486	0,101	1					
Sosyal yetkinlik	r -0,183 p 0,000*	-0,004*	0,558	1				
Paylaşım ihtiyacı	r -0,034 p 0,472	-0,128	0,564	0,684	1			
Öğretmenlerle ilişki	r -0,168 p 0,000*	-0,046	0,386	0,498	0,579	1		
Sosyal izolasyon	r 0,046 p 0,329	0,068	0,315	0,402	0,259	0,014	1	
Sosyal Medya Tutum Ölçeği	r -0,159 p 0,001*	-0,108	0,495	0,740	0,848	0,762	-0,116	1

* $p < 0,05$

Tablo 15.'te araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya

Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişkinin incelenmesine ilişkin kullanılan Pearson testi sonuçları gösterilmiştir.

Öğrencilerin Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanlar ile Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasında pozitif yönlü, Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yetkinlik ve öğretmenlerle ilişki alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanlar arttıkça, Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar artmakta, Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yetkinlik ve öğretmenlerle ilişki alt boyutlarından aldıkları puanlar ise azalmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar ile Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında pozitif yönlü, Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekteki sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönlü korelasyonlar olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Öğrencilerin Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arttıkça, Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar artmakta, Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekteki sosyal yetkinlik ve paylaşım ihtiyacı alt boyutlarından aldıkları puanlar ise azalmaktadır.

Öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar ile Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü korelasyonlar saptanmıştır ($p<0,05$). Öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça, Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar da artış göstermektedir.

Tablo 15.

Katılımcıların Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu Ölçeği puanlarını yordama durumu

		Standardize Olmayan Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	p	R ²
		B	SH	Beta			
Beck Depresyon Envanteri	(Sabit)	17,37	2,16		8,045	0,000*	
	Sosyal yetkinlik	-0,57	0,12	-0,32	-4,728	0,000*	
	Paylaşım ihtiyacı	0,36	0,10	0,24	3,598	0,000*	0,08
	Öğretmenlerle ilişki	-0,45	0,18	-0,15	-2,575	0,010*	
	Sosyal izolasyon	0,21	0,09	0,11	2,234	0,026*	
Ucla Yalnızlık Envanteri	(Sabit)	47,64	1,63		29,253	0,000*	
	Sosyal yetkinlik	0,15	0,09	0,11	1,607	0,109	
	Paylaşım ihtiyacı	-0,28	0,08	-0,25	-3,637	0,000*	0,04
	Öğretmenlerle ilişki	0,09	0,13	0,04	0,714	0,476	
	Sosyal izolasyon	0,12	0,07	0,09	1,670	0,096	
Beğenilme Arzusu Ölçeği	(Sabit)	4,77	1,07		4,470	0,000*	
	Sosyal yetkinlik	0,27	0,06	0,25	4,585	0,000*	
	Paylaşım ihtiyacı	0,28	0,05	0,31	5,652	0,000*	0,38
	Öğretmenlerle ilişki	0,14	0,09	0,08	1,640	0,102	
	Sosyal izolasyon	0,14	0,05	0,13	3,152	0,002*	

* $p < 0,05$

Tablo 15.'te Öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarının Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelenmesinde kullanılan lineer regresyon analizi sonuçları gösterilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeğinde bulunan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki ve sosyal izolasyon alt boyutu puanlarının Beck Depresyon Envanteri puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı ve Beck Depresyon Envanteri puanlarındaki toplam varyasyon %8'ini açıklayabildiği saptanmıştır ($p < 0,05$). Öğrencilerin sosyal yetkinlik ve öğretmenlerle ilişki alt boyutundan aldıkları puanların artması Beck Depresyon Envanteri puanlarını

azaltırken, paylaşım ihtiyacı ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanların artması Depresyon Envanteri puanlarını artırmaktadır.

Öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeğinde yer alan paylaşım ihtiyacı alt boyutundan almış oldukları puanlar Ucla Yalnızlık Envanteri puanlarını anlamlı düzeyde yordamakta olup, Ucla Yalnızlık Envanteri puanlarındaki varyasyon %4'ünü açıklayabilmektedir ($p<0,05$). Öğrencilerin paylaşım ihtiyacı alt boyutundan aldıkları puanların 1 birim artması Ucla Yalnızlık Envanteri puanlarını 0,28 birim azaltmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeğinde bulunan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanların Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanları anlamlı düzeyde ve pozitif yönde yordadığı ve toplam varyasyon %38'ini açıklayabildiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Buna göre öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeğinde bulunan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanların artması Beğenilme Arzusu Ölçeği puanlarını artırmaktadır.

Tablo 16.

Katılımcıların Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu Ölçeği puanlarının Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarını yordama durumu

	Standardize Olmayan Katsayılar		Standardize Katsayılar	t	p	R ²
	B	SH	Beta			
(Sabit)	65,19	3,59		18,179	0,000*	
Beck Depresyon Envanteri	-0,13	0,06	-0,10	-2,345	0,019*	
Ucla Yalnızlık Envanteri	-0,22	0,08	-0,13	-2,931	0,004*	0,28
Beğenilme Arzusu Ölçeği	1,09	0,09	0,50	12,466	0,000*	

* $p<0,05$

Tablo 16.'da gösterilen öğrencilerin Beck Depresyon Envanteri, UCLA Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu Ölçeği puanlarının Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarını yordama durumuna ilişkin regresyon analizi bulguları incelendiğinde, katılımcıların Beck Depresyon Envanteri ve UCLA Yalnızlık Envanteri puanlarının Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarını negatif yönde, Beğenilme Arzusu Ölçeği puanlarının ise pozitif yönde yordadığı ve toplam varyansın %28'inin açıklayabildiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Katılımcıların Beck Depresyon Envanteri puanlarının 1 birim artması Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarını 0,13 birim, UCLA Yalnızlık Envanteri puanlarının 1 birim artması ise 0,22 birim azaltırken, Beğenilme Arzusu Ölçeği puanlarının 1 birim artması Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarını 1,09 birim artırmaktadır.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA

Ergenlik çağındaki kimlik arayışı, ideal benlik ve kendi sahip olduğu benlik arasındaki farklar, erişkinliğe geçiş, ebeveynlerden bağımsız olma isteğine karşın bazı etmenlerle onlara bağımlılığın devam etmesi gibi nedenler yoğun yalnızlığa ve depresyona neden olabilir. Kendisini anlama ve keşfetme çabası içinde olan ergen, bu dönemde kendisini kalabalığın içinde yalnız görebilir. Bu yalnızlık sürecinde, sosyal medyanın gerek benzer deneyim ve süreçlere sahip çok sayıda akran ile görüşme fırsatını sağlaması gerekse aradığı kişiliğe yönelik ipuçları sunması, ergenlik döneminde sosyal medya araçlarının kullanılmasını arttırmaktadır.

5.1 Tartışma

Çalışma kapsamında araştırmaya katılan öğrencilerin yaş değişkeni açısından Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları karşılaştırıldığında öğrencilerin yaş grubuna göre Beck Depresyon Envanteri ve Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Yapılan araştırma kapsamında öğrencilerin cinsiyetine göre Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanları karşılaştırılmıştır. Kız öğrencilerin Beck Depresyon Envanterinden erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksek puan aldıkları, Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı gözlenlenmiştir.

Benzer şekilde Eren (1994), lise öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada, sınıf, cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, ebeveyn durumu, anne-baba eğitim düzeyine gibi demografik değişkenlerin yalnızlık düzeyi ve psikolojik gereksinimler üzerindeki etkilerini incelemiştir. Bununla birlikte yalnızlık düzeyi farklı olan iki grup arasındaki psikolojik gereksinimlerin karşılaştırıldığı araştırma sonucunda, demografik değişkenlerin yalnızlık üzerinde önemli etkilerinin olmadığını ortaya koymuştur.

Araştırmada yalnızlık düzeyinin psikolojik gereksinime etkisine ilişkin bulgularda ise, yalnızlık düzeyinin düşük veya yüksek olmasının herhangi bir farklılık sebebi olmadığı sonucuna varmıştır. Buna karşın, yalnızlık düzeyi düşük olan katılımcıların başarma ve yakınlık gereksinimi, yüksek olan katılımcıların ise duyguları anlama gereksiniminin yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerinin algıladıkları sosyal medya tutumlarına ilişkin görüşlerinin anne eğitimi değişkenine göre değerlendirildiğinde; Annesi lisans ve ilköğretim mezunu olan öğrencilerin, annesi okur-yazar olmayan ve lise mezunu olan öğrencilere göre Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanlar daha düşük bulunmuştur.

Lise öğrencilerinin sosyal medya tutumları ile baba eğitimi ilişkisi değerlendirildiğinde; baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Yapılan benzer çalışmalarda araştırmamıza yakın konulardan biri olan internetle ilgili olarak Tanrıverdi (2012), internet bağımlılığının anne ve babanın durumuna göre değişmediğini ifade ederken araştırmamız bu duruma paralel bir şekilde sosyal medyaya ilişkin tutumun değişmediğini tespit etmiştir. Anne ve babanın birlikte ya da ayrı olmasının değil bireysel olarak her birinin tutumlarının etkili olduğu düşünüldüğünde sosyal medyaya ilişkin tutumların etkilememesi şaşırtıcı bir sonuç değildir. İhtiyaçlarının daha fazla olması da aynı nedenlere bağlanabilir. 9. sınıfların okula uyum sağlama, 12. sınıfların okuldan ayrılma aşamasında öğretmenle ilişkiye daha

fazla ihtiyaçları olduğu söylenebilir. Bu nedenlerle diğer sınıflardan daha fazla sosyal medya üzerinden öğretmenlerinden destek bekledikleri tutumlarının yükseldiği dğnlmğtr.

Öğrencilerin ailesinin aylık gelirine göre Sosyal Medya Tutum leği genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yetkinlik, paylağım ihtiyacı, öğretmenlerle iliğki ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiğtir.

Tanrıverdi'nin (2012) yapmığ olduğu arağtırmasında mevcut alığmaya benzer şekilde internet bağımlılığının algılanan gelir durumu yükseldikçe arttığına dikkat ekmiğtir. İnternetin ürünü olan sosyal medyada ise durum Argın (2013)'ın arağtırmasında biraz değiğiklik gstermiğ, sosyal medyaya iliğkin tutumların algılanan gelir durumuna bağlı olarak farklılık göstermediği tespit edilmiğtir. Bu sonuç arağtırmamız bulgularını destekler niteliktedir. kte (2014), sosyal medya tutum leğinden alınan puanların algılanan gelir durumuna göre değiğim göstermediğini belirterek arağtırmamızla benzer sonuçlara ulağmığtır. Fakat ölçeğin alt boyutları arasında da bir farklılık tespit etmeyerek arağtırmamızla eliğmiğtir. Dğnldğnde sosyal izolasyon ve öğretmenlerle iliğki boyutlarında dğk gelir durumuna sahip ğrenci, izole olma durumdaki eksikliğini ve gelir durumundaki dğklğn öğretmenlerle iliğki kurarak kapatmaya alığabilir. Sosyal izolasyon alt boyutu Argın (2013)'ın arağtırmasında da dğk öğrenciler lehine anlamlı olarak tespit edilmiğ, yüksek gelir durumuna sahip olan öğrencilerin sosyalleğmek için daha fazla imkana sahip olmasıyla bu durum aıklanmığtır.

Arağtırmaya dahil olan öğrencilerin internet kullanım süresine göre Beck Depresyon Envanteri, UCLA Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu ve Sosyal Medya Tutum leği puanlarının karėılaėtırılmasında öğrencilerin internet kullanım süresine göre Beck Depresyon Envanterinden ve UCLA Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olmadığı tespit edilmiğtir. Öğrencilerin internet kullanım süresine göre Beğenilme Arzusu leği puanları karėılaėtırıldığında ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiğtir. Günde 2 saatten fazla internet

kullanan öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeği puanları diğer öğrencilere göre yüksek, hiç internet kullanmayan öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeği puanları ise diğer öğrencilere göre düşük bulunmuştur.

Benzer şekilde Young (1998)'in yapmış olduğu internet kullanım sürelerine ilişkin çalışmasında internet bağımlısı olarak tanımlanan grubun haftada ortalama olarak 39 saat kadar internete bağlı kaldıkları belirtilirken; Eijnden vd ve ark. (2008) 9 saat şeklinde belirtmiştir. Bu durum, bağımlılık tanımlamasında kullanılan ölçütlerin farklı olduğunu ve buna bağlı olarak da seçilen ölçme araçlarından kaynaklandığı belirtilmektedir. Araştırmalarda kullanıldığı görülen yöntemin de etkin olduğunun üzerinde durulur (Yellowless ve Marks, 2007).

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin Beck Depresyon Envanterinden aldıkları puanlar ile Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arasında pozitif yönlü, aynı şekilde Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar ile Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında da pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin Ucla Yalnızlık Envanterinden aldıkları puanlar arttıkça Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlarda da artış tespit edilmiştir. Öğrencilerin Beğenilme Arzusu Ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça, Sosyal Medya Tutum Ölçeği genelinden ve ölçekte yer alan sosyal yetkinlik, paylaşım ihtiyacı, öğretmenlerle ilişki ve sosyal izolasyon alt boyutlarından aldıkları puanlar da artış göstermektedir. Aynı zamanda Beck Depresyon Envanteri, Ucla Yalnızlık Envanteri, Beğenilme Arzusu Ölçeği puanları Sosyal Medya Tutum Ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı saptanmıştır.

6. BÖLÜM

SONUÇ

6.1 Sonuç

Bu çalışma yalnızlık, depresyon, beğenilme arzusu ve sosyal medya tutumu arasındaki ilişkileri incelemenin yanı sıra katılımcıların bazı demografik özelliklerini baz alarak yalnızlık, depresyon, beğenilme arzusu ve sosyal medya tutumu üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Ayrıca depresyon, beğenilme arzusu ve yalnızlığın, katılımcıların sosyal medya tutumlarını ne derecede yordadığını incelemiştir.

Bulguları ele aldığımızda bahsi geçen dört ölçeğin cinsiyetler arasında farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. Depresyon skorlarında kadın öğrenciler yüksek iken beğenilme arzusu skorlarında bu durum tam tersi olup, erkek öğrenciler daha yüksek skorlara sahip olmuştur. Ayrıca erkek öğrencilerin Sosyal Medya Tutum Ölçeği alt boyutunda yer alan sosyal yetkinlik ve sosyal izolasyondan aldıkları puanlar kadınlara göre yüksektir. Yine aynı ölçeğin alt boyutu olan sosyal izolasyonunun 15 yaş grubunda, 17 yaş grubuna nazaran, daha fazla olduğu saptanmıştır.

Depresyon, yalnızlığın sosyal medya tutumuyla ve onun alt dalları olan sosyal yetkinlik ve öğretmenlerle ilişki arasında pozitif yönde bir korelasyon bulunmuştur. Başka bir pozitif ilişki ise yalnızlık ve beğenilme arzusu arasında olmuştur, bulgulara göre yalnızlık arttıkça beğenilme arzusu da artış göstermektedir, fakat yalnızlığın artması sosyal yetkinliği ve paylaşım ihtiyacının azalmasıyla ilişkilendirilmiştir. Bir başka pozitif anlamlı ilişki ise beğenilme arzusu ve sosyal yetkinlik, sosyal izolasyon, öğretmenlerle ilişki,

paylaşma ihtiyacı arasındadır. Son olarak, depresyon ve yalnızlık, sosyal tutumu negatif yönde yordarken, beğenilme arzusu sosyal medya tutumunu pozitif yönde yordamıştır.

6.2 Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar bütüncül olarak değerlendirildiğinde sosyal medyaya ilişkin olumlu tutuma sahip olan yalnız öğrencilerin kişiler arası etkileşimde beceri kazanmalarına yardımcı olunacak programlar üzerinde durulması gerektiği düşünülmektedir.

Bu araştırmada ergenlik döneminde bulunan öğrencilerin yalnızlık, depresyon ve sosyal medyaya tutumları incelenmiştir. Ancak, literatür incelendiğinde, sosyal medyada fazla zaman geçirmenin genç yetişkinlik ve daha sonraki dönemlerinde de görüldüğü ve bireylerin bundan olumsuz etkilendikleri görülmektedir. Bu tür çalışmaların sonuçları, okullarda ergenler ve onları yetiştiren ailelere yönelik olarak sosyal medyanın sadece zaman geçirme amacıyla değil, akademik ve sosyal gelişimlerini destekleyici yönde nasıl kullanacakları konusunda bilinçlendirici eğitim programlarının hazırlanıp uygulanmasına ışık tutabilir.

Okulların rehberlik servislerine; sosyal medya sitelerinin kullanılması ile ilgili seminer, broşür hazırlama ve rehberlik panosunun düzenlenmesi gibi faaliyetler gerçekleştirmesi önerilebilir. Depresyon ve yalnızlık duygusu, bu duygunun yol açtığı davranışlar ve bütün bunların ergenlik dönemindeki bireylerde ne şekilde görüldüğü ve sürdüğü konusunda öğretmenlerin ve ailelerin bilgilendirilmesi yararlı olabilir. Yalnızlık duygusu ve depresyon yaşayan öğrenciler sosyal medyada fazla zaman geçirmektense, grupla psikolojik danışma uygulamalarıyla buna ek olarak ihtiyaç hisseden öğrenciler, bireysel psikolojik danışmayla desteklenebilir.

Türkiye’de ve dünyada sosyal medya sitelerinin kullanılması ergenler ve gençler tarafından gitgide artmakta ve öğrenciler bazen sadece yalnızlıktan kurtulmak için zamanlarının büyük bir kısmını sosyal ağlarda geçirmektedirler. Sosyal ağlarda giderilen bu yalnızlık nedenleri ile ilgili

alışmalar yapılabilir. Sosyal medya eğitime yönelik ve yararlı olacak şekilde kullanılabilir. Bu konuda öğrencilere yardımcı olmak adına aileler için de seminerler ve konferanslar düzenlenebilir. Öğrencilerin sosyal medya sitelerinde yalnızlık sonucunda başkalarına karşı gösterdiği bağımlılık davranışları üzerine bir inceleme yapılabilir. Sosyal medya kullanımının öğrencilere sağlayacağı akademik katkılar, zamanın verimli kullanılması gibi olumlu durumlar ve olumsuz davranışların edinilmesi gibi konular da ele alınarak daha kapsamlı değerlendirmeler yapılabilir.

Öncelikle çalışmada 15 ile 17 yaş grubu öğrencilere yer verilmiştir. Sosyal medya kullanıcıları yüksek oranlarda bu yaş grubu bireylerden oluşuyor olsa da çalışma sonuçlarını bütün yaş gruplarına genellemeyi mümkün kılmamaktadır. Bütün yaş gruplarının dâhil edilerek gerçekleştirilecek çalışmaların daha bütüncül sonuçlar ortaya koyacağı düşünölmektedir.

Öğretmenler, sosyal medyanın faydalı ve eğitim için kullanılması konusunda hem rehber olarak hem de model olarak öğrenciyi motive etmeli ve bu hususlarda beceri kazanmasını sağlamalıdır. Aileler ocukların sosyal medyada geçireceği uygun süreyi belirleyebilir ve aynı zamanda çocuklarında buna uyması konusunda onları motive edebilir.

Literatör incelendiğinde sosyal medya, depresyon ile ilgili araştırmalar oldukça geniş bir yelpazeye sahipken, beğenilme arzusu ile ilgili çok kısıtlı araştırmalar mevcuttur. Bu bağlamda beğenilme arzusu ile ilgili araştırmaların yapılması önerilebilir.

Araştırma ergenlerde sosyal medyaya yönelik tutumların yalnızlık, depresyon ve beğenilme arzusu ile ilişkisi incelenmiştir. Bu çalışmanın yetişkinler üzerinde yapılması ve çıkan sonuçları karşılaştırma acısından oldukça önemli olduğu düşünölmüştür. Ayrıca araştırma Hatay ili ile sınırlıdır. Farklı şehirlerde benzer araştırmanın yapılması bizlere farklılıkları görme açısından önem arz edebilir. Bulguların farklı şehirlerde farklılık göstermesi bilim insanlarına yeni araştırma kapıları açması bağlamında yol gösterici olabileceği düşünölmüştür.

KAYNAKÇA

- Akagündüz, İ. (1997). *Annesi çalışan ve çalışmayan lise öğrencilerinin yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Akar, E. (2010). *Sosyal medya pazarlaması: Sosyal webde pazarlama stratejileri*. Ankara:Efil.
- Akçan Parlaz, E., Tekgül, N., Karademirci, E., & Öngel, K. (2012). Adolescence period: Physical growth, psychological and social development process. *Turkish Family Physician*, 3(4), 10-16.
- Akçay, H. (2011). Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında sosyal Medya Kullanımı: Gümüşhane Üniversitesi Üzerine Bir Araştırma. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 33, 137-162.
- Aksüt, M., & Batur, Z. (2007). *İnternet perspektifinde ergenlerin sosyalleşme ve iletişim kurma süreci*. Akademik Bilişim'07-IX. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Kütahya, Türkiye, 31-02 Ocak-Şubat 2007.
- Alicke, M. D. & Govorun, O. (2005). The better-than-average effect. M. D. Alicke, D. A. Dunning & J. I. Krueger (Ed), *The Self in Social Judgment* (s. 85-106). New York: Taylor and Francis.
- Altıntaş, E., Ve Gültekin, M. (2003). *Psikolojik Danışma Kuramları*. İstanbul: Alfa Aktüel.
- Altundağ, Y. (2013). *Anne-Babası Boşanmış Ergenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinde Yordayıcı Değişkenler Olarak Yaşam Doyumu Ve Yalnızlık*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Ardalı C, Erten Y (1999) *Psikanalizden Dinamik Psikoterapilere*, İstanbul. Alfa, s. 117-151.
- Argın, S. F. (2013). *Ortaokul ve lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının incelenmesi (Çekmeköy örneği)*. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Armağan, A. (2013). Gençlerin Sanal Slanı Kullanım Tercihleri ve Kendilerini Sunum Taktikleri: Bir Araştırma. *Journal of International Social Research*, 6 (27).

- Arslan, Ö. (2013). *Tv Dizilerinde Yer Alan Karakterler İle Kurulan Parasosyal Etkileşim: Bağlanma Biçimleri Ve Yalnızlık Açısından Bir İnceleme*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal Psikoloji) Anabilim Dalı, Ankara, s. 40-41.
- Atalay, R. (2014). *Lise Öğrencilerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumları ile Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, B. (2005), *Çocuk Ve Ergen Psikolojisi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aydın, N. (2011). *Liselerde Bilgisayar ve İnternet Kullanımının Eğitim ve Öğretimdeki Olumsuz Etkileri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Babaoğlu M., ve Buğday, E. (2012). Gösteriş Tüketimine Karşı Gönüllü Sadelik. *Tüketici Yazıları* 3, 76-87.
- Balcioğlu, İ. (1999). Depresyonun Etyopatogenezi. *Depresyon, Somatizasyon ve Psikiyatrik Aciller Sempozyumu*, s. 19-28. Ankara.
- Batıgün, A.D ve Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26 (67), 1-10.
- Baudillard, J. (2016). *Tüketim toplumu*. H. Deliceçaylı ve Ferda Keskin (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Eserin orijinali 1970’de yayımlanmıştır).
- Bayraktutan, G., Binark, M., Çomu, T., Doğu, B., İslamoğlu, G. ve Aydemir A. T. (2012) Sosyal Medyada 2011 Genel Seçimleri: Nicel-Nitel Arayüzey İncelemesi, *Selçuk İletişim*, 7 (3), 15-16.
- Bayram, A. T. (2012). *Pazarlama Veri Tabanının Güncel Bir Unsuru Olan Sosyal Medyanın Otel Pazarlamasındaki Yeri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Beck, A. T., Ward, C., Mendelson, M., Mock, J., & Erbaugh, J. (1961). Beck Depression Inventory (BDI). *Arch Gen Psychiatry*, 4(6), 561-571.
- Bellack, J. P. (2004). One Solution to the Faculty Shortage—Begin at the end. *Journal of Nursing Education*, 43(6), 243-244.
- Bilgi, A. (2005). *Bilgisayar Oyunu Oynayan ve Oynamayan İlköğretim Öğrencilerinin Saldırganlık, Depresyon ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Bilgin, N. (2001). *İnsan İlişkileri ve Kimlik*, İstanbul: Sistem.
- Binark M (2007) Yeni Medya Çalışmalarında Yeni Sorunlar ve Yöntem Sorunu, *Yeni Medya Çalışmaları*, (Derl.) Mutlu Binark, 1. Basım, Ankara: Dipnot.
- Bıyık, N. (2004). *Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Duygularının Kişisel ve Sosyal Özellikleri, Öfke Eğilimleri Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Blossom, J. (2009). *Content Nation: Surviving and Thriving as Social Media Changes Our Work, Our Lives, and Our Future*. Indiana: Wiley Publishing.
- Bostancı, M. (2010), *Sosyal Medyanın Gelişimi ve İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Buluş, M. (1996). *Ergen öğrencilerde denetim odağı ve yalnızlık düzeyi ilişkisi*. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Burns, D. (2014). *Feeling Good*. New York: Signet Boks.
- Çakır, H. (2007). Geleneksel Gazetecilik Karşısında İnternet Gazeteciliği. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 123-149.
- Çakır, H. ve Topçu, H. (2005). Bir İletişim Dili Olarak İnternet. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 71-96.
- Caplan, S. E. (2003). Preference for Online Social Interaction: A Theory of Problematic Internet Use and Psychosocial Well-Being. *Communication Research*, 30 (6), 625-648.
- Challenger, M., Kulahcioglu, T., Karabacakoglu, E., Yurek, I., Akar, Z., & Unalir, M. O. (2011). Extending FOAF with UniGrad.(Ed.) *Distance Learning and Education--International Proceedings of Computer Science and Information Technology* içinde (110-132.ss). Singapore: IACSIT Press.
- Christakis, N. A. ve Fowler, J.H. (2012). *Sosyal Ağların Şaşırtıcı Gücü*. Yüksel Derya (Çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Christensen, W., & Suess, R. (1978). Hobbyist Computerized Bulletin Board. *Byte Magazine*, 3(11), 150-158.
- Çınar H. & Keskin, N. (2015). Öğrencilerin sosyal görünüş kaygısının öğrenim yeri tercihlerine etkisi. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 457-465.

- Çınar, R. ve Çubukçu, İ.M. (2009). Tüketim Toplumunun Şekillenmesi ve Tüketici Davranışları- Karşılaştırmalı bir Uygulama. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 277-300.
- Cloutier, R. ve Onur, B. (1982). Ergenlik Psikolojisinde Kuramlar. Bekir Onur (Çev.). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 27(2). Erişim adresi, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/491/5805>.
- Coget, J. F., Yamauchi, Y., & Suman, M. (2002). The Internet, Social Networks and Loneliness. *It & Society*, 1(1), 180.
- Çoklar, A. N. (2010). Bilgi ve İletişim Teknolojileri Işığında Dönüşümler. H. Ferhan Odabaşı (Ed.), *Ailede Dönüşümler* içinde (pp. 185-208). Ankara: Nobel Yayın.
- Kaplan and Sadock's (2007). *Comprehensive Textbook of Psychiatry*. 8.Baskı Ankara-İstanbul: Güneş Kitabevi; s.1559-1575.
- Coyle, C., & Vaughn, H. (2008). Social networking: Communication revolution or evolution? *Bell Labs Technical Journal*, 13(2), 13-17.
- Crowne, D. P. ve Marlowe, D. (1964). *The approval motive*. New York: John Wiley & Sons.
- Cüceloğlu, D. (2013). *İnsan ve Davranışı* (27. Baskı) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Demir, A. (1989). UCLA Yalnızlık Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(23),14-28.
- Dal, N. & Dal, V. (2014). Kişilik özellikleri ve sosyal ağ sitesi kullanım alışkanlıkları: *Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6 (11), 144-162.
- Demir, A. (1990). Üniversite Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler. (Yayımlanmamış doktora tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demir, F., Ay, P., Erbaş, M., Özdi, M., ve Yaşar, E. (2007). Asistan Hekimlerde Tükenmişlik. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7.
- Demirel, A. (2013). *E-Ticarette Sosyal Medya Etkilerinin İncelenmesiyle Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Deniz, A. (2012). *Sosyal Ağ Kullanımı ve Sosyal Ağlarda Benlik Algısı: Muğla ili Örneği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Derman, O. (2008). Ergenlerde Psikososyal Gelişim. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri. *Adolesan Sağlığı II Sempozyum Dizisi*, 63, 19-21.
- Dilmen, N. E., & Öğüt, S. (2010). Sosyalleşmenin yeni yüzü: Sosyal paylaşım ağları. *Marmara Üniversitesi Yeni Medya ve Etkileşim Konferansı Bildiri Kitapçığı*, 237-242.
- Duesenberry, J.S. (1952) Income, Saving and the Theory of Consumer Behavior, Cambridge Mass: *Harvard University Press*.
- Duru, E. (2004), "Yalnızlık Duygusu İle İlgili Temel Karakteristik Ve Boyutların Psikolojik Danışma Süreci Çerçevesinde İncelenmesi", *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 15, 36-48.
- Düvenci, A. (2012). *Ağ Neslinin İnternet kullanımı Üzerindeki Sosyal Medya Etkisinin Sosyal Sapma Yaklaşımı ile İncelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi) Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Edition, F. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. Arlington: American Psychiatric Publishing.
- Erdemir, N. (2012). *Farklı Tür Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin İnternet Kullanım Durumları ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Gaziantep ili Örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Eren, A. (1994). *Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri ve Psikolojik İhtiyaçlarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erim, B. (2001). *Yetiştirme yurtlarında ve aileleri yanında yaşayan ergenlerin, benlik saygısı, depresyon ve yalnızlık düzeyleri ile sosyal destek sistemleri açısından karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erkul, R. E. (2009). Sosyal Medya Araçlarının (web 2.0) Kamu Hizmetleri ve Uygulamalarında Kullanılabilirliği. *Türkiye Bilişim Derneği*, 116, 96-101.
- Ersöz, A. G. 2010). Tüketim Toplumunda Sıfır Beden Söylemi: Neden ve Sonuçları Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme. *Edebiyat Fakültesi Dergisi / Journal of Faculty of Letters*, Cilt/Volume 27 Sayı/Number 2, Aralık. s. 37-53.

- Erten Y (2004) *Heinz Kohut'un İzini Sürmek. Psikanalizin 'Öteki' Yüzü*: Heinz Kohut, M Tanık, N Mitrani, Y Erten (Ed), İstanbul, İthaki Yayınları, s. 9-46.
- Fromm. E. (2003). *Özgürlük Korkusu*. Selma Koçak (Çev.). İstanbul: Doruk Yayınları.
- Gächter, S. ve Fehr, E., 1999. Collective Action as a Social Exchange. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 39, 341–369.
- Geçtan, E. (2004). *İnsan Olmak*. (3. Basım), İstanbul:Metis Yayınları.
- Greenwald, A. G. (1980). The Totalitarian Ego: Fabrication and Revision of Personal History. *American Psychologist Journal*. 35,603-618.
- Gümrükçü, Ö. N. (2006). *Sanal Topluluklarda İzlenim Yönetme. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Ankara.
- Gümüş, A. E. (2006). *Sosyal kaygı ile başa çıkma*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Gürçan, N. (2010). *Ergenlerin Problemleri İnternet Kullanımları ile Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Güzel, M. (2006). Küreselleşme, İnternet ve Gençlik Kültürü. *Küresel İletişim Dergisi*,1,1-16. Hazar, 2011: 160-162.
- Hazar, Ç. M. (2011). Sosyal Medya Bağımlılığı–Bir Alan Çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32, 151-176.
- Hisli, N. (1988). Beck Depresyon Ölçeği'nin bir Türk Örnekleminde Geçerlilik ve Güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 6, 118-122.
- Horney, K (1991). *Final Lectures*. Ingram M. D. (Ed.). London: W. W. Norton & Company.
- Hortaçsu, N. (2003). *İnsan İlişkileri* (3. Basım), Ankara: İmge Kitabevi.
- Hökelekli, H. (2008). Psikolojiye Giriş, *Düşünce Kitabevi Yayınları*, İstanbul.
- İşçi, M. (1999). *Davranış bilimleri* (Genişletilmiş 2.Baskı). İstanbul: Der.
- Johnson ve Van De Vijver, (2003). Social desirability in cross-cultural research. J. A. Harkness, F. J. R. van de Vijver, & P. P. Mohler (Eds.), *Cross-Cultural Survey Methods* (pp. 195-204). New York: Wiley.
- Jones, W. H., J. E., Freeman, J. H., & Goswick, R. A. (1981). The Persistence of Loneliness: Self and Other Determinants. *Journal of Personality*, 49,27-48.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010).*Günümüzde İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*, İstanbul: Evrim.
- Karabekiroğlu, K.(2014). *Ergenin Ruhsal Gelişimi*. İstanbul: Say.

- Karaca, M. (2007). *Sosyolojik Bir Olgu Olarak İnternet Gençliği: Elazığ örneği*. (Yayınlanmamış doktora tezi) Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Karamustafalıoğlu, O., & Yumrukçal, H. (2011). Depression and Anxiety Disorders. *The Medical Bulletin of Sisli Etfal Hospital*, 45(2), 65-74.
- Karaşar, B. & Öğütölmüş, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Onay İhtiyacının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 469- 495. dergipark.gov.tr/download/article-file/264357.
- Kaşıkkara, G., & Doğan, U. Beğenilme Arzusu: Ölçek Geliştirme, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 51-60.
- Kaya, A. (2011). *Öğretmen Adaylarının Sosyal ağ Sitelerini Kullanım Durumları ve İnternet Bağımlılığı Düzeyleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kaymak, G. (2012). *Sanal Topluluklardaki Sosyal Ağlarda Sosyalleşme ve Güven Sorunsalı-Ereğli örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kılınç, H. Ve Sevim, S. A. (2005). Loneliness And Cognitive Distortions Among Adolescents. Ankara University, *Journal Of Faculty Of Educational Sciences*, 38, 2, 69-88.
- Kızıldağ, S. (2009). Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Boyun Eğici Davranışlar ve Sosyal Destek. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:17, 231-256.
- Koçak, N.G. (2012). *Bireylerin Sosyal Medya Kullanım Davranışlarının ve Motivasyonlarının Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında İncelenmesi: Eskişehir’de bir uygulama*. (Yayınlanmamış doktora tezi) Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Köknel, Ö. (2000). Depresyon, Ruhsal Çöküntü. *Ankara Bilimsel Sorunlar Dizisi*.
- Körler, Y. (2011). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Yalnızlık Düzeyleri ve Yalnızlık ile Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri Arasındaki İlişkiler*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Kozaklı, H. (2006). *Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukopadhyay, T., & Scherlis, W. (1998). Internet paradox. A Social Technology That Reduces Social Involvement and Psychological well-being?. *American Psychologist*, 53, 1017–1031.
- Küey, L., ve Güleç, C. (1993). Depresyonun Epidemiyolojisi. *Depresyon Monografıları Serisi*. Ankara.
- Lacan, J. (2013). *Psikanalizmin Dört Temel Kavramı*, İstanbul: Metis.
- Law, R. W., ve Mok, H. (2008). Depression. *Oxford University Press*, 21-32.
- Leary ve Kowalski, (1995). The Self-Presentation Model of Social Phobia. Heimberg, R.G., Liebowitz, M.R., Hope, D.A. and Schneier, F.R., Eds., *Social Phobia: Diagnosis, Assessment and Treatment*, Guilford Press, New York, 94-112.
- McWhirter, B. T. (1990). Loneliness: A review of current literature, with implications for counseling and research. *Journal of Counseling & Development*, 68(4), 417-422.
- Meggitt, C.(2012). *Çocuk Gelişimini Anlamak*. Evin Kantemir (Çev.). İstanbul: Optimist.
- O'Brien, K. A. (2011). *Attenuating desirable responding: a comparison of self-compassion and self-affirmation strategies*. (Master's Thesis). University of Manitoba, Faculty of Graduate Studies, Winnipeg.
- Ocak, M. A., (2008). *Aile ve internet kullanımı*. Ankara: YD Yazılım, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Odacı, H. (1994). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi öğrencilerinin yalnızlık, benlik-saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme düzeylerinin ve bu düzeyler arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Ofcom, (2008). Social Networking A Quantitative And Qualitative Research Report Into Attitudes, Behaviours And Use. Research Document, 1-72. http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/02_04_08_ofcom.pdf, Erişim Tarihi: 01.09.2019.

- Ögel K (2012) *İnternet Bağımlılığı, İnternetin Psikolojisini Anlamak ve Bağımlılıkla Başa Çıkmak*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.47-60.
- Öğüt, S. Ve Dilmen, N. E. (2010). Sosyalleşmenin Yeni Yüzü: Sosyal Paylaşım Ağları İkinci Yeni İletişim Ortamları ve Etkileşim Uluslararası Konferansı. İstanbul, Türkiye.
- Ökte, A. (2014). *Öğrencilerin zorbalık eğilimleri ile sosyal medyaya yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Oral., ve Karasevda. (2009). Depresyon'a Hüznün Tarihi. *Psikiyatri ve Düşünce Dergisi*.
- Otrar, M & Argın, S. (2015). Öğrencilerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik bir Ölçek Geliştirme Çalışması, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi/Journal of Research in Education and Teaching*, 4(1), 37. Retrieved from <http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/3.otrar.pdf> in 3 January, 2017.
- Otrar, M., & Argin, F. S. (2013). A scale development study to determine the attitude of students' towards social media. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 391-403.
- Owen, R. M., 1987. The relationship between social anxiety and need for approval (Shyness). (Dissertation, Faculty of Pacific Graduate School of Psychology). Available from ProQuest Dissertations and Theses Database. (UMI No. 8720740).
- Özataca, A.(2009), *“Ergenlerde Sosyal Ve Duygusal Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Aile İşlevleri”*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Özdemir, Z. (2015). Sosyal Medyada Kimlik İnşasında Yeni Akım: Öz çekim Kullanımı. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(1). 112-131.
- Özkalp, E., Arıcı, H., Bayraktar, R., Aydın, O., Erkal, B. Ve Uzunöz, A. (2002). *Davranış Bilimlerine Giriş*. Enver Özkalp (Ed.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, Yayın No: 722.
- Özodaşık, M. (1989). *Yalnızlığın çeşitli değişkenlerle ilişkisi (atılganlık, durumluk-sürekli kaygı, depresyon ve akademik başarı)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özyurt, C. (2005). *Modern toplumun Çözümlemesi*. İstanbul: Açılım.

- Phillips, D. ve Young, P. (2009). *Online Public Relations*. Second Edition. London and Philadelphia : Kogan Page. Picinelli ve Wilkinson, 2000:489.
- Rehm, M. L., Allison, B. N., & Johnson, L. D. (2003, September). The Internet and Critical Issues For Families. *Journal Of Family And Consumer Sciences Education*, 2, 33-43.
- Roscoe, B., & Skomski, G. G. (1989). *Loneliness among late adolescents*. *Adolescence*, 24(96), 947.
- Russell, D., Peplau, L. A., & Cutrona, C. E. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of personality and social psychology*, 39(3), 472.
- Russell, D., Peplau, L. A., & Ferguson, M. L. (1978). Developing a measure of loneliness. *Journal of personality assessment*, 42(3), 290-294.
- Sandtrock, J. W. (1998). *Adolescence*, 7th Edition, McGraw Hill Companies, USA.
- Santrock, W. J. (2014). *Yaşam Boyu Gelişim*. Galip Yüksel (Çev.). (13. Baskı). Ankara: Nobel
- Saraçoğlu, Y. (2000). *Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Sarı, E. (2008). *Kültür Kimlik ve Politika: Mardin’de Kültürlerarasılık*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Satıl, E. (2011). *Yeni Medya ve Sosyalleşme*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Satıl, E. (2011). *Yeni Medya ve Sosyalleşme. (Doktora tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya*.
- Savasir, I., & Sahin, N. H. (1997). Bilişsel-davranışçı terapilerde değerlendirme: Sık kullanılan ölçekler. *Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları*, 46-54.
- Shorter, E. (1997). *A History of Psychiatry*. New York.
- Silverstone P.H, Lemay T, Elliot J ve ark. (1996) The prevalence of major depressive disorder and low self-esteem in medical in-patients. *Can J Psychiatry*, 41:67-74.
- Silverstone, P. H. (1996). Prevalence of psychiatric disorders in medical inpatients. *The Journal of nervous and mental disease*, 184(1), 43-51.

- Smith, E. E. Nolen-Hoeksema, S. Fredrickson, B. L. Loftus, G. R. Bem, D. J. Maren, S. (2003). *Atkinson ve Hilgard Psikolojiye Giriş*. Öznur Öncül (Çev.). Deniz Ferhatoğlu, 14. Baskı, Arkadaş Yayınları, Ankara
- Solis, B. (2010). *Engage: The complete guide for brands and businesses to build, cultivate, and measure success in the new web*. John Wiley & Sons.
- Sullivan, B.F., ve Schwebwl, A. I. (1995). Relationship beliefs and expectations of satisfaction in marital relationships: Implications for family practitioners. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 3(4), 298-305.
- Sullivan, H. S. (2013). *The interpersonal theory of psychiatry*. Routledge.
- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü . (2008). *İnternet Kullanımı ve Aile* . Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Tan, D. (2000). *Lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile denetim odaklarının aile destek düzeyleri ve özlük nitelikleri açısından karşılaştırılmalı olarak incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tanriverdi, S. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Tarhan, N., ve Çetin, M. (1993). Depresyonda Biyolojik Göstergeler. *Hekimler Yayın Birliği*, 175-200. Ankara.
- Taylor, I. H. (2015). Facebook and the being Liked Motive. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(4), 1473-1486.
- Tektaş, N. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Ağları Kullanmalarına Yönelik Bir Araştırma, *Tarih Okulu Dergisi (Tod)*, 7, 851-870.
- Sayers, J. (2001). The world health report 2001-Mental health: new understanding, new hope. *Bulletin of the World Health Organization*, 79, 1085-1085.
- Ucun, K. (2012). *Meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal ağlardan Facebook'u genel ve mesleki eğitimde kullanım amaçları*. (Yayımlanmamış YüksekLisans Tezi) Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya. Ulusoy, 2013.

- Ulusoy, D. (2013). *Türkiye’de Ergenlerin Arkadaş-Akran Grupları İlelişkileri ve Sapmış Davranışlar: Ankara Örnekleme*. Bilig, sayı: 32, s: 83-108.
- Van den Eijnden, R. J., Meerkerk, G. J., Vermulst, A. A., Spijkerman, R., & Engels, R. C. (2008). Online communication, compulsive Internet use, and psychosocial well-being among adolescents: A longitudinal study. *Developmental psychology*, 44(3), 655.
- Van Dijck, J. (2009). Users like you? Theorizing agency in user-generated content. *Media, culture & society*, 31(1), 41-58. doi: 10.1177/0163443708098245.
- Vural, Z. Ve Bat, M. (2010), "Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma." *Journal Of Yasar University* 5.20
- Watkins, S. C. (2009). *The young and the digital*. Boston: Beacon Press.
- Weiss, R.S. (1973). *Loneliness: The experience of emotion and social isolation*. Cambridge: MIT Press.
- Depression, W. H. O. (2017). Other Common Mental Disorders: Global Health Estimates. Geneva: *World Health Organization*, 1-24.
- Yalçın. N. (2006, Şubat). *İnterneti doğru kullanıyor muyuz? İnternet bağımlısı mıyız? Çocuklarımız ve gençlerimiz risk altında mı?*. VIII. Akademik Bilişim Konferansında sunulan bildiri. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Yanar, E. (2015). *Ergenlerin Sosyal Medya Tutumlarının Kişisel Gelişimleri Üzerine Etkileri*, Nişantaşı Üniversitesi.
- Yavuzer, H. (2007). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Yellowlees, P. M., & Marks, S. (2007). Problematic Internet use or Internet addiction?. *Computers in human behavior*, 23(3), 1447-1453.
- Yemez, B., & Alptekin, K. (1998). Depresyon Etiyolojisi. *Psikiyatri Dünyası*, 1:21-25.
- Yetkin S, Özgen F. (2007). Tarihsel bakış içinde depresyon. *Türkiye Klinikleri*, 3(37):1-5.
- YETKİN, S., & ÖZGEN, F. (2007). Tarihsel bakış içinde depresyon. *Türkiye Klinikleri Journal of Internal Medical Sciences*, 3(47), 1-5.
- Yiğit, H. (2011). *Sosyal Medyada Marka Farkındalığı Oluşturma*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yıldırım, E. (2014). Sosyal Medya Psikolojisi ve Dijital Yerliler. *Sağlık Düşüncesi ve Tıp Platformu Dergisi*.
- Yıldırım, E. (2014). Sosyal Medya Psikolojisi ve Dijital Yerliler. *Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi*, 31, 80-83.
- Young, J.E. (1982). Loneliness, depression and cognitive therapy: Theory and application. L. A. Peplau ve D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (s.379-406). New York: Wiley.
- Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & behavior*, 1(3), 237-244.
- Yücel, N. (2009). Ergenlerin akran ilişkileri ve yalnızlık düzeylerinde evde internet kullanımının etkisinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

EK 1

Katılımcı Bilgilendirme Formu

Değerli Katılımcı,

Sizi Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans tezi kapsamında Prof. Dr. Fatma Gül CİRHİNLİOĞLU danışmanlığında Deniz ŞAHİN tarafından yürütülecek olan "Ergenlerde Sosyal Medyaya Yönelik Tutumların Yalnızlık, Depresyon ve Beğenilme Arzusu ile İlişkisi " başlıklı araştırmama davet ediyoruz.

Araştırmaya katılım tamamen gönüllülüğe dayalı olup kimlik bilgileri alınmamaktadır. Araştırmacı tarafından verilecek olan kişisel bilgi formu ile üç farklı ölçek formunu cevaplandırmanız gerekmektedir. Cevaplarınız gizli tutulacak ve elde edilecek bilgiler bilimsel araştırma amacıyla kullanılacak olup başka kişi ve kurumlarla paylaşılmayacaktır. Formları doldurma esnasında kendinizi rahatsız hissederseniz çalışmayı bırakabilirsiniz. Böyle bir durumda araştırmacıya çalışmadan çekilmek istediğinizi söylemeniz yeterlidir.

Bu araştırmaya katılımcı olmanız açısından bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlaşılmayan bir nokta varsa lütfen araştırmacıya sorunuz.

Katılımınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Deniz ŞAHİN
Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans
Tel: 0531 591 99 99
E-mail: psk.dnzshn@gmail.com

EK 2

Kişisel Bilgi Formu

Bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan bu formda çeşitli sorular bulunup verilen bilgiler sadece araştırmacı tarafından bilinecektir. Ankete zaman ayırıp yanıtladığınız için teşekkür ederim.

Cinsiyet: () Kadın () Erkek

Yaş.....

Yaşadığınız yer: () Antakya Merkez
() Defne İlçesi
() Samandağ İlçesi

Anne eğitim düzeyi

- () Okur-yazar değil
- () İlköğretim (İlkokul/Ortaokul)
- () Lise
- () Önlisans
- () Lisans ve üstü

Baba eğitim düzeyi

- () Okur-yazar değil
- () İlköğretim (İlkokul/Ortaokul)
- () Lise
- () Önlisans
- () Lisans ve üstü

Anne-Baba Durumu: () Birlikte () Boşanmış

Nerede kalıyorsunuz?

- () Ailemle
- () Yalnız
- () Arkadaşlarımla
- () Akrabamda
- () Diğer (lütfen belirtiniz) _____

Aylık Aile Ekonomik Durumu

- () 1000-2000
- () 2000-3000
- () 3000-4000
- () 5000 ve üzeri

Evinizde bilgisayarınız var mı?

Evet () Hayır ()

İnterneti hangi sıklıkla kullanıyorsunuz?

- () Her gün, 2 saatten fazla
- () Her gün, 2 saatten az
- () Haftada birkaç saat
- () Haftada bir saat
- () Hiç kullanmıyorum

EK 3**Beck Depresyon Envanteri**

Aşağıdaki kişilerin ruh durumlarını ifade ederken kullandıkları bazı cümleler verilmiştir. Her madde bir çeşit ruh durumunu anlatmaktadır. Her maddede o ruh durumunun derecesini belirleyen 4 seçenek vardır. Lütfen bu seçenekleri dikkatle okuyunuz. Son bir hafta içindeki (şu an dahil) kendi ruh durumunuzu göz önünde bulundurarak, size en uygun olan ifadeyi bulunuz. Daha sonra, o maddenin yanındaki harfin üzerine (X) işareti koyunuz.

1) a. Kendimi üzgün hissetmiyorum b. Kendimi üzgün hissediyorum c. Her zaman için üzgünüm ve kendimi bu duygudan kurtaramıyorum d. Öylesine üzgün ve mutsuzum ki dayanamıyorum
2) a. Gelecekte umutsuz değilim b. Gelecek konusunda umutsuzum c. Gelecekte beklediğim hiç bir şey yok d. Benim için bir gelecek olmadığı gibi bu durum değişmeyecek
3) a. Kendimi başarısız görmüyorum b. Herkesten daha fazla başarısızlıklarım oldu sayılır c. Geriye dönüp baktığımda, pek çok başarısızlığımın olduğunu görüyorum d. Kendimi bir insan olarak tümüyle başarısız görüyorum

EK 4**Sosyal Medya Tutum Ölçeği**

Aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirin ve sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz. Lütfen her ifadeye mutlaka TEK yanıt veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız.

Sıra	Maddeler	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1	Sosyal medya siteleri sayesinde arkadaşlarımdan beni fark etmesini isterim.	5	4	3	2	1
2	Sosyal medya siteleri sayesinde yeni bir kişilik kazandığımı hissediyorum.	5	4	3	2	1
3	Sosyal medya sitelerinin beni arkadaşlarımdan uzaklaştırdığını düşünüyorum.	5	4	3	2	1

EK 5

Ucla Yalnızlık Ölçeği

Aşağıda çeşitli duygu ve düşünceleri içeren ifadeler verilmektedir. Sizden istenilen her ifade de tanımlanan duygu ve düşünceyi ne sıklıkta hissettiğinizi ve düşündüğünüzü her biri için tek bir rakamı daire içine alarak belirtmenizdir.

	Ben bu durumu HİÇ yaşamam	Ben bu durumu NADİREN Yaşarım	Ben bu durumu BAZEN Yaşarım	Ben bu durumu SIK SIK Yaşarım
1. Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.	1	2	3	4
2. Arkadaşım yok.	1	2	3	4
3. Başvurabileceğim hiç kimsem yok.	1	2	3	4

EK 6

Beğenilme Arzusu Ölçeği

		HİÇ Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Beğenilmezsem kendimi değersiz hissedirim.	1	2	3	4
2	Davranışlarıma olumlu geribildirimler almadığımda hayal kırıklığı yaşarım.	1	2	3	4
3	Kendim istemesem de başkaları beğendiği için yaptığım şeyler vardır.	1	2	3	4

EK 7

Ölçek İzinleri

Beck Depresyon Envanteri

Gönderen: Handan Deniz Ayalp <hdenizayalp@gmail.com>

Gönderildi: 6 Kasım 2018 Salı 01:47

Kime: dnz.feridoglu@outlook.com

Konu: Re: Ölçek izni

Aşağıda bulunan izin yazısı ile söz konusu ölçeğe ilişkin materyaller, Prof. Dr. Nesrin Hisli Şahin tarafından gönderilmektedir.

Sayın Şahin,

Beck Depresyon Envanteri'ni araştırma amaçlı olarak kullanmanızda benim açımdan bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak sizden önemli ricam, Ölçeğin başka kopyalarını değil; size gönderdiğim kopyasını ve ölçek formunun son sayfasındaki kaynakları da kullanmanızdır. Kaynakları ekte dijital ortamda gönderiyorum. Ayrıca, Envanterin orijinalinin Aaron Beck tarafından geliştirilmiş olduğu bilgisıyla gerekli referanslarının da çalışmanızda verilmesi gerekecektir. Çalışmanızda başarılar dilerim.

Nesrin Hisli Sahin <nesrinhislisahin@gmail.com>, 23 Eki 2018 Salı, 02:33 tarihinde şunu yazdı:

----- Forwarded message -----

From: deniz feridoğlu <dnz.feridoglu@outlook.com>

Date: 12 Eki 2018 Cum, 15:38

Subject: Ölçek izni

To: nesrinhislisahin@gmail.com <nesrinhislisahin@gmail.com>

Sayın Nesrin HİSLİ,

Ben Yakın Doğu Üniversitesi Uygulamalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Deniz ŞAHİN. Tez danışmanım Prof. Dr. Fatma Gül CİRHİNLİOĞLU eşliğinde, araştırmayı amaçladığım " Ergenlerde Sosyal Medya Kullanımın Yalnızlık ve Depresyona Etkisi" konulu tezim için sizin uyarlamış olduğunuz " Beck Depresyon Envanteri'ne ihtiyaç duymaktayım. Yüksek müsaadenizle sizden ölçek izni istemekteyim, tarafıma gönderilmesini rica ederim.

Saygılarımla..

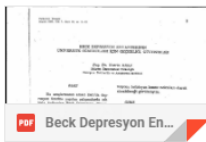
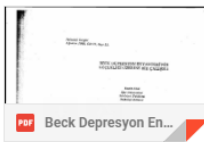
Nesrin Hisli Sahin

[İleti kısaltıldı] İletinin tamamı çevrimdışı kullanılamıyor

3 Ek

Gmail virüs tarayıcıları geçici olarak kullanılmıyor – Eklenmiş olan dosyalarda virüs taraması yapılmadı. Bu dosyaların indirilmesinden kaynaklanacak risk size aittir.

Sosyal Medya Tutum Ölçek İzni

İlt: Ölçek izni

deniz feridoğlu <dnz.feridoglu@outlook.com>

13:56 (5 dakika önce)

Alıcı: ben

Gönderen: Ferhat Argın <arginferhat@gmail.com>

Gönderildi: 13 Ekim 2018 Cumartesi 00:32

Kime: dnz.feridoglu@outlook.com

Bilgi: Dr.Mustafa OTRAR

Konu: Re: Ölçek izni

Hocam merhaba,

Ölçeği ekteki makaleye atıf yaparak kullanabilirsiniz. Ölçek maddelerini ve değerlendirmeyi nasıl yapacağınızı gösteren dosyayı da mail ekinde bulabilirsiniz.

İyi çalışmalar...

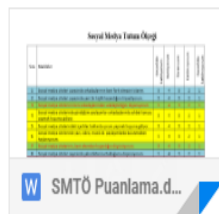
deniz feridoğlu <dnz.feridoglu@outlook.com>, 12 Eki 2018 Cum, 22:05 tarihinde şunu yazdı:

Sayın Ferhat Süleyman ARGİN,

Ben Yakın Doğu Üniversitesi Uygulamalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Deniz ŞAHİN. Tez danışmanım Prof. Dr. Fatma Gül CİRHİNLİOĞLU eşliğinde araştırmayı amaçladığım " Ergenlerde Sosyal Medya Kullanımın Yalnızlık ve Depresyona Etkisi" konulu tezim için sizin geliştirmiş olduğunuz "Öğrencileri Sosyal Medya Tutum Ölçeği"ne ihtiyaç duymaktayım. Yüksek müsaadenizle sizden ölçek izni istemekteyim, tarafıma gönderilmesini rica ederim.

Saygılarımla..

2 Ek

Ucla Yalnızlık Ölçeği İzni

Sayın Prof. Dr. Ayhan DEMİR,

Ben Yakın Doğu Üniversitesi Uygulamalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Deniz ŞAHİN. Tez danışmanım Prof. Dr. Fatma Gül CİRHİNLİOĞLU eşliğinde, araştırmayı amaçladığım " Ergenlerde Sosyal Medyaya Yönelik Tutumların Yalnızlık ve Depresyon ile ilişkisi " konulu tezim için sizin uyarlamış olduğunuz "Ucla Yalnızlık Ölçeği"ne ihtiyaç duymaktayım. Yüksek müsaadenizle sizden ölçek izni istemekteyim, tarafıma gönderilmesini rica ederim.

Saygılarımla

Ayhan Demir

Alıcı: ben ▾

14 Aralık Cum 21:53 (7 gün önce) ☆ ↶ ⋮

Merhaba Ekte ölçeği ve makalesini yolluyorum.

Kolay gelsin..

Ayhan

From: deniz şahin [mailto:psk.dnzshn@gmail.com]

Sent: Friday, December 14, 2018 12:12 PM

To: aydemir@metu.edu.tr

Subject: Ölçek izni

2 Ek

↓ ↗

Beğenilme Arzusu Ölçeği İzni

deniz şahin <psk.dnzshn@gmail.com>

Alıcı: glizarkasikara ▾

15 Aralık Cmt 01:17 (6 gün önce)

Sayın Gülizar Kaşıkara,

Ben Yakın Doğu Üniversitesi Uygulamalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans öğrencisi Deniz ŞAHİN. Tez danışmanım Prof. Dr. Fatma Gül CİRHİNLİOĞLU eşliğinde, araştırmayı amaçladığım "Ergenlerde Sosyal Medyaya Yönelik Tutumların Yalnızlık ve Depresyon ile ilişkisi" konulu tezim için sizin geliştirmiş olduğunuz "Beğenilme Arzusu" Ölçeği'ne ihtiyaç duymaktayım. Yüksek müsaadenizle sizden ölçek izni istemekteyim, tarafıma gönderilmesini rica ederim.

Saygılarımla...

Gülizar Kaşıkara

Alıcı: ben ▾

15 Aralık Cmt 19:59 (6 gün önce)

Merhaba,

Müsaade sizindir. Elbetteki kullanabilirsiniz ölçeği. Ekte ölçeği ve uygulama dosyasını gönderiyorum. Kolaylıklar diliyorum...

deniz şahin <psk.dnzshn@gmail.com>, 15 Ara 2018 Cmt, 01:17 tarihinde şunu yazdı:

2 Ek

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İZİNİ

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

Sayı : 81576613-605.01-E.13159843
Konu : Araştırma Uygulama İzin Talebi

09.07.2019

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Yakın Doğu Bulvarı, PK: 99138 Lefkoşa/ KKTC Mersin 10 - TÜRKİYE)

- İlgi: a) Yakın Doğu Teknik Üniversitesinin 30/05/2019 tarihli ve RY-3/611 sayılı yazısı
b) Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 03.07.2019 tarihli ve 84037561-605.01-E.12868985 sayılı yazısı
d) Millî Eğitim Bakanlığının 22/08/2017 tarihli ve 35558626-10.06.01-E.12607291 (2017/25) sayılı genelgesi

İlgi (a) yazı ile Yakın Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi Deniz ŞAHİN'in "Ergenlerde Sosyal Medyaya Yönelik Tutumların Yalnızlık, Depresyon ve Beğenilme Arzusu ile İlişkisi" konulu projesi kapsamında hazırlanmış olan veri toplama araçlarının Hatay ilinde bulunan Antakya Anadolu Lisesi, Selim Tevfik Eskiocak Anadolu Lisesi ve Jan ve Suphi Beyluni Anadolu Lisesinde öğretim gören öğrencilere uygulanmasına ilişkin izin talebi Genel Müdürlüğümüz ve ilgi (b) yazı ile Ortaöğretim Genel Müdürlüğü tarafından incelenmiş olup; ilgi (b) yazı ile talep edilen düzenlemelerin araştırmacı tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Denetimi il/ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre; onaylı bir örneği Bakanlığımızda muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının ilgi (b) yazı ve ilgi (d) Genelge doğrultusunda uygulanmasına izin verilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Anıl YILMAZ
Bakan a.
Genel Müdür V.

Ek: Veri Toplama Araçları (7 Sayfa)

ÖZGEÇMİŞ

Deniz Şahin 1982 yılında Hatay da doğdu. İlk ve orta öğrenim hayatını Hatay da tamamladı. Eğitim hayatına ara verdi ve Orta Doğu Ülkelerinde bulundu. Farklı ülkelerde yaşamının ve farklı insanlarla tanışmanın ardından insan psikolojisi üzerine yöneldi. 2017 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi Psikoloji bölümünden mezun oldu. Üniversite yılları içinde Ulusal Psikoloji Öğrencileri Değişim (UPOD) programının başkanlığını yaptı. Arından Doğu Akdeniz Üniversitesi Psikoloji Öğrenciler Kulüp başkanlığı yaptı. Başkanlık yaptığı dönemlerde "Psikolojide Çeşitlilik" adı altında DAÜ 10. Psikoloji Günlerini organize etti ve birçok psikolojiye dair konferanslar ve etkinlikler düzenledi. Bilişsel Davranışçı Psikoterapiler Derneğinden temel eğitimini aldı. Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji tezli yüksek lisans programı ile birlikte Bütüncül Psikoterapi eğitimlerine başladı. Terapi danışmanlık merkezinde danışmanlık hizmeti sunmaktadır.

İNTİHAL RAPORU

sosyal medya tutumu

ORIJINALLIK RAPORU

% 14	% 13	% 6	%
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 6
2	acikarsiv.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
3	toad.halileksi.net İnternet Kaynağı	% 1
4	www.scribd.com İnternet Kaynağı	% 1
5	www.eab.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
6	nusretsert.com İnternet Kaynağı	<% 1
7	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
8	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<% 1
9	KARAŞAR, Burcu and ÖĞÜLMÜŞ, Selahiddin.	<% 1

ETİK KURUL RAPORU

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

09.04.2019

Sayın Deniz Şahin

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2019/339 proje numaralı ve **“Ergenlerde Sosyal Medyaya Yönelik Tutumların Yalnızlık, Depresyon ve Beğenilme Arzusu ile İlişkisi”** başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Direnç Kanol